

KAITSE KODU!

№ 24

1927

KODUKAITSE JULUNUMMER

„POSTIMEES“

oli, on ja jääb

juhtivaks ajaleheks Eestis.

„Postimees“ on juba üle 70 aasta oma lugejatele ainult tõsist, väärtuslikku ja sisurikast lugemismaterjali pakkunud.

„Postimees“ ilmub igapäev ja jõuab juba samal päeval kõigile lugejatele üle riigi kätte.

„Postimees“ on värskem kõigist iga päev ilmuvatest ajalehtedest, sest ta ilmub hilja õhtul, kuna teised päevalehed ilmuvad müügile kohe peale lõunat ja ei saa seepärast tuua teateid kogu päeva sündmuste kohta.

Kellel aega ja raha vähe, tellivad endile „Nädala Postimehe“, ilmub igal esmaspäeval ja reedel.

„Nädala Postimees“ on kõige odavam leht Eestis — maksab kuus ainult 30 mk., poolaastas 160 mk., aastas 300 mk.

„Postimehe“ ja „Nädala Postimehe“ lisadena ilmuvad: „Sädemed“ — 20 mk. kuus, „Lasteleht“ — 10 mk. kuus, „Tervis“ — 20 mk. kuus.

„Postimees“ maksab:

1 kuu peale postiga 110 mk., postita 95 mk. || 6 kuu peale postiga 550 mk., postita 500 mk.
3 " " " 300 " " 250 " || 12 " " " 1100 " " 1000 "

„Postimehe“ ja „Nädala Postimehe“ tellimisi võtavad vastu kõik postilasutused ja oma tellimiste vastuvõtjad.

„Postimehe“ talitus, Tartus Jaani tän. 11-13,
telefon 80.

EESTI NAININE

„Eesti Naine“ on naiste ja kodude ajakiri.

Ilmub kord kuus 24-leheküljelisena.

Hinnata kaasandeks on laste osa.

„Välkeste sõber“, mustri- ja lõikeleht ning kangakudumise kirjad ja seletused.

Sisulises osas käsitletakse kõiki naise elusse puutuvaid küsimusi. Praktilises osas ilmuvad moed, mustrid, tubade sisseseaded ja vastavad kirjutsed. Majapidamisosas vastavad õpetused ja süükide retseptid. „Eesti Naine“ on haridusministeer. poolt soovitatud ajakiri.

TELLIMISE HIND: 1 aastas 400 m., $\frac{1}{2}$ aastas 200 m.,
 $\frac{1}{4}$ aastas 100 m. Üksik number maksab 40 m.

Tellimisi võtavad vastu kõik postikontorid, suurem osa raamatukauplusi ja usaldusmehed. Võib ka otse talitusest tellida.

TARTUS, JAKOBI TÄN. 12.

Kantselei avatud kella 8 — $\frac{1}{2}$ 3 p.äeval.

1927. a. „Kaitse Kodu!“ sisukord.

1. Juhtkirjad, artiklid.

	Lhk.
Uueks aastaks.	5
Kaitseliit sõjaõiguse seisukohalt. — K. N.	6
Rahvuslik kasvatus ja riigikaitse. — Kol-	
ltn. Traksman.	43
Taudide staabis. — K. Kraumi.	47
Rahvuslik kasvatus ja noorsooliikumine. —	
P. Kanarik.	63
Kadugu lohakad pidukõned. — A. T—aa. .	64
Kodumaa õnne ja jõukuse poole. — A. Tam-	
mann.	106
Meie kultuuri probleem ja turanism. — H.	
Kompus.	123
See maa on püha. — K. Kirschbaum.	155
Kadaklus. — K. Rotschild†	156
Tähelepanu väljarändamise hädaohule. —	
E. V—ste.	159
Majandusliku kitsikuse põhjustest. — Civis.	162
Maa, põllumees ja riigitruudus. — Ho. . . .	181
Rohkem sõprust kaitseliidu ja malevate vah-	
el. — V. Saarsen.	194
Ülestõusmine. — Ed. Vallaste.	205
Hõimmaade sugurahvaste kirjanduses. —	
Dr. E. Virány.	213
Tegusid ja ohvreid nõudis vabadussõda, te-	
gusid ja ohvreid nõuab ka praegune sil-	
mapilk ja ka tulevik. — Riigivanem J.	
Teemant.	251
Eesti vaim loob meile uue, ilusa Eesti! —	
K. Päts.	252
Mõtteid suurest murranguajast. — J. Lai-	
doner.	257
Soome kaitseliit ja seltskond. — V. Neggo	267
Mõnesid jooni rahva meeleolust käesoleval	
ajal ja sellest tingitud ülesandeid. — st.	283
Punane Rist. — J. Nyman.	294
Kes on ja mida teevad Tschehhoslovakkia	
sokolid. — A. Tr.	302
Looduse õitseajal ilmutab end ka vaba	
rahva elutahe. — Ed. V—ste	307
Kalevipoja õpetus Eesti kodukaitsejaile. —	
Kindral J. Soots.	309
Nüüd on siis jällegi kevade	243
Kaitseliidupäeva puhul. — Sõjaminister	
kindral N. Reek.	394
Tervitusi võistlejaile kaitseliidupäeval! —	
V. Saarsen.	395
Rahu ja õitsva tuleviku nimel. — Ktsl. ül.	
kolonel J. Roska.	396
Valvame ühise võitluse saavutusi. — Läti	
kaitseliidu ülem polkovnik Bolsteins . . .	398
Väljaõpe on tähtis, vaim palju tähtsam. —	
Kindral A. Tõnisson.	399
Hinnake vääriliselt kaitseliidu senist tööd	
ja tulevikukavatsusi. — Ktslstaabi ül. J.	
Maide.	401
Milleks vajame kaitseliitu. — Kol.-ltn. A.	
Traksman.	403

	Lhk.
Kas internatsionalism või natsionalism? —	
K. Rotschild.	520
Sõjaminister kindral N. Reegi tervituskõne.	530
Mõtteid kasulikust tööst, „ajaraiskamisest“	
ja muust. — E. R.	546
Noored! — — —	583
Ekslik arusaamine.	607
Omavalitsuste kaasabi kaitseliidule. — A. P.	639
Päästjad Narva tagant. — V.	715
„Punane kaitseliit“ (töölissportlastest.) —	
Virus.	717
Kuidas peaksid riik ja seltskond hindama	
kaitseliitlast. — — —	755
Üks veider õppereis. — V.	772
Punane juubel. — E. V.	799
Birkiaad. — Virus.	803
Lipust ja selle kultuurist.	861
Tervitusi üle lahe.	878
Komintern, tema relvastatud jõud ja ta	
võitlusmeetodid	888
Rootsi vabatahtlikud kütiorganisatsioonid. .	896
Jõulu rahu. — Ktsl. ül. kol. J. Roska	909
Soome lottade tervitus.—H. Arneberg-Pentti	911
Jõulutervitus Eesti kodukaitsele. — Prof.	
J. Köpp	912
Kodule. — Miina Hermann	913
Tartu kodukaitse töötuse andmisel. — G. Ru-	
topõld	932
Kaugel näen kodu kasvama. — Elli Aavik .	932

2. Ilukirjandus.

Wilhelm von Schwerin. — J. L. Runebergi	
luuletus.	30
Varjude riigis. — Juhan Jaigi romaan.	
31; 66; 91;	298
Valvetõkkes. — Alfred R.	53
Gyöki rahvuskaart. — Viktor Rakoczy . .	81
Ja kustust loitev vabaduspäike. — Victor	
Neggo.	87; 131
Lotta Svärd. — J. L. Runebergi luuletus . .	126
* * * (Väljarändajaile.) — F. U.	161
Lahti kodukamarast. — Maila Talvio	167
Zsadony ja Kamasz. — Viktor Rakoczy. .	174
Legionäär. — V. Rakoczy.	195
Üles, magyar! — Petöfi Sandori luuletus. .	212
Kolmanda pataljoni venelane. — V. Rakoczy	222
Vabadusele. — K. Juhti luuletus.	337
Juudipoiss. (Tõlge Ungari keelest.)	337
Koormamees. — J. Runebergi laul	349
Tscherkessi kapteni jutustused. — V. Ra-	
kozy.	350
Laagripäevadel. — A. J. veste.	422
Rist püssipäral. — A. J.	430
János-kangelane. — V. Rakoczy.	438
Ulrich Nebendahl armastus. — Jerome K.	
Jerome.	540

	Lhk.		Lhk.
Öisele õppusele. — K. L.	571	Sõjamälestusi laiaroopaliselt soomusrongilt nr. 2. — J. P.	696
Reisieltsiliste vestlusi. A. J.	611	Kokkuvõtteid Saksa okupatsioonist Belgias. H. Haljaspõld.	700
Igaõhtune „oleme valvel“. — Noor Sass.	616	Eesti saarte vallutamine. — E. Ms.	769
Kümmetuhat aastat... — Turaani muinasjutt.	654	Ratsarügemendi kümme aastat. — E. M.	806
Krosnobi, New-York ja müür. — Spiteful.	659	28. (15.) november 1917. a. — V. Neggo.	827
Venemaa raudteevagunis.	689	Teine jalgväerügement 21. XI. 1917 — 21. XI. 1927. — E. M.	840
Kardetav teekond. — V. Neggo.	730	Kaitseväge staap 10-aastane.	886
Jaapanlane Nagoma. — E. Vald.	763	1. dets. 1924. a. Tartus. — Kuperjanovlane.	887
Surmaväljal. — Theodor Lessing.	809	Vabadussõja esimene kahuripauk.	893
Helvidius Priscus. — Epiktetos.	813		
Võtke minu koolnud. — Walt Whitman	813		
Kohtamine. — E. Vald	841		
Otsustav päev.	873		
„Et elaks me rahvas“. — Mari Kulli luuletus	915		
Kaunis Ilonka. — M. Vörösmarty ballaad	921		
Ühel jõuluõhtul... — O. Reisenbuk	923		
Põhja poeg. — Katkend V. Helase romaani „Karmid tähed“	925		
Jõuluöö. — Adrienne Lintsi luuletus	931		
Okupatsioonivõimude küüsis. — V. Neggo	963		
3. Sõjateaduslikud artiklid.			
Suusõnalised korraldused. — —ms.—	7		
Üksiku mehe sõjakeemiline ettevalm. punaväes. — —ms.—	16		
Mida peaks teadma iga kaitseliitlane sõjalennuväest. — A. Ilves.	77; 128		
Sõjagaaside pildumisest linnadele ja linnade kaitsemisest selle vastu	183		
Raskekuulipilduja kasutamine Soome sõjaväes. — —ms.—	236		
Üksikmehe ja jao taktikalisest väljaõppest.	531; 563		
Kuidas sai inimene endale relva. — H. Nahkur	630		
Kas on lõhkeaine sõjagaasist humaansem võitlusvahend? — D. Buxhoevden.	643		
Kaitse hirmsama võitlusvahendi vastu. — D. Buxhoevden.	713		
Suuremõdulised skeemid õppevahendina.	865		
Käsi- ja püssigranaadid tänavvõitlustes. — G. H. M.	894		
4. Ajalugu, mälestused, üldtähtpäevad.			
S.-l. „Lembitu“ likvideerimise puhul. — S. Okupatsiooni esimesed päevad. — s.	59; 69		
Eesti rahvusvärvide saamislugu. — K. Eh.	113		
Kriitilisemaid silmapilke Eesti rahva elus viimaseil aastakümneil. — J. M.	116		
Raudkiivrite tulek Tallinna 25. II. 18. — H. H.	120		
Ungari 15. märts. — D. Laky.	212		
Pilk Ungari ajalukku.	216; 273		
Jooni meie esimese rahvusliku väeosa tekkinisloost. — A. Rei.	255		
Mõtteid suurest murranguajast. — Kindral J. Laidoneri kõne.	257		
1. Eesti polk. — Kindral A. Tõnisson.	259		
Eesti kaitseväge sündimisest. — K. Rotshild.	262		
Tartu minevik.	404		
Tartu aastal 1696	415		
Tartu vallutamine 14. jaan. 1919. a. — E. Meos.	417		
Kronoloogilised andmed kaitseliidu ajaloost	543		
Minu viimane päev sõjaliinil. — J. Pert.	661		
Jooni Viljandi minevikust	681		
Märkusi ja selgitusi „Käsu Hansu kaebelaulu“ kohta. — H. Prants.	686		
		Sõjamälestusi laiaroopaliselt soomusrongilt nr. 2. — J. P.	696
		Kokkuvõtteid Saksa okupatsioonist Belgias. H. Haljaspõld.	700
		Eesti saarte vallutamine. — E. Ms.	769
		Ratsarügemendi kümme aastat. — E. M.	806
		28. (15.) november 1917. a. — V. Neggo.	827
		Teine jalgväerügement 21. XI. 1917 — 21. XI. 1927. — E. M.	840
		Kaitseväge staap 10-aastane.	886
		1. dets. 1924. a. Tartus. — Kuperjanovlane.	887
		Vabadussõja esimene kahuripauk.	893
5. Kaitseliidu elu.			
a. Õppused, kursused, laagrid, laskevõistlused.			
		Kogemusi esimese lendkooli väljasõidust Sakala maleva Põltsamaa mlvk. 9.—12. XII. 26.	8
		Tallinna maleva I ja VI mlvk. vahelised takt. õpp.	56
		Kaitseliidu malevate instruktorite täienduskursused	57
		Laskeharjutuste tegelik läbiviimine linna malevkondades.	185
		Malevkondade ja kompaniide pealike täienduskursused 14.—24. III. Tallinnas.	232
		Muljeid ja mälestusi vanemate pealike kursustelt.	234
		Kaitseliidu vanemate juhtide täienduskursused.	277
		Sõjalisest ettevalmistusest laagripäevadel.	310
		Mõnd kaitseliidu laagripäevade õppe- ja tegevuskavast.	313
		Kõik kaitseliitlased suvilaagritesse!	344
		Kaitseliitlased laagris. — J. M.	357
		Sõjalisest ettevalmistusest laagripäevadel.	358
		Praktilisi näpunäiteid laagri tegelikuks läbiviimiseks.	366
		Laagrikord. (Ktsl. ül. poolt kinnit.)	367
		Tallinna maleva laskevõistlused.	373
		Kaitseliidupäeva võistlusmääruste üksikute p. muutmine ja täiendamine.	379
		Rändauhindade võitjad 1926. a. Tallinnas.	381
		Helme malevkonna laagripäeval. — k.	436
		Vändra malevkonna laagripäeval.	561
		Valga maleva kaitseliitlased suvilaagris. — —s.—	588
		Kahepoolsete taktikaliste õppuste korraldamisest.	640
		Valga maleva Laatre komp. laskevõistlused. Märjamaa malevkonna aastapäev. — E. Arnover.	666; 667
		Kaitseliidu õppetööst. — A. Balder.	710
		Kahepoolsete taktikaliste õppuste ettevalmistamisest. — A. Balder.	720
		Kes võidab „Salaman Malja“?	743
		Sakalamaa mal. süg. takt. õpp.	744
		Esimene retk Helsingisse. — E. J.	776
		Muljeid Soome esilaskuritest. — H. S.	778
		Tartumaa mal. takt. harj.	782; 787; 788
		Pealike sõjaliste teadmiste värskendamisest lendkoolidega.	798
		Lendkoolid.	833
		Võru avab tee lõunasse.	839
		Neile, kes tahavad saada headeks laskjateks. — A. P.	843
		Kuidas Võrus võideti.	871
		Lendkool Võrus.	876
		Vähemate üksuste laskevõistlused.	140; 749; 490; 791; 855

	Lhk.
b. Noorte ettevalmistus.	
Kaitseliit noori sõjaliselt ette valmistamas Järva koolinoorsoo osavõtt kaitseliidust. — P.	168
Mõnd noorte malevlaste suvilaagritest.	336
Noortele malevlastele nende suvilaagrist.	384
Kaitseliidu noorte laager Värskas.	442
Teine lend sõidab Värskasse. — A. J.	569
Esimene lend noori Värska laagri lõpetanud.	574
Pisimärkeid Värska laagrielust.	575
Taktikalistel õppustel Värskas.	577
Kaitseliidu noorte laagrist Värskas. — R. L.	578
Noorte teine lend Värskast. — A. P.	591
Noorusjõud Värska legendikkudel. — A. P.	595
Malevate osa ja nende töötulemused malevlaste ettevalmistusel noorte laagriks. — dt.	597
Värska laager. — E. V.	609
Muljeid Värska laagri kolme esimese lennu õpilastest. — Jaak.	619
Värska teise lennu nimestik	625
Soodustus noortele	626
Sõjalistest õppustest kesk- ja kutsekoolides. — Kol.-ltn. A. Traksman.	719
	757

c. Aasta- ja pidupäevad, aruanded.

Petserimaa maleva tegevuse ülevaade aastapäevaks.	191
Kaitseliidupäev läheneb!	235
Leidku lähenev kaitseliidupäev kõik malevlastel kaitseliidu mundrites!	330
Järva maleva aastapäevaks. — A. V.	332
Järva maleva olevik ja tulevik. — n.	333
Mõtteid kaitseliidu propaganda lendposti puhul.	345
Saaremaa maleva 1926. a. tegevuse aruanne.	346
Jõudu tööle, harjulased!	356
Kaitseliidupäeva pühitsemise üksikasjaline kord.	375
Harju maleva II aastapäev.	426
Kaitseliidu 1926. a. aruanne.	445
Kaitseliidupäev. — o—o—	503
Väliskülastega kaitseliidupäeval. — o—o—	507
Nissi malevk. II aastapäev	668
Kaks aastat. („Kaitse Kodu!“ edasi- ja tagasivaade.) — V. Neggo.	708
Pealinna kaitse aastapäev.	795
Narva malev 1927. aastal.	797
Narva maleva aastapäev.	879
Tartumaa maleva 3. aastapäeva puhul. — dt.	882
Üliõpilased kaitseliidus. (Tartu mal. aastap.)	882
Kalevlaste aastapäev. — E. V.	884
Võru maleva aastapäev.	885

d) Ülduudised ja -kirjeldused kaitseliidu elust.

Kol.-ltn. J. Vende ktsl. staabiülevaade kohalt lahkunud.	26
Uus üksus Tallinna malevas.	54
Kaitseliit diagrammides	124
Kaitseliidu päevaküsimusi.	197
Kaitseliidu staabi 1926. a. tegevuse aruanne ja 1927. a. töökava.	207
Soome kaitseliidu virgutuse- ja teenetemärgid. — V. Neggo.	299
Õppe- ja spordipealikute vahetus k.-l. peastaabis.	658
„Kaitse Kodu!“ levitamisevõistluse tagajärjed.	720

„Kolme Tähe“ ordumärk kol. J. Roskale.	858
Kaitseliitlase ihukate. — A. P.	899
Peen-kroonika. 67; 92; 138; 746; 789; 854;	898
Vana lõpul, enne uut	995

6. Naiste osakond.

Soome „Lottad“. — A. V.	269
Kodukaitse ühingud. — V. Neggo.	292
Tartu maleva naiskaitseliitlaste tegevuskava kaitseliidupäeva võistluste ja pidustuste ajal.	444
Mälestusi Soome lottapäevalt Kuopios.	556
Kodukaitse ülemaaline töökoosolek Tartus 18. juunil.	584
Kodukaitse naisühing. — o—o—	646
Kodukaitse naisühingu ajutised määrused.	649
„Lotta-Svärdi“ ühingu põhikiri	693
Saaremaa Kodukaitse kõnekoosolek.	703
„Lotta-Svärd“ ühingu kodukord. 723; 773;	814
Kodukaitse naisühingud maamalevas. — st.—	847
Kodukaitse naisühing end organiseerimas. — o—o—	892
Kodukaitse ülesannetest. — Salme Pruuden	913
Eesti naistele. — Aino Kallas	915
Tänapäeva naine oma püüetes. — L. Einbund	916
Mõtteid kodukaitse naisühingu tegevusest. — A. Tõrvand-Tellmann	924
Jooni kodukaitse üksuste tegevusest (ülevaated kohtadelt)	933
Näiteid ja näpunäiteid. — J. Neggo-Võssokotsky	952
Kodukaitse ühingute keskkogu esimene koosolek	956

7. Üld-päevasündmused.

Leedu riigipöördest. — H. T.	12
Esimene Eesti rahvusl. kasvatus kongress.	17
Pilk Rahvasteliidu töösse.	75
Tallinna kunstimuseum. — R. Kangro-Pool.	83
Mõtteid ja mõlgutusi 700 aasta eest kaotatud vabaduse leina-mälestusaktuse puhul. — V. Neggo.	121
Uus vabariigi valitsus. — K.	163
Soome kaitseväge lipupäev 16. mail. — no.	331
Omakultuuripäevad. — Kustas.	527
Sõjamäel omakultuuri teisel päeval. — Kustas.	552
Soome lotapäevad Kuopios	556
Eesti skoudid Rootsi jamboreel. — Vold. Uustalu.	627
C. R. Jakobson. — Eevalt Viskel.	645
Friedrich Uibopuu 50-aastane.	762
Noortele kangelastele.	805
„Eesti õhtud“ Rootsis ja Norras. — Leeni Ploompuu-Vesterinen	920
Kaks möödunud nädalat. 740; 740; 821; 851; 897; 996.	

8. In memoriam.

Dr. Jaan Raamot †.	14
Jahnis Tschakste †. — K.	179
Kindralstaabi-kolonel Jaan Rink †.	590
Aug. Kitzberg †, H. Bauer †, dr. J. Luiga †.	767
Konrad Rotschild †.	974

	lhk.		Lhk.
9. Kehaline kasvatus.			
Suuskadele! — Kullervo.	48	Kehaline kasvatus Värskla noorte-laagris.	
Kaitseliidu talispordipäevade võistlusest. —		E. L.	571
—g—.	51	Sport kaitseväes. — Iks.	669
Pesapall.	224	Laskesport väikekaliibrilistest püssidest. —	
Ülevaade kaitseväe talisest sporditegevusest. — L-ks	235	A. B.	678
Tervitatav samm edasi meie rühmmängude arnemises.	276	Spordipüssidest. — A. B.	759
Sport Soome kaitseliidus. — A. V.	296	Suusatamine. — E. L.	957
Kaitseliidupäeva võistluste määrused.	321	Vähemate kaitseliidu spordivõistl. tagajärjed.	
Kaitseliidupäeva eriauhindade määrused.	329	747; 748; 749; 750; 790;	791
Järva maleva spordiklubi tegevusest. — V. K.	335	10. Mitmesugused.	
Rändauhindade võitjad 1926. a. Tallinnas.	381	Kaitseliidu ülema käskkirjad.	394; 680; 707
Muljeid kaitseliidupäeva võistlustelt. — Joonep.	512	Üleskutsed.	542; 580; 727; 742; 820; 826
Mõned read kehalise kasvatus põhimõttest kaitseliidus. — Ernst Idla.	518	Kirjakast.	750; 822; 900
Tähelepanekuid kaitseliidu spordivõistlustelt. — Kindr. N. Reek.	551	Mõtteterad.	33; 813; 896
		Male.	34; 70; 94; 141; 176; 199; 238; 279
		304; 340; 548; 580; 601; 633; 673; 704; 792; 823; 901; 998.	
		Naljad.	29; 33; 55; 68; 93; 175; 198; 223; 278; 304; 547; 589; 601; 633; 673; 703; 751; 791; 856; 900; 998.

Pühadeks:

Talu verivorsti, pekiga
 Suitsuvorsti, ja ilma,
 Teevorsti,
 Rullisinki,
 Kilu,
 Sardiine,
 Sprotte,
 Skumbriat,
 Suitsusilmusid,
 Vähi-, angerja-j.n.e. konserve
 Puu- ja alaviljakonserve,
 Mune,
 Juustu, Schveitsi, Edameri j.n.e.
 Vahu- ja kohvikoori,
PARIISI LAUAVÕID

ostavad kokkuhoidlikud ja asjatundjad perenaised

ainult **P.K., „ESTONIA“** kauplustest.

Turu ääres (telef. 8-45) ja Müürivahe tään. (Laenu-
 panga maja, telef. 23-09).

Suures valikus meesterahva

palitu-, ülikonna-, püksiriideid,

naisterahva moodsaid

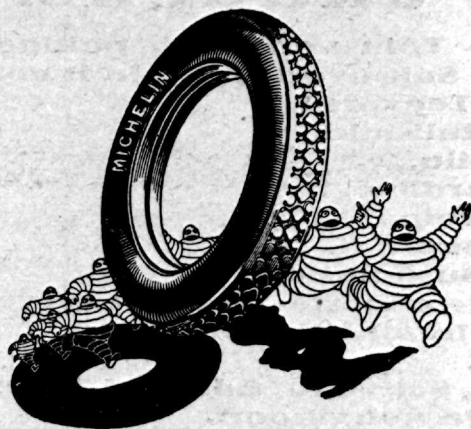
**mantliriideid, mantliplüüse,
 kraenahku ja voodririideid**

soovitab võistluseta hindadega

M. Jänes'e suuräri

Tartus, Kaubahoov 11-12.

Kõnetr. 5-91.

Uuetüübilised
MICHELIN
autokummid

on suurim saavutus
sel alal ja väärib
kõigi autoomanikke-
de tõsist tähelepanu.

Nõudke ja tarvitage ainult **uue-
tüübilisi**

Michelin autokumme ja teie teete sellega
suure kokkuhoiu.

Ainuesindus Eestis

Kõneir. 26-65.

0/0. «**TARMO**»

Tallinn,
Narva mnt. 6.

**KULLA-
SEPAÄRI R. LANGE TALLINN
RAKUS 5**

Jõulukingitusi
ostate kõige soodsamalt
R. Lange kullasepaärist
Raekoja 5.
Pühiks iseäranis suur valik,
odavad hinnad.

A.-S.
MEY & LANDESEN
Tallinnas, Viru tän. 9, kõnetraat 14-36

soovitab suurel ja väikesel arvul
Prantsuse ja Saksa ülemaailma
kuulsatest vabrikutest, nagu:

Caron — Infini, N'aimez que moi,
Narcisse noir
Coty — L'Origan, Chypre, L'Or
Houbigant — Quelques Fleurs
Violet — Sylviane, Amorse
Piver — Floramy, Treffe incarnat.
Roger & Gallet — Fleurs d'amour,
Vera Violeta
Cheramy — Cappy, Joli Soir, Offranda
Wolff & Sohn — Divinia, Kaloderma
ka puudrit, seepe, briljantini,
huultepumatit, kulmustifte,
sminke, hambaseepi, pastat,
eleksiiri jne.

KAITSE KODU!

EESTI KAITSELIIDU HÄÄLEKANDJA
ILMVB KAKS KORDA KVVJ

III AASTAKAIK

Nr. 24

20. DETSEMBRIL 1927

Väljaandja: Kaitseliidu staap.

Vastutav toimetaja: V. Neggo.

Tellimishind: aastas 600 mrk., poolaastas
300 mrk., veerandaastas 150 mrk., kuus
50 mrk.

Kuulutuste hinnad. ¼ lehek. 4000 mrk.,
½ lehek. 2000 mrk., ¼ lehek. 1000 mrk. ja
⅛ lehek. 500 mrk. Esimese kaane sisekülj
50%, tagumise kaane väliskülj 100% kallim.

Üksiknumber 30 mrk.

Toimetus Tallinnas, Kaarli tän. 8, Kaitseliidu staabis. Telef. 370. Toimetuse kõnetunnid igal äri-
päeval kella ½9—10 h.

Talitus Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisuse kontoris, Tallinn, Pikk tän. 2, telef. 3-11.

Kodukaitse erinumber.

Kõigile meie lugejaile, kaastöölisele, tellimiste
vastuvõtjaile ja üldse sõpradele —

rõõmsaid pühi!

„Kaitse Kodu!“
toimetus ja talitus. ¶

Jõulu rahu.

„Kaitse Kodu!“ erinumbrile kirjutanud kaitseliidu ülem kol. J. Roska.

Sõjad ja revolutsioonid on riisunud ja hävitanud palju. Palju on inimhingestki kaduma läinud headust ja armastust. Järele näib jäänud olevat vaid kurjus, kadedus ja õelus.

Rasked ajad kestavad.

Jatkub endiselt mingisugune laastamistöö meie südames ja hingedes.

Seda tunneb ja näeb igauks.

Igaukski ehk tahaks aidata, parandada, kuid mingisugune jõuetus on vallanud meie tahtejõu — ja mõtetest pole kauge-
male saadud.

Lähenevad ja on kätte jõudmas jõulud — need rahu ja armastuse pühad.

Sel puhul — nagu ikka jõulude eel — tungib uue jõuga esile ja tundub erilisel-
teravana tasane, kuid sügav igatsus
tõelise ja suure rahu järele.

Tahaksin, et kaoksid meie rahva kes-
kelt viha ja vaen. Näeksin rõõmuga, et
kõik elaksid vennalikus armastuses ja lep-
likult.

Kurjust ja õelust tahaksin nagu pele-
tada, meie hulgast välja kiskuda ja tõr-
juda kaugele ning jäädavalt.

Tahaksin, et Rahu jälle oma tiivad
levitaks üle meie maa ja rahva ja Armas-
tus köidaks kõiki võimsalt üheks suureks
pereks.

Kuid igatsusest ja tunnetest näib olevat vähe.

Armastus väljendab end tegudes. Tegudele peame ka meie üle minema. Ehkki seda peaksid tegema kõik, kuid tundub, et oodata ei tarvitseks.

Tahaksin näha seepärast, et meie kaitseliidu organiseeritud naispere algataks. Ja algataks sellega, et jõulurõõmu ja -rahu levitaks ja pakuks neile, kes karmi elu ja saatuse viletsuse ning vaesuse sunnil seda kunagi tunnud ja näinud pole või sellest nüüd jälle ilma peaksid jääma.

Meie naiskodukaitselased peaksid oma armsaks iga-aastaseks kombeks võtma soojendada ja ulualust pakkuda neile, kes vaestelastena nukraks jäänud, kes koduta, kes külmas.

Neid peaksime jõuluõhtutel koguma enda ümber, neile rahust ja armastusest rääkima, nendega laulma Isamaast ja kodust.

Siis tuleksid tõsised jõulud ka meile endile. Meie nooreea ja lapsepõlve kallid mälestused, mis jõuluõhtutel meid ei jäta ja ikka oma iga-aastasi harilikke võõruskäike jõuluõhtutel on harjunud tegema, — oleksid meile ka armsamad.

Jõuluõhtutel peavad kõik — nii vanad kui noored — tunda saama ema- ja inimarmastuse kõikvõimsat lepitavat ja andeksandvat imeväge.

Ja need jõulukuused — jõulupuud — nad ei pruugi ju sugugi olla nii rikkalikud.

Ei rikkus ja hiilgus too seda, mis soojendab ja seob.

Lihtsus, kodune ja südamlilik olek loob sooja ja armsa tunde.

Ilusad jõululaulud, mis kipuvad nagu ununema, toodagu uuesti esile, kaasa tõmmates vanema põlve inimesi.

Lihtsad lastemängud ja -laulud leidku igalpool aset.

Ja lõpuks mõni väike kingitus — ning tehtud on samm, samm selleks, et kaoks kurjus ja leiaks aset meie südameis, meie kodudes ja meie maal rahu, leplikkus ja üksmeel.

Jõulud tulevad!

Tulgu ja jäägu ühes nendega ka tõsine rahu meie kõikide keskele, et kasvaks, koos ja saaks kangeks meie Eesti!

S. Ranna.

Soome lottade tervitus.

Kun kodukaitseliiton joululehteen on minultakin ystävällisesti pyydetty muutama sana Suomen lottien puolesta, en voi parempaa toivottaa kuin että Viron kodinkaitsijanaiset epätsekkäässä toiminnassaan isänmaansa ja sen kotien puolustuksen hyväksi saisivat osakseen ymmärtämyystä ja tukea maansa isänmaallisten naisten ja miesten ja erityisesti maansa puolustuslaitoksen taholta.

Se joka, kuten minä, näki sen innostuksen mikä vallitsi Kodukaitseliiton kesäjuhlilla Tartossa ja tunsin sen antaumusta, uhrimieltä uhkuvan hengen, mikä elähytti kaikkia Kodukaitseliiton naisten edustajia — Narvaa ja Saarenmaata myöten — sai varman vakaumuksen siitä, että se vapaaehtoinen työ maan puolustuksen ja kansan puolustustahdon tehostamiseksi, jonka he tuntevat naisen isänmaalliseksi velvollisuudeksi, on Virossa saava uskollisia työntekijöitä. Kun me Suomessa Runebergin runossaan kuvaaman Lotta-Svärdin esimerkkiä seuraten rohkenimme ryhtyä toimintaan, teimme sen siinä toivossa ja uskossa, että nainen tässä muodossa voisi sekä rauhan että sodan aikana tehdä maanpuolustukselle niin tärkeitä palveluksia, ettei ainakaan pienillä ja uhatuilla kansoilla ole varaa olla niitä paitsi.

Tartu kaitseliidupäeval viibinud lugupeetud külaline pr. **Helmi Arneberg-Pentti**, Soome „Lotta-Svärd“ ühingu juhataja.

Toivotan Viron Kodinkaitsijanaistele menestystä heidän jalossa työssään Viron vapauden ja rauhan turvaamiseksi.

Helmi Arneberg-Pentti

Suomen „Lotta-Svärd“ yhdistyksen Keskusjohtokunnan puheenjohtaja.

Et kodukaitse jõulehte on sõbralikult palutud mindki öelda mõnd sõna Soome lottade poolt, ei või ma paremat soovida, kui et Eesti kodukaitsjad-naised ennast-salgavas tegevuses isamaa ja kodude kaitsmise heaks leiaksid arusaamist ja tuge oma maa isamaaliste naiste ja meeste ja iseäranis oma maa kaitseasutuste poolt.

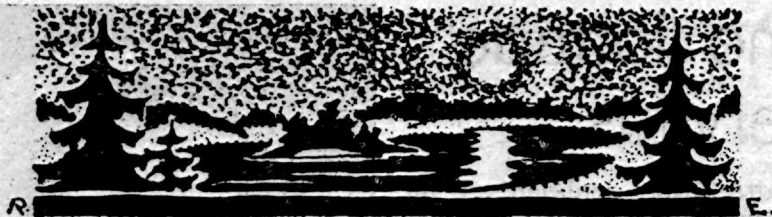
See, kes nagu mina nägi seda indu, mis valitses kaitseliidu suvepidustustel Tartus, ja tundis seda andumust, ohvrimeelt hõõguvat õhkkonda, mis elustas kõiki kodukaitse edustajaid — Narva ja Saaremaani — sai kindla veendumuse sellest, et see vabatahtlik töö maa kaitse ja

rahva kaitsetahte süvendamiseks, mida nad tunnetavad naise isamaaliseks kohustuseks, leiab Eestis truid töötegijaid. Kui meie Soomes Runebergi luuletuses kirjeldatud Lotta-Svärdi eeskujud jälgides julgesime alata tegevust, tegime seda selles lootuses ja usus, et naine sel viisil võiks nii rahu kui sõja ajal teha maakaitsele nõnda tähtsaid teeneid, et igatahes väikesetel ja nõrkadel rahvastel pole jõudu olla ilma nendeta.

Soovin Eesti kodukaitsele edu nende õilsas töös Eesti vabaduse ja rahu alalhoidmiseks.

Helmi Arneberg-Pentti.

Soome „Lotta-Svärd“ ühingu juhataja

Jõulutervitus Eesti kodukaitsele.

„Kaitse Kodul“ kodukaitse erinumbrile kirjutanud prof. J. Köpp.

Kodu — magus sõna! ütleb laulik. Ilusamad mälestused, armsamad kujud keruvad silmade ette kuuldes seda sõna. Pääsulgi on pehme pesa, seal ta kallim vara, seal ta kindlam puhkuse- ja varjupaik; õnnetum õnnetuist inimlaps, kellel see puudub.

Armas on kodu, kuid miks? küsib mõistus. Seepärast, et ta on kodu — vastab süda. Ja kes leiaks parema ja õigema vastuse.

Eesti rahva kodu seisab põliselt Läänemere koidukaldal, nagu ütleb suur isamaa poeg ja sõber. Paljude, paljude aastate eest peatusid siin meie vanemad oma pikal rännakul. Saha ja sirbiga võideldes muutis põlv põlve järele vastutõrkuja pae pinna heldeks emaks, kirve ja saega raiuti rada põlistesse laantesse. Sügavamaid elumõtteid on mõteldud siin metsade üksilduses ja suitsuhüttide sünges vaikuses; musta murega on maadeldud soode ja rabade uimastavas auras; õnnelikku nooruse rõõmu on rökatatud õiteküllastel niitudel ja sinetavatel järvedel ning jõgedel, õilsamat pühapäevakeelt — luulet ja laulu — kõneldud rõõmus ja mures, töö ja pidudel.

Aga siin on peetud ka meeleheitlikke heitlusi, et hoida kodu saagi- ja võimuliste võõraste eest, on kannatatud valusamat alandamist ning inimväärtuste põrmu tallamist, on käidud läbi aastasadade, mis mustad nagu öö, kustutamatu igatsusega vabaduse ja valguse järele; siin on süüdatud jälle põlema vaimuvalguse tuled paremate rahva poegade ja tütarde poolt, et elu oleks siin ilus ja hea. Viimaks on makstud suuremat hinda, et lunastada põline kodu võõrastelt ja muuta jäädavalt oma koduks.

Selle Eesti kodu kaitsmisel ja ehitamisel on seisnud alati ustavama kaaslasena mehe kõrval Eesti naine. Kuid Eesti naine tahab veel rohkem: kui peaks ähvardama kodu võõras vägi, tahab ta seista võitlejate ridades, teades, et ükski ohver

ei ole liig suur temale, kui hüüab ühine häda: olla teadlikuks kodu hoidjaks ja kaitsjaks ning ennast ette valmistada sellele ülesandele — selle ilusama mõtte teenistusse astuvad Eesti tütreid, eriti suurel hulgal ning ühel meel el kodumaa *alma materi* lapsed, akadeemilised naised. Inimhinge kallima varanduse — ema armastuse — annate kodule, rahvale. Valmis olla, kui peaks kutsuma saatuslik tund lipu alla, kõiki, kellel on armas kodumaa, see teie nõu.

Armastust ootab kodu oma lastelt, palju armastust. Mida rohkem kellelegi antud, seda enam nõutakse temalt. Eesti akadeemiline naine, sina oled saanud ja saad kodult palju armastust, rohkem kui mõnigi kaasõde, kelle igatsus päikese järele peab närbuma vaesuse roosteudus — palju armastust ootab sinult Eesti kodu. Kodu on vaene ja nõrk — on tarvis armastavaid silmi, kes siiski näevad kodu kasvama kaugel ilusamana, rikkamana, tugevamana.

Kodul on puudusi palju — on tarvis armastavaid käsi, kes parandavad haavad ja kõrvaldavad puudused, ehitavad ja ilustavad kodu, et ta oleks paremaks ja armsamaks paigaks kõigile, ei mitte üksi vähestele äravalituile.

On avanenud palju uusi võimalusi Eesti naisele, et teostada oma armastust Eesti kodu vastu. On kõrgeid ja ilusaid ülesandeid, mis ootavad naise armastavat südant ja töökätt. Ei saa mööda minna õilsamast nende hulgas. Eesti naine on olnud pimedamatelgi aegadel perekonna puhtuse ja pühaduse ustavam ning ohvri-meelsem hoidja — kas võiks, kas tohiks ta ilial silmapilgukski unustada oma emadelt päritud ilusamat pärandust Eesti kodu ehitamise õnnestavil päevil?! Ja unustaks ta selle, siis algaks Eesti kodule „surmaöö, kus ei aita ükski töö.“

Teile, Eesti naised, jääb suuremaks hoolteks hoida Eesti perekonda, et ei tun-

giks teda lõhkuma ei hingeline lõtvus ega mürgitama elukommete lodevus, vaid et seal alati au sees püsiks vaim ja viis, mis hea ja ilus, kõrge ning suur. Siis on Eesti perekond paremaks kasvamise paigaks nendele, kes alati tahavad ja jõuavad armastada, kaitsta ning ehitada Eesti rahva kodu.

Aja ringkäigul on jälle käes päevad, mil helisevad hääled, mis kõnelevad rõõmust ja rahust, kuid enne kõike armastusest — suuremast armastusest, mida on

näinud maailm: Jumala armastusest inimeste vastu. Igavese kodu valguse kiired tungivad majadesse ja hingedesse. Tehkem lahti südamed, et seal eluaseme leiaks Tema, kes on tulnud ja alati jälle tuleb õnnistama tööd ja muret, kannatust ja lootust, kuid kõige enam — õnnistama armastust, et see üialgi ei väsiks. Siis on meiega alati meie vanemate Jumala vägi ja meie kodu jäädavalt hoidmas igavesed käed.

J. K.

Kodule.

Kodupaik, kus meie lastele esmalt ulatatakse päevavalgus.

Kodupaik, kus rahu ja kosutatuna saame teha oma töö igapäevaseks leivaks kui ka selle, mille järele vaimu ja tõe nimel meil ihaldus.

Kodupaik, kus viibivad meie vanemad ja vanad vanemad ning põlved kaugele neist tahapoolegi veel, kuigi nad muldsetes majades.

Kodurahu ja õnnistus on kõigil päevil, mil tuuled õelad ja leib napp.

Selle kodu küljes peame rippuma, hoidma ja varjama teda.

Õnnista, Issand, meie kodu! Kinnita südameid, kes end köitnud temaga.

Miina Herman

Hellooja Miina Herman.
Tartu kodukaitse liige.

Kodukaitse ülesannetest.

Isamaa kaitsmisel, mis on iga kodaniku suuremaid kohuseid, esinevad kaks jõudu — füüsiline ja hõliline. Esimese moodustab hästiõpetatud ja relvastatud kaitsevägi, teise — isamaa-armastus ja kohusetunne, seesmine veendumus ja tarve kaitsta oma kodumaad, olles tarbekorral valmis andma elu selle eest. Milline tähtsam neist jõududest, on otsustada raske. Igatahes on kindel, et üks neist ei saa läbi ilma teiseta. Seda teavad niihästi vanad kui noored riigid. Neid mõlemaid jõudusid rõhutatakse ka meie kaitseväes ja kaitseliidus, samuti „Kodukaitse“.

Vaatame siis ligemalt, mil määral suudavad naised kaasa aidata nende jõudude kujundamisel.

Ajutiste määruste järele on „Kodukaitse“ ülesandeks „ühes kaitseliiduga äratada ja edendada kaitseliidu aadet, süvendada kodanikkude

isamaalist ja rahvuslist tunnet, aidata kaitseliitu kodu kaitsmisel ja kodanikkude julgeoleku kindlustamisel ning täita teisi ülesandeid, mis kaitseliidu ülema poolt tema peale pannakse. Eriliseks ülesandeks „Kodukaitsele“ on kaitseliidu sanitaar- ja toitlusalade korraldamine ning majandusliku külje kindlustamine“¹⁾. Neist ülesannetest on kõige enam esile tõstetud viimane osa, mis puudutab erilisi ülesandeid, kuna enam varju jääb kodaniku kasvatamine. Vaatame kuivõrra suudab naine tõeliselt kasulik olla ja anda isamaale oma kõige paremat, töötades neil aladel hädaohu lahti puhkedes.

Et vastata sellele küsimusele, tuleb teha

¹⁾ „Kaitse Kodu!“ nr. 17, 1927.

vahet kodukaitseliigete-perekonnaemade ja vallaliste vahel. Kummalgi neist on isesugused võimalused nende ülesannete täitmiseks.

Perekonnaema ei saa sõja lahtipuhkemise korral minna väerinnale korraldama sanitaar- ja toitlusolusid. Tema peab jääma oma laste juure, selleks sunnib teda mitte üksi emaarmastus, vaid ka kohused riigi ja isamaa vastu. Ajal, mil isa peab haarama relva kodumaa kaitseks, langeb ema õlgadele kahekordne kohus hoolitseda oma laste eest. Jätaks ta seda tegemata, oleks see suurim ülekohus niihästi tema enese laste kui ka riigi vastu.

Kuid ka kodus oma perekonna juures võib naine jõudumööda kaasa aidata isamaa kaitsmiseks selle sõna ligemas mõttes. Ta võib töötada „Kodukaitses“, nagu tegi ta seda vabadussõja ajal „Ühistöös“, kus naise töö oli kasulik ja leidis väärilist hindamist. Samuti võib naine asendada sõtallainud meest nii mõneski ametiasutuses, nagu süüdis see möödunud sõjapäevil.

Vallaliste naiste seisukord on mitmeti teistsugune; nemad võivad lahkuda kodust, minna väeliinile ning seal kaasa aidata sanitaar- ning toitlusolude korraldamisel. Ütlen meelega kaasa aidata, sest võtta enda peale nende ülesannete täitmine tervelt oleks võimatu juba puhtfüüsiliselt.

Rahua ajal võivad muidugi niihästi proudad kui preilid jagada kaitseliitlastele einet harjutuste ja manöövrite aegu, siis on see võimalik, millega erineb põhjalikult sõjaaegsetest ülesannetest. Korraldada pidusid ning koguda kaitseliidule raha ja varustust suudavad samuti mõlemad nii rahukui sõjaajal. Kuid see sünnib kodus, kaugel sõjaliini taga.

Neist harutlusist selgub, et naine võib kaasa aidata kodukaitsel erineva füüsilise jõu arendamisele ja toetamisele palju suuremal määral kodus kui väerinnal. Sellega tuleks arvestada „Kodukaitse“ sihtide selgitamisel ja tegevuskava koostamisel.

Vaatame nüüd, mida võiks ja peaks tegema naine kõlblise jõu arendamisel ja kodaniku kasvatamisel isamaalises töös. Siin tuleks kõne alla eestkätt noorsoo kasvatamine. Iga rahvas ja riik, iga võim ja ilmavaade, mis tahab elada edasi, püüab avaldada mõju kasvatusele. Jesuiidid haarasid enda kätte noorsoo kasvatamise, tahtes selle abil katoliku kirikule tagasi võita ja kindlustada tema senist võimu. Venemaal viisid kommunistid oma õpetuse kodudesse ja koolidesse, et kindlustada kommunistlikku korda ka tulevikus. Pärast maailmasõda kokku variseda ähvardav Euroopa ootab pääsmist lastelt, tulevastel kasvavatelt põlvvedelt. Need, kes olnud sõjas, on kaotanud oma füüsilisest inimesest, veel enam aga oma seesmisest kõlblisest inimesest, seepärast ei suuda nad täie jõuga kaasa aidata uue kultuuri ülesehitamisel, seda teevad kord noored. Kasvatuslikud küsimused ei ole olnud kunagi nii põnevalt päevakorral, kui tänapäeval ja asjata ei kannu XX sajand Ellen Key antud

„laste-aastasaja“ nime. Ka meie peame võtma sügavamalt rahvus-kasvatuslikke küsimusi, kui tahame elada edasi, sest ka meie rahva ja riigi olemasolu ja saatus olenevad tulevastest põlvetest, kelle eest kannab vastutust iga isa ja ema. Loomulikult oludes algab kasvatus perekonnas, kus kasvatajana esinevad vanemad, varemalt eluaastail peamiselt ema. Kuna mõjud, mis saadud lapsena, jäävad püsima kõige tugevamalt, siis on tähtis, et kasvatus oleks seatud õigele alusele juba perekonnas, lapse kõige varasemas eas. Seega esitab kasvatus oma esimesed ning suuremad nõuded emale. Ühes füüsilise ning vaimlise kasvatusena paneb ema ka aluse oma lapse rahvuslikule arengule. Kasvatus rahvuslikus mõttes võib toimuda tulemusrikkalt aga ainult siis, kui perekonnas valitseb õige rahvuslik vaim ja kui ema on teadlik selles, et tema lapsest peab saama kord sama rahva liige ja sama riigi kodanik, kuhu kuulub temagi.

Niisama ei tohi leppida enese alahindamisega ja kõige võõra ülistamisega.

Pahe on ka seesmise, sügavama arusaamise ning kohusetunde puudus. Nii ei täida õieti oma kohust kaitseliitlane, kes käib küll hoolega laskeharjutustel, jätab aga minemata valimistele lihtsa lohakuse pärast. See „Kodukaitse“ liige on halb kodanik ja halb kasvataja, andes halba eeskujut oma lastele ning jättes kasutamata võimalused selgitada neile valimise tähtsust ja vajadust, mis ülitähtis kodaniku kasvatusel seisukohalt. Selgub, et naine peab tegutsema kõlbliste ülesannete täitmisel ja kodukaitse kõlblise jõu arendamisel sama palju, kui praktiliste ülesannete lahendamisel, mida peajasaliselt on rõhutatud senini.

Peame nõudma, et oleks terve vaim neis perekonnas, kus kasvab tulevane riigimees ja kodukaitsja, tulevane Eesti ema ja isa. Seepärast on tarviline, et iga „Kodukaitse“ liige algaks kodukaitse kõrge mõtte teostamist oma ligemas ümbruses, oma perekonnas igapäevase elu toiminguks, tõmmates kaasa terve oma pere, hoolitsedes selle eest, et seal valitseks vääriline enese, oma rahva ning riigi hindamine.

Sama palju, koguni väga palju peavad aga tegema naised enese kodaniku kasvatamise juures, et saaksid selgeks kohused, mida esitab demokraatlik vabariik oma kodanikudele. Ainult hea kodanik on hea kodukaitsja. Mitte mänguna, vaid tõsise tööna tuleb võtta „Kodukaitse“ ülesandeid. Seepärast peaks kaduma naiskaitseliitlaste ridadest eelpool kirjeldatud pealiskaudne ja kergemeelne element, kes ei tõsta naiste töö väärtust, vaid maha kisub seda. Siin peavad mõju avaldama „Kodukaitse“ juhtivail kohtadel asuvad paremad naised — õnneks on meil neid, kuigi vähesed. Naine peab esitama endale senisest suuremad nõudmised kui ta tahab, et tema tööd hinnataks ja võetakse tõsiselt, ja kui ta tahab vääriliselt kaasa aidata suure ja ilusa ülesande — kodukaitse teostamisel.

10. XII. 27.

Salme Pruuden.

«Et elaks me rahvas».

Mari Kull.

Kui avatleb sihtide rohkus
ja kauguse kaja,
kui ületav saavutusraskus
ja saame, mis vaja —
siis paremat tõesti me soovi ei saa,
et elaks me rahvas ja elaks me maa!

Kui tõusevad rahvaste peres
ehk tülid ja riid,
kui relvad ehk jällegi veres
ja tules me kodud —
siis suuremat tõesti me soovi ei saa,
et võidaks me rahvas ja võidaks me maa!

Las hukkuda kaduv ja maine,
las hääbub see kohe,
las kaugeneb madalustaine,
las säilib vaid tahe —
siis kõrgemat tõesti me soovi ei saa,
et püsiks me rahvas ja püsiks me maa!

12. XI 27. Helmes.

Eesti naistele.

Kodukaitse erinumbri jaoks kirjutanud Aino Kallas.

Aino Kallas.

Olen juba mitu korda tahtnud pöörduda Eesti naiste poole asjas, mis minu ja vist kõikide teiste, kellele Eesti olemasolu kallis, südant on rõhunud.

Tundsin seda iseäranis selgesti sel sügisel, mil surmalõikus Eestis oli eriti suur. Eesti mõistab oma surnuid austada. Nagu vanastigi surnurongi möödudes päid paljastati viimseks tervituseks kadu-

nule, nii hüütakse nüüdki lahkunuile tänu sõnu kaasa, kõigile, ilma erandita, erakonnatülidele ja isiklikkudele asjadele vaatamata.

See on kahtlemata ilus komme ja väärt alal hoida. Aga sealjuures ei ole ma lahti saanud mõttest, et elavate inimestega meil sagedasti väga halastamatult ümber käiakse.

Ei taha öelda, et niisuguseid nähtusi teataval määral igalpool ilmsiks ei tuleks. Vist paistavad nad väikestes ja kitsastes oludes rohkem silma. Aga tõsiasi jääb, et meil just iseseisvuse ajal avalikus elus väga palju teineteise kahtlustamist, väiklast kadedust ja, tahaks öelda, õelust nähtavale on pääsnud. Teise inimese auga, tema hea nimega käiakse mõnikord väga hoolimatult ümber niihästi sõnas kui kirjas.

Üks äsjalahkunuist, dr. Juhan Luiga, ütles Hurda matuselt tulles:

„Meil puudub vanem põlv, — seepärast on meil vähe tasakaalu.“

Tal oli vist osalt õigus. Eestis langeb inimene harilikult varase surma läbi reast välja, enne kui ta on jõudnud selle sise-mise rippumatuse kätte saada, mis kindlustab olude ja teiste inimeste rahulikku ja erapooletut hindamist. Jõupingutus, mis praegu elavalt põlvelt on nõutud, on olnud liig suur.

Üks hingeliselt vist kõige raskematest aegadest Eestis oli Saksa okupatsiooniaasta oma lämmatava survega, oma rõhu-

va meeoluga. Ja ometi ei ole ma kunagi — vabadusvõitlus maha arvatud — näinud Eestis nii suurt üksmeelt, nii suurt heatahtlikkust inimeste vahel, nii suurt vendluse tundmust. Sellest ajast saadik juurdus minusse kindlaks usk Eesti rahvasse peidetud jõududesse. Ma uskusin, et ta oli elule määratud, mitte surmale.

Aga kas siis tõesti on tarvis välise vaenlase olemasolu, et Eestis üksmeelt saavutada?

Ma pööran Eesti naiste poole. Kas siis naised midagi ei saaks ette võtta avaliku elu tervendamiseks? Kas siis naised ei saaks mõjuda, et Eestis „austataks

inimest“. Kas mitte naised ei saaks mõjuda, et erakondade ja poliitilise võitluse tuhinas ei jää sõjavankri rataste alla see, mis kallim on kui miski muu: inimväärtus.

Kui Eesti naised suudaksid puhastada praegust mürgist õhustikku, kui nad saaksid avalikkuses panna maksma inimese austamise põhimõtte, siis oleksid nad korraga saanud suure isamaalise kohustuse ja töö.

Selleks julgust ja jõudu!

Aino Kalle

Eesti saatkond Londonis, 26. 11. 27.

Tänapäeva naine oma püüetes.

Need on võrdlematult huvitavad ja isegi julged mõtted, mis avaldatud alljärgnevas „Kaitse Kodu!“ erinumbri jaoks Eesti lugupeetud naistegelase pr. Linda Einbundi poolt kirjutatud artiklis. Ja oma põhjalikkusega tõesti väärt, et neid mitte ainult lugeda, vaid nende üle mõelda sügavalt — ja laiemalt meie igapäevase askelduse piiridest.

illine on tänapäevane naine? Milline tema vaimline ilme, millised tema arenemissihtjooned ja püüded? Kas on põhjendatud sarnane küsimine? Ta on põhjendatud. Meie seltskonnas kutsuvad esile täna päeva naise probleem elavaid mõttevahetusi. Seltskonnast ulatuvad järellained ajakirjanduse veergudele. Nii siin kui seal leiab tänapäeva naine hukkamõistmist suurema osa meeste poolt. Tänapäeva naine muutuvat kõlbmatuks abielule. Meie, naised ei saa otsusi teha nii ühekiilgselt ja üle-

kohtuselt, meile seisab küsimus liig lähedal ja temast tuleb kõnelda asjalikkusega.

Tänapäeva naine on paljudes joontes lahku minev oma õest eelmisist sajanguist. Tema kuju ei ole küll veel lõplik, on otsimisteedel, aga selle suund näib olevat kindel ja need sihtjooned, mis määravad suuna. Möödunud sajangu naine on kadumas, tema asemel on uus naine, kes tahab olla, mitte vähem ega rohkem kui inimene inimkonnas. Tahab olla vaba, iseseisev, enesemääramise õigusega.

Kui möödunud sajangul naine veel osalt ja äärmise häda sunnil iseseisvalt tegutses, oma laste eest hoolitsedes, on maailmasõda toonud hiiglapöörde ja murrangu naise ellu, muutes täielikult naise ilme, tähtsuse ja seisukoha ühiskonnas.

Meie teame, et maailmasõja pöörases keerises läksid kodudest välja rahvaste tervemad ja julgemad pojad; miljonid noored töövõimelised mehed lahkusid oma igapäevase töö juurest ja sammusid lahingusse. Nende kohad seljataga ei võinud jääda asendamata, siin pidi edasi kestma töö endises tempos, sigines uusigi töid ja ülesandeid, mis nõudsid miljoneid virku käsi. Tööle asusid naised ja asendasid mehi nende äraolekul. Kas jäid juhtima mahajäänud talu, äri või muud ettevõtet või astusid täiesti uutele aladele, väljaspool perekonda ja seniseid kogemusi. Nii leidsid enestele miljonid naised töö, mis viis neid eemale köögist ja lastetoast. Sõja kestes õppisid naised töö, õppisid ka iseseisvalt tööd tegema ja juhtima, mis sai harjumuseks ja, nagu hiljem näeme, paratamatuseks.

Sõja lõppedes ei tulnud tagasi kõik mehed. Üle 10 miljoni töövõimelise mehe oli hukkunud maailmasõjas. Paljud tulid tagasi viletsatena, haigetena, kes nõudsid emalikku hoolitsemist, kuid kelle töövõime minimaalseks jäänud. Selle asjaoluga tuli arvestada ja naine pidi oma elu teisiti sisse seadma.

Pr. C. Einbund.

Meeste arv on tunduvalt vähenenud selle generatsiooni jaoks. Ei abiellu iga naine, see on matemaatiline tõde. Naistel on suur ülekaal kogu Euroopa riikides. Tekkinud olukorra lahendusel jäi naisele vaid üks tee: kutseline ettevalmistus aladele, mis annavad tööd ja kindlustavad ülalpidamise. See on alus, millele tugevus naine omandab iseseisvuse. Ta ei olene enam abielust ja juhtumisel, kui abielu ebaõnnestub ükskõik missugusel kujul või motiivil, leiab enesele tööd ja tuleviku. Sellest arusaamisest kasvas uus, tänapäevane naine.

Tänapäeva ema mure on iseseisva kutse kätteõpetamine mitte ainult poegadele, vaid samal määral ka tütardele. Kui endisel ajal tütar ema juures omandas kõige hädalisema majapidamise oskuse ema teadmiste piirides ja ula-

haruldaste võimistega pedagooge. Me leiame ka naiste hulgas ilmakuulsusega kunstnikke, kirjanikke, tunnustatud teadusnimesi ja silmapaistvaid üldiselt lugupeetud naisi kõigilt kutsealadelt.

Nende arv kasvab aastaastalt. Elu organism on terve ja arenemisvõimeline, kui kõik ta üksikud osad, liikmed, täidavad korralikult ja teadlikult oma ülesandeid, igapäevselt oma jõu ja annete kohaselt tõsiselt üksmeeles ja sõpruselundes ühiskonna parema tuleviku nimel. See on sihtjooneks, millel liigub tänapäeva naise arene-miskäik.

Iseseisvalt mõtleja ja tegutseja naine ei tarvita enam mehe poolt eestkostmist, nagu seda seni riikide seadused ette näevad. Ta ei taha sarnaneda alaealisele ega idioodile, kel-

Suure-Kõpu ja Viljandi linna ümbruskonna malevk. malevlased einetamas peale taktikalisi õppusi 9. okt. 1927. a. Eine korraldanud S.-Kõpu kodukaitse ühing.

tuses, jätkus talle sellest elluminekuks küllalt. Ta ootas meest ja kui see tuli, sai ta perenaiseks emalt kaasa antud elutarkusega ja töötas mehe poolt loodud võimaluste raamides. Praegu on lugu teine. Naisele on kindel kutse sama tarvilik kui mehele. Kuigi elus igal naisel ei ole tarvilik ega võimalik elada oma kutsele, pidada oma ametit, siiski peab ta valmis olema igaks juhtumiseks, elu seadma nii, et ta ei vaja ühiskonna abi.

Tänapäev nõuab spetsialiseeritud inimesi igal alal, võistlus on suur, elutempo on kiire ja ettevalmistuseta inimesed jäävad teistele jalgu. See on ühesugune reegel nii mehele kui naisele. Naised oma enamuses on teadlikud selles. Seepärast leiame tänapäeva naist end ette valmistamas kõigile neile kutsetele, mis vastavad tema annetele, kalduvustele. Alates mitmesugustest kutsekoolidest kodumajapidamise ja põllumajanduse alal, lõpetades ülikooliga. Paljud naised, omandanud enesele kindla kutse, töötavad vääriliselt mehe kõrval, kui elu neilt nõuab. Siia toob naine kaasa oma omapärasuse, oma mõtteilma. Elu, mis seni juhitud mehest ja mille avaldusvormid on kujunenud meheaju pingutuste järele, see elu korraldatakse ikka rohkem ja rohkem ümber — naise tahte kohaselt.

Nii mitmekesisine kui on elu oma avaldusis ja nõuetes, nii mitmekesiselt suhtub naine temale. Ei ole iga naine loodud emaks, kasvatajaks, kuigi nad on seda tegelikult suures osas olude sunnil. Aga nende keskel leidub

lele tarvilik eestkostmine. Seepärast on enesestmõistetav ja loomulik naise võitlus ühesuguste õiguste eest. Ei ole veel Euroopa riigidki annud täielikku iseseisvust naisele, rääkimata vähem arenenud maist. Eesti naise poliitilised õigused sündisid ühes riigi iseseisvusega, aga kodanikkude õiguste eest tuleb seni võidelda. Millel siin naine leiab täieliku üheväärsuse tunnustuse, on raske ennustada. Tahame uskuda, et jõuame aegadele, kus võime tõendada, et naine on täisõiguslik ja täisväärtuslik kodanik riigis, kus abielunaine vabaneb täielikult mehe eestkostmisest ja tema varanduslikud vahekorrad mehega on seaduse poolt leidnud lahenduse õiguslikul alusel ja erapooletult.

Neil aegadel ei kuule me enam lauseid, nagu: olgu naine nii kohusetruu kui tahes, ta ei vasta selles ametis meie rahva hingeelule. Maailm jõuab kindlasti kord seisukohtadeni, kus valiku ühele või teisele ametkohale määrab inimese isiklik tublidus, anded, ettevalmistus, tööoskus ja tahe, vaatamata sellele, kas ta on mees või naine. On palju alasid, millel on seni töötanud mees, millel aga naine võib töötada sama edukalt või paremini.

Tänapäeva naine teab, kui väga tarvilik on tema osavõtt avaliku elu juhtimisest ja seepärast leiame naisi kogukondlikkudes omavalitsustes, parlamentide koosseisus, vastutusriskastel riigiametniku kohtadel ja isegi valitsuse liikmetena, nagu Soomes ja Daanis. Naine ei saa jääda külmaks pealtvaatajaks, kui otsustatakse

naisele olulise tähtsusega küsimusi, nagu: ter-
vishoid, alkoholi ja prostitutsiooni vastu võitle-
mine, laste ja emade kaitse, igasugused hoole-
kandeküsimused jne. Kõigis neis küsimusis on
naisel põhjus ja õigus kaasa rääkida ja otsus-
tada. Ta peab neid küsimusi tulevikus veel roh-
kem oma südame asjaks tegema ja suurema jär-
jekindlusega osa võtma sarnaste küsimuste ot-
sustamisest, mis vajavad naiselikku arusaamist
ja emalikkust hellust.

Tarvis on, et iga naine hakkaks mõtlema
oma ülesannetest. Tänapäeva naiste töö on
muutunud rahvusvaheliseks. Nende organisat-
sioonid on koondunud liitudesse, mis omakorda
moodustavad rahvusvahelised liidud. Neil on
mõjuv sõna kaasa rääkida maailma poliitika-
s, kui naised tahavad. Tulevikus võib omandada
naise kaasaraäki hääle määratu tähtsuse
rahvusvahelistes suhetes ja läbikäimises.
Naisel on palju põhjust ja tarvet eden-
dada rahvusvahelist sõprust ning maailmarahu.
Kui ärkab iga s naises naine inimene ja ra-
kendab oma jõu inimesena ühiskonna teeni-
stusse, jõuavad rahvad ja riigid kiiremini tüli-
küsimuste lahendamisele rahulise teel. Kevadel
Genfis ärapeetud Rahvusvahelise Naisliidu üld-
juhatuse ja komisjonide koosolekuil võeti vastu
mitmed üldtähtsusega resolutsioonid, mis sisuli-
selt rõhutavad naise osavõtu vajadust R a h v a
s t e l i i d u t ö ö d e s t . Rahvasteliit peab saama töö-
liseks autoriteetseks asutuseks rahvusvahelises
koostöös, rahumõtte propageerimises ja tegelik-
kude abinõude leidmises vastastikuste tüliküsi-
miste lahendamises. Selleks on tarvis, et teda
kannab mõlema soo usaldus ja üksmeelne koos-
töö.

Seni on mitmed riigid määranud oma esi-
najateks ka naisi meeste kõrval Rahvasteliidu
täiskogu koosolekutele, nende hulgas kõik Skan-
dinaavia riigid ja meie naaberriik Soome.

Seni on naiste esindus Rahvasteliidus a r-
v u l i s e l t veel nõrk. Loodame, et lähemas tu-
levikus ka need riigid, kes seni ei ole arvestanud
naisorganisatsioonide õigustatud nõudmistega,
määrata ka naisi delegatsioonide liikmeteks, sellest
aru saavad ja edaspidi soovivad järeldused tee-
vad. Seegi väike arv naisi, kes seni osa võtnud
Rahvasteliidu tööst, on heaks tõenduseks naise
koostöö tarvilikkusest. Senised saadikud tööta-
vad Rahvasteliidu mitmes komisjonis asjatund-
jate eriteadlastena, kelle töö tõsiselt hinnatud.
Järgmised aastad toovad kindlasti uusi naisdele-
gaate Rahvasteliidu täiskogu istungeile. Jõuame
varsti läbi mõõna ajast, mis järgnes tugevale
jõulisele meeleolu paisule pärast sõda Euroopa
uutes riikides, kus naistele nii kergesti kätte
langesid, võitluseta kätte langesid poliitilised õi-
gused. See võttis naiselt ajutiseks võitlushimu.
Kõik näis korras olevat. Kõik on üheõiguslikud
meie põhiseaduse järele. Mesinädalate järele
kadus fata morgana ja meil seisab ees palju
võitlust.

Pragune arenemissuund ja võitlustendents
näitavad kindlasti iseteadvat töötajat naist ühis-
konnas, üheõiguslikku ja üheväärtuslikku in-
imest inimkonnas. Tänapäeva neiu ei istu enam
kodus meest oodates, ajaviiteks pitsikesi hegel-
dades. Ta teab, mees võib tulla, võib ka tule-
mata jääda. Esimesel juhul oleneb tema elu
sissesead mehe jõukusest ja heatahtlikkusest.
Enesel ei ole tal palju kõnelda ega soovida. Nõn-
da nimetatud „õnneliku abielu“ juures on ta rahul
oma eluga, kasvatab lapsi, nagu oskab, hoolitseb
mehe eest. Halvemal juhul on kogu elu talle
kannatuseks, ta on seotud eluajaks kas joodiku
või teisiti õnnetu mehe külge. Tal ei ole kuhugi

minna. Ta elatab end neist raasukestest, mida
mehe heldus talle armuannina tema koduse töö
eest annab. Seda kaalub iga ellu mineja tütar-
laps ja teeb oma järeldused. Meest ootaja tütar-
laps jääb mineviku mälestuseks. Ma ei taha sel-
lega sugugi tõendada, nagu ei peaks tänapäeva
naine abielluma, seda teeb ta ikkagi, aga ta on
ema kutsele ja perenaise ametile ette valmistat-
tud. Ka need kutsed nõuavad naiselt etteval-
mistust ja oskust, et ta iseteadvalt võib te-
gutseda.

Hulk noori naisi õpib majapidamiskutsekoo-
lides ja seal omandatud teadmised võimaldavad
naisele ka abielus perenaisena oma tööd isetead-
valt teha.

Meie õnnetuseks on meil veel nõndanimetat-
tud „l u k s u s n a i s i“, kelle ainukeseks elu si-
suks on enesehittimine, kohvik, kino jne. Need on
naised, kes abiellutakse rikkaste meestega, muutu-
vad viimaste mängukanniks, nukuks. See naine
elab parasiidi elu, ta ei loo mingisuguseid uusi
väärtusi, ei rikkasta millegagi elu, on ühiskonna-
le täiesti kasuta, võib olla isegi kahjulik. Tema
elu sisutus, enese ehtimine on halvaks eeskujuks
noortele tütarlastele, kelle vaimuilm alles kuju-
nemisel ja ideaalid leidmata. See naine on ka
ühtlasi suurimaks naisliikumise vastaseks. Ta
näeb naisliikumises enese troonile hädaohtu, oma
hilpude, pitside ja paelakeste kadu esikohalt.
See õhuline pitsivahus nukkk on ometi
koormaks ühiskonna arenemisele ja ülemaailma
laienev demokraatlik vaim ja mõlemisviis saa-
vad hallaks sellele triiphooone taimele.

Tänapäeva naine oma enamuses on uus si-
sult, on ka väliselt. Endine ebapraktiline ja äär-
miselt ebahügieeniline ülikond on kolikambris
kui mitte sobiv praegusele sportivale ja liikuvale
naisele. Praeguse naise riietus on kerge, lihtne,
lühike. Nõnda ei pihi tänapäeva naine enam
oma seelikusabaga treppide tolmu ega tänava
pori. Ta ei nõõri ennast enam korsetti. Ajako-
hasele sisule vastab ajakohane vorm. Tänapäe-
va naise riietus vastab tema tööle ja tegevusele,
mis nõuavad naiselt kiirust liikumises ja pain-
duvat nõõrimata keha. Kahju ainult, et osas
naistes, eriti noortes tütarlastes, riietusküsimus
on tehtud liig tähtsaks, minnakse liialduseni ede-
vaks moodide tagaajamises ja ma kardan, et
paljud noored neid enese toitmise arvel kannavad
siidsukki ja nägusat kinga. Nende nõõded
ses suhtes elu vastu on suurenenud palju enne-
sõjaaegsest. Pole ka ime: iga tänapäeva aja-
lehtki on mahutanud oma veergudele moenurga
ja pakub Pariisi e l e g a n t s i .

Nõnda näeme, et tänapäeva naine erineb ka
väliselt endisest. Kuid selle juures ei taha ta
sugugi sarnaneda mehele, nagu need katsuvad
tõendada. Tuuakse ette praeguse naise lühikest
juust jne., mis ometi praktiline ja hügieeniline.
Maakeral on aga kohti, kus mehed kannavad pik-
ki juukseid.

Mehe sarnaseks saamise ideaal on arhiivis.
Naisliikumise ajalukku jääb ta tokumendina
võitlusajajärgu esimesest naisest tänapäeva naise
eelkäijana. Täna naisele heidetakse seda ette
põhjusteta.

Mehed näevad uues naises enesele võistlejat,
seepärast ka etteheidet ja urgitsemised naise
eemaldamiseks avalikust elust. Mäletame, mis-
sugused seisukohad tekkisid haridusministeeriu-
mis läinud aastal naisõpetajate suhtes ja praeg-
ugi mitte ainult seal mõõduandvad on. Õpetaja
ja kasvataja amet on kogu maailmas tunnustatud
naisele vastavaks tööalaks. Peetakse ju
meeste poolt ema kutset naisele ainukeseks ju-
mala poolt lubatud kutseks. Ema kutse on aga

kasvataja kutse. Meie härrad haridusjuhid aga leiavad, et see kutse kõlbab naisele küll kodus, aga koolis on ta juba väga küsitav, eriti kui see puudutab kooli juhtimist. Imestusega oleme lugenud ajalehtedest noist kõnelusist, mida ümber ei ole lükatud ja sarnaste arvamistega tuleb elus iga päev kokku puutuda. Naisel nõutakse palju rohkem kui mehelt. Naise eksisammud ja väärtused torkavad igale silma, puhutakse suureka ja üldistatakse. Meeste omadest kõneldakse, kui saab kasutada erakondlikult. Meil tarvitatakse kahesugust mõõdupuud mõlemate töö hindamiseks.

Kurdetakse, et naine kaotab väljaspool kodu, kuigi ta ainult seltskonnatööd teeb, oma naiselikkuse. Nõnda kõnelevad, kes asja üle kõige vähem järele mõelnud. Iga teine mees saab aru, et huvitava kodu võib luua ainult see naine, kelle silmaring avaram, vaatepiir laiem ja kes teadlik oma töis ja kohustusis. See naine on töisiseks sõbraks oma mehele. Puhketundidel on kummalgi oma rikas ilm tööst ja muljeist vastastikuseks vestluseks. On sisemist hoogu, hingelist värskust ja rahuldustunnet. Mehel, kel huvitav kodu, on palju vähem põhjust kaduda kõrtsidesse.

Kui tänapäeva naisele tehakse etteheited tema eluviiside üle, siis on need etteheited kogu seltskonnale. Ei istu ainult naine kohvikus ega suitseta, vaid seda teeb ka mees. Kui meie jao-taksime kohvikupubliku meesteks ja naisteks, siis on esimesi sama palju, kui mitte rohkem. Võiksime küsida ka mehelt, miks ta istub siis suitsupilve sees ja raiskab aega. Kus on tema töö? Ehk vaatame restorani. Seal on kindlasti meeste suur ülekaal. Alkoholi tarvitamine naiste keskel on võrdlemata väiksem. Kõik naiste omavahelised koosviibimised on kindlasti ilma alkoholita, meeste omi ei ole vist kunagi korraldatud ilma, peale karskustegelaste omade. Võtame praegu üle maa sagedased pussitamised alkoholi mõjul. Ei ole naine neist osa võtnud. Need on mehed. Edasi süüdistatakse tänapäeva naist elukommete lodevuses, kõlbluse langemises. Ei leitavat abielu enamat õiget naist praeguste naiste keskelt! Kes siis peaks olema viinud naise niikaugale, küsiks. Kes on need gentlemanid, kes varitsevad õhtupoolsete naiskoolide kasvandikke tänaval, neile pealetungivalt lähenedes? Kes on need, kes peksavad tänavail naisi, kui need ettepanekutega nõus ei ole? Kes on need, kes vägistavad tütarlapsi, isegi väikesi lapsi, tungides neile loomadena kallale?

Läinud aastal ütles üks tuntud prantslane: ükski mees ei või surmatunnil vanduda, et talle elus on kuulunud ainult üks naine. Meie oludes liialdus, aga palju tõtt. Meie kinnised kabinetid

ja baarid võiksid palju kõnelda. Miks süüdistame ainult naisi?

Mehele, kes küllalt elanud või, nagu öeldakse, sarved maha joosnud, ei pane seltskond sarnast asja pahaks, talle on kõik lubatud, ta hakkab enesele naist otsima. Muidugi ei kõlba enamale jaole meestest enam need, kes olid seni ta elu naudinguks (kes aga meeleheitel saavad lastetapjaiks). Mehele on tarvis nüüd puhas, puutumata tütarlast abielu jaoks. Kuigi mõni mees on olnud mitmekordne abielumees ja mitmekümnekoradne naisemees, on ta valmis nõudma uueks abellumiseks tütarlapselt puutumatus tunnistust. Vaadake, niisugune on see mõõdupuu!

Mul on meele ja valusalt meele suur süüdistus Eesti naistele, mis on seda kaaluvam, et ta tuli haritud mehelt, poliitikategelaselt. See härra süüdistas kogu Eesti naisi kõigepealt laiskuses, kellele mees olevat ainult lüpsilehmaks. Sellele süüdistusele vastuväitkes tõi ette meie maa- ja töölisnaisi, kes ometi moodustavad enamuse meie naistest. Ei ole maanaisel ühtki puhketundi, ka siis, kui mehed söögitudnis puhkavad, on neil kümneid töid. Õhtul on nad viimased koristamas. Või töölinnainne linnas? Eks käi tema sagedasti päeval väljas tööl, peale töö keedab, küürib, peseb, nõelub, kasvatab lapsed, öösiti hoiab neid ja valvab haigeveodi juures. Ei ole tema töötundidel ühtki piiri. See on lausa ülekohtune süüdistus. Edasi korutas see härra ka naise kommete äärmisest lodevusest. Olen juba öelnud, missugused on need kohtumõistjad ise ja millised nende mõõdupuud. Kui meil selles midagi katki on, ja on katki, seda näitab suguhaiguste levimine, siis kogu ühiskonnas, kõigepealt mehes. Naine on hingeliselt siiski puhtam ja tema kõlbluse mõisted terved. Ärge süüdistagem naist rohkem kui ta on teeninud.

Tänapäeva naine ei ole halvem tänapäeva mehest. Ta on ainult muutunud. Ta on arenenum, iseteadvam ja iseseisvam endisest. Kahjuks takistavad naist maksvad seadusenormid ja kujunenud kombeõigus tema iseseisvuses. Naine peab siin algatama ja nõudma, et maksvaid seltskonlikke arvamisi, kujunenud kombeõigust ja seadusenorme nii muudetaks, et naine ühiskonnas seisaks sama inimväärtusena kui mees. See tarvitab aastate tööd, kuid naine ei tohiks pidada seda raskeks. Meie ühiskondlikus viletsuses, mida tõesti nii palju, kannatab naine teravamini kui mees. Naisel peab olema võimalus elus läbi murda ka mehe ainelise abita, see on iga kasvaja naise kavas.

L. Zimber

„Eesti õhtud“ Rootsis ja Norras.

„Kaitse Kodu!le!“ kirjutanud Leeni Ploompuu-Vesterinen.

Leeni Ploompuu-Vesterinen.

Tartu kodukaitse liige.

„Eesti õhtud“, mis käesoleva aasta veebruaris ja märtsis Rootsismaal ning septembris ja oktoobris Norras korraldati kummagi maa naiste karskusliidu poolt, olid vististi esimesed katsed tutvustada Eesti püüdeid Skandinaavia rahvastele.

Tartus suvel 1926 Põhjamaade karskuskongressil sõlmisin tutvusi nii rootslastega kui norralastega ja seal juba kutsus Rootsi naiste karskusliidu sekretär pr. Rathou mind Rootsi kõnelema Eestist. Selle kavatsuse teostas in veebruaris ja märtsis, kõneldes Rootsis kahe kuu kestvusel 38 linnas 44 korda 8000 kuulajale. Norramaal võisin sõita sügisel ja kõnelesin seal 24. sept. kuni 27. okt. 16 linnas 27 korda 4500 kuulajale. Nii Rootsis kui Norras olid ajalehed Eestist huvitatud ja refereerisid loenguid sagedasti põhjalikult.

Rootsis oli „vana hea Rootsi aeg“ mõnusaks sissejuhatuseks, mis kuulajatele Eesti kohe tõi lähedale. See puudus Norras, kus Eestit tunti vaid ühenduses „Estland, Livland, Kurland“. Norras pidin välja minema vanast iseseisvuse ajast, mil meiegi esivanemad olid vikingid ja neil oli

sagedaid nii sõjalisi kui rahutöö kokkupuutumisi norralastega.

Võrreldes norralasi ja rootslasi paistis minule, et norralased peavad endid väikeseks rahvaks ega mõõda väärtusi peade arvu, vaid saavutuste järele. Norralased mõistsid eestlaste haridus- ja vabadusvõitlust väga hästi. Norras ei ole aadlit, seal valitseb sama demokraatlik vaim ja sama raske võitlus leiva pärast kui meilgi. Rikaste arv on väike, usinate, tööd tegevate meeste ja naiste arv seda suurem. Norra naine paistis eriti valysana, paljuteadjana, iseseisvana. — Viimastel aastatel on valitsenud suur tööpuudus nii vaimlise kui kehalise töö tegijatel. Emigratsioon röövib ettevõtlikumad mehed, teine pool Norra rahvast elab juba Ameerikas.

Rootsis on elamistasapind kõrgem, seal on maa rikas, palgad kõrgemad, elukallidus vähem tunduv. Rootsis on alati olnud kuningas ja aadel, rootslased ei unusta, et nad kord on olnud suurriik ja määranud Euroopa saatust, rootslane toetub võimujärgi mälestustele ja elab mõnusalt oma heas, jõukas kodus, harrastab seal kõike kultuurilist, on ise vaimliselt erk ja mõistuslikult paljuteadev, Eesti vastu väga sõbralik ja heatahtlik, sest oli ju Eestigi kord osa Rootsi suurriigist...

Eestlaste rahvusliku ärkamise aeg tundus kuulajaid huvitavat, eriti imponeerisid laulupeod. Linköpingis, Rootsis, kutsus lääni pealiku (= kuberner) abikaasa mind oma juure, et küsida, millised õieti on Eesti laulupeod ja milline see huvitav naine, kes peo hiiglakoori olevat juhitanud. Norras kohtasin ajalehemehe, kes mitu tundi päris Eesti laulust ja muusikast ja kirjutas pika artikli „rahvast, kelle laul oli unest äratanud, keda laul ühte kogus ja kes oma tuleviku laulu peale rajab“. Norralased laulavad isegi palju. Viimane loeng Oslos oli akadeemilise haridusega naiste klubis, kus oli kuulajate seas naisüliõpilaste koori juhataja, kes lubas tuleval suvel tulla oma kooriga Eestisse kuulama Eesti laulu ning ise laulma.

Imestust äratas eestlaste lühike arenemisaeg, 50—60 aastat, mis on olnud maa omandamise loa ja rahvusliku ärkamise ning iseseisva riigi asutamise vahel, lugupidamist ja austust äratasid arvud, mis tõlgitavad eestlaste saavutusi nii majanduslikul kui hariduslikul alal.

Loengut eestlaste haridus- ja vabadusvõitlusest täiendasid 75 udupilti seletustega. Meie avalikkude tegelaste piltide abil võisin näidata, et eestlased ei ole mongoolid; linnade, ehituste, elumajade ja põldude pildid selgitasid meie majanduslikku kultuuri, laulupeo pilt andis õige aimduse 14.000 tegelasest ja 100.000 kuulajast jne.

Kaunis Ilonka.

M. Vörösmarty ballaad.

I.

Nool pingul, istub ootes, varitsedes
 Kütt metsas peidul, hüüüb jahisaaki.
 Kuid ikka kõrgemale sätendab
 Keskpäeva päike, tõstab loitvat paaki.
 Oot asjata, sest Vértes metsades
 Vait loomad päeval oma pesades.

Ent kütt veel ikka peidupaigas ootab,
 Kas õnne ehk ei saada õhtueha.
 Ju loodangpäike viimseid kiiri laotab.
 Ja vaat' — seal oodet õnn ju ongi näha,
 Kuid mitte loom — see liblik kergel lennul
 Ning ilus neiu püüdes tema kannul.

„Oo, tuhatvärviline libliklind,
 Mu juure lasku, minu käele siia.
 On päikse imemaale sinu lend,
 Mind võta kiirtekulda kaasa vüa.“
 Nii liblikat neid palub palavasti
 Ning kerge, mänglev on ta ruttav aste.

Kütt hüppab peidust, hüüab rõõmsaks saades
 „Mu jumal, see vast kuninglik on leid.“
 Ning silmapilk muud kõike unustades
 Ta samal rajal, millel jookseb neid.
 Ta püüab neidu, neiu libliklindu —
 Nii käimas mäng täis nõiduslikku indu.

„Mu käes nüüd oled,“ neiu õnnes hõiskab,
 Kui lendlev liblik sattus pihku, näe.
 „Mu käes nüüd oled,“ vaimustuses hõikab
 Kütt, võttes pihku neiu õrna käe.
 Süs liblik vabanemismahti saab
 Ning neiu küti silmi vangiks jääb.

II.

Kas seisab veel vana Peterdi maja?
 Ta ise elus veel, kes sammund võitlustes?
 Veel maja seisab, vaese vaid näeb aja.
 Ka istub viinapeekri taga peremees.
 Veel laua ääres kütt ja neiu — samad, —
 On neiu silmad viinast säravamad.

Sagedasti järgnes loengule koosviibimine teega ja „vaba sõnaga“, mil sain kuulda nii mitugi südamlikku kõnet Eestile, nii mitmeidki lahkeid tervitusi edasiandmiseks „väikeste vaprale rahvale“, nii palju sooje soove, et õnn õitseks Eesti rahvale tulevikus, „sest ta on seda ära teeninud oma kannatustega ja võitlustega ning võiduga“. Annan siin edasi need tervitused ja soovid ja olen rõõmus võides oma äranägemisest kinnitada, et meie püüetele on võimalik leida sõpru nii Rootsis kui Norras, maades, mis on kõrgel kannud vabaduse lippu neilgi aegadel, mil orjuse pime öö kattis kogu maailma. Meil ongi juba sõpru neis mais ja meile on kasulik minna

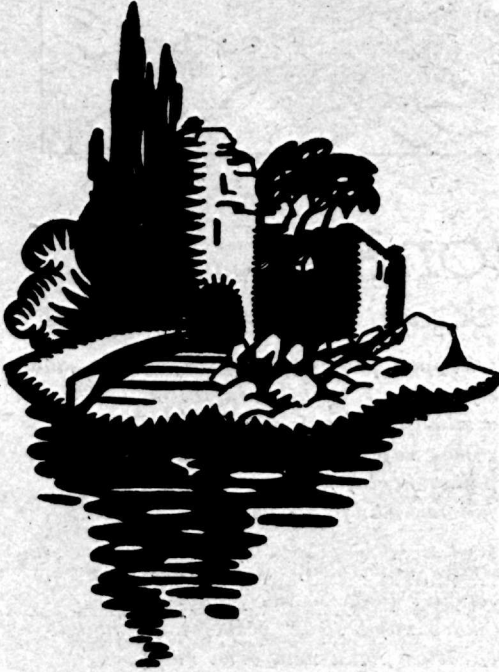
sinna väikeste rahvaste juure õppima, millised meiegi oleksime nüüd, kui oleksime saanud vabalt areneda oma endi iseäralduste ja iseolemise põhjal.

Võrreldes Standinaavia olusid meie omadega sain sellegi lohutuse, et meie olud sugugi kõige halvemad ei ole, vaid et meil mõnes suhtes on parem kui seal, sest meie maal on palju tegemata tööd, on palju harimiskõlbulist maad, palju kündmata sööti nii vaimuväljal kui isamaa põllulgi. Meil on tuleviku lootused ja ajalooline ülesanne alles ees!

Helsingis, novembril 1927.

Leeni Ploompuu-Vesterinen.

Taat kuulsa Hunyadi mälestuseks
Nüüd täidab peekrid, pealik-kangelane
Ja isamaa au — need on pühaduseks,
Mis eest nüüd langeb pisar südamlane.
Nüüd pisarad kui veri kunagi,
Kui Nándori*) all türki piirati.

„Mu kadund pealiku noor kaunis võsu —
Kuningas elagu!“ nüüd hüüab ta.
Kütt seda kuuldes punastab näost pisut
Ning peeker tema ees jääb puutmata.
„Mispärast peekrit nüüd ei tõstnud sina,
Joo, kallid laps, nii nagu tegin mina.

Su isaks olla lubavad mu aastad,
Ma joon vaid selle auks, kes seda väärrib.
See, keda mainisin, ta mehe nime vastab,
Kes õige mees, ta ausust nõnda määrrib!“
Nüüd tõuseb külaline häbelikult
Ning ütleb, peeker käes, nii imelikult:

„Jah, elagu siis kangelase võsu
Nüükaui kui ta elab isamaale!
Ta elu katkegu, kui rahva kasu
Ta unustab ning satub valeraale!
Ta rahvast teenigu, kui jõuetu seks —
Siis ta on isamaale õnnetuseks!“

Ning jutulaine aina kõrgemalt
Lööb nendel, silmapilke lendab rodu.
Neid vaatleb võõrast ikka õrnemalt:

*) Nándor — loe Naandor — Belgradi un-
garikeelne nimi.

„Ah, kes ta on, ah, kus on tema kodu?“
Nii neiukene ikkab küsitleda,
Kuid suu ei taha kuulda tuma seda.

„Mu peeker sindki territelles austab,
Sa metsa kaunis õis, mu ilus neid.
Te külaline rõõmuga teid ootab,
Kui Issand juhüb Budasse kord teid,
Sind ja su halli isa. Budas seal,
Mind näete Matyas-lossi*) õue peal.“
Ta viibida ei saa, ta jätab jumalaga,
Sest jahisarv ju kõlab metsavilus.
Veel palutakse teda jääda, aga
See asjata, nii katkeb unelm ilus.
„Hea kütt, kui me ei saa sind külastada,
Siis sammu veel kord meie kodurada.“

Nii kartlikult neid lausus oma mõtte,
Kui saates seisis trepi viimsel astmel.
Tad külaline suudles otsa ette,
Kuuhelgis õhe kadus kergel astel.
Nüüd maja vaikne, ah, kuid rahu lahkund —
Ilonka rinnas armastus on õhkund.

III.

Koos lapselapsega Peterdi vana
On Buda teel, et kütti külastada.
Teel iga samm toob imet, milleks sõna
Ei leia ta, jääb ainult imestada.
Kuid Ilonka ei näegi midagi, sest
Ta unistab vaid jällenägemisest.

On rahvas rõõmul voolamas kõik sinna —
Nüüd kuningas taas tuleb võiduteelt;
Ta paha naabrile all Viini linna
On õpetand taas rahutahtvat meelt.
Kõik hulgad võidu puhul üli rõõmsaks saand,
Vaid Ilonka on üksikurvaks jäänd.

*) Matyas-loss — Ungari kuningakoda, mi-
da nimetatakse Matyas-lossiks Ungari esimese
ristiusku kuninga Matyase mälestuseks.

„Kus viibib küll me külaline võõras?
Mis saatus juhüb tema elurada?
Kas kodus ta või varjulises põõsas
Taas võtab jahilooma varitseda?“
Ta endas küsib nõnda murelikult,
Kord särab silm, kord kustub lootusetult.

Ju lossiaadel ilmub kohtadele,
Nad ehit uhkelt, kõikjal purpurpuna.
Nüüd kuningas end näitab hulkadele.
Ta ilmub kangelaste saadetuna.
Peterdi tunneb oma külalise —
„Tad kaitsku Issand! — k u n i n g a s t a i s e !“

„Au kuningale! Önn vaid saatku teda!“
Ta tulek hulki kuus ekstaasi ajab.
Kõik ühtund üheks hüüdeks, hüüet seda
Nii lähedalt kui kaugelt kõrvu kajab.
Ilonka ainult, kahvatu kui lumi,
Noid hüüdeid kuulab kurvalt, võrratumi.

„Kas Matyas-lossi õue küti juure,
Mu lapselaps, nüüd lähemegi veel?
Vast parem minna Vértes metsa suure,
Kus vaikse tanya*) rahu ootab eel.“
Nii ütles vanaisa, aimas neiu valu,
Nad astsid koduteele murejalu.

Ning kodulaante rahhu jälle jõudes
Nii üksi, südames vaid valu hell,
Ilonka närtsis, mõne aasta jõudes,
Kui salajasest ussist närit lill.
Vaid mälestus, kuum ihk ning lootus surnud —
Muid seltsilisi temale ei tulnud.

Nii lõpule sai elu valuline,
Ta kaldus kalmu poole iga tund,
Nii lüüa vaid närtsib kevadine,
Nii langeb kurba valget helvelund.
Kuningas tuli kord — — ei ühtki majakeses,
Nad mõlemad ju rahus igaveses.

Tõlkinud J u h a n J a i k.

Ühel jõuluõhtul...

Külm oli päev, mil ta sündis.
Kuiva, teravat lund sadas kõliseses vastu
aknaid.

See oli jõululaupäev.

Ei teatud, kus oli ta isa. Enamlased olid ta
ühes teistega kinni võtnud ja ära viinud. Tagasi
ta enam ei tulnud. Tagasi ei tulnud neist enam
keegi. Hiljem leiti isa laip teiste laipade hulgas.

Nii langes isa — ohver ohvrite reast, m.d.a
nõudsid verised aastad, kus ei küsitud, keda ja
milleks hukata. Surnuks olid tardunud timukate
südamed, veretuks, ükskõikseks.

Karedast külmast tarretasid ohvrite laibad.
Nende viimased mõtted peatusid vandena õhus.

Külm kestis. Külmadele päevadele järgnesid
veel külmemad ööd.

Ja jõululaupäeval sündis ta poeg.

Liikumatult lamas noor ema toas kasvavas
pimeduses. Tinaraskelt lamas ta piinatud rinnal
terve ta tuleviku koorem, ta saatus. Rõõmutud
mõtted kurnasid vaevatud keha. Jõuetult tõstis
ta oma kahvatu käe voodi ääres seisvale hällile.

Kõrvalruumis kuuldus tasast jutukõminat,
ettevaatlikke samme — valmistuti kirikusõiduks.

Pühade helin kuuldus õhus. Hõbedane jõu-
lude helin! Ja see tuletas noorele naisele meele
teisi jõulusid — muretuid, heledaid pühi.

Veel hiljuti oli ta olnud õnnelik, muretu nai-

ne. Mehe hoolitsev käsi kaitsis teda elu raskuste
eest. — Siis võeti temalt mees.

Keset surma ja ahastust oli ta kannud oma
südame all uut elu — pandiks igavesele elule,
pandiks armastusele.

Ta mees hukkus kaitstes kodu. Ja kui ta nõr-
kes — oli see naine, kelle õlgadele ta usaldas
kohuse — jatkata seda võitlust — oma poja kau-
du, nende poja kaudu.

Seal tundis naine, kuidas ta keha läbistas
imelik värin — nüüd teadis ta, mis teha. Nüüd
teadis ta, millele elada.

Jah, ta tahtis kõigest jõust kanda seda püha
ülesannet: elada oma lapsele, oma kodule! Võit-
lema pidi ta, võitlema oma lapse tuleviku eest!

See oli ta mees, kes langes kaitstes kodu-
maad! Ja nüüd oli tema naine see, kes tahtis
võidelda eluga, et kaitsta oma väikest kodu, et
anda kord väärilise kaitsja oma rahvale — oma
poja.

Ta tahtis, et poeg väärriks isa nime, poeg,
kes sündis külmal jõululaupäeva hommikul.

Ja kui kirikulised koju jõudsid, leidsid nad
sündinud ime: Nõrga naise pilgus tundsid nad
sarnast jõudu ja kindlust, mis on vaid inimesel,
kes teab, et kannab kõrgeid, pühi kohuseid...

O. Reisenbuk.

*) Tanya — loe tanja, ungarlaste suveeluase, enamasti jahe, keldritoaline mullaehitus, mis
asub kodust kaugel asuvatel põldudel.

Kalevi kaitsemaleva juures asuva I naiskompanii „Linda“ juhatus. Keskel pealik Anna Tõrvand-Tellmann, vasakul pealiku abi Pauline Tõnisson ja kirjatoimetaja Salme Lepp. Paremal juhatuse liige Marta Märsk ja laekahoidja Aleksandra Looberg.

Mõtteid kodukaitse naisühingu tegevusest.

«Kaitse Kodu!» erinumbrile kirjutanud A. Tõrvand-Tellman.

Kodukaitse naisühing on juba tegutsema hakanud 1925. a., kuid seadusliku aluse puudumisel ei ole temal võimalik olnud oma eesmärki täpselt ära määrata ja tegevust elavamalt arendada. Kogu selle ühingu tegevus on kannud enam-vähem juhuslikku laadi. Iga naiskodukaitse üksus on tegutsenud omaette. Puudus ühine juhtiv keskkoh, kust oleks suudetud ühtlasemalt kodukaitse naisühingu organiseerimist juhtida.

On enam kui 2 aastat möödunud, kuni lõpuks siiski 11. det. k. a. Kodukaitse naisühingu esindajail võimalus avanee Tallinnasse kokku tulla, et luua endale ülemaaline keskkoh ja võtta seisukoht tähtsamate ja elulisemate küsimuste kohta.

Naise abi ja kaastöö tähtsus ning vajadus kodukaitse alal on iseenesest arusaadav, sest töötab ju naine koos mehega perekonnas, seisab mehe kõrval seltskonnas ja võtab üheõiguslikult osa poliitilisest elust.

Meie riigi nii välis- kui kahjuks ka sisepoliitiline olukord sunnib meid äärmisele ettevaatusele, valvel- ja valmisolemisele, vaatamata selle peale et meie rahvas pooldab kõige suuremat rahumeelsust. Meie noore riigi huvides on tema iseseisvuse kindlustamine ja rahu alalhoidmine. Kuid siiski ei tohi meie jätta tähele panemata seda tõelolu, et maailma riikide poliitiline õhkkond on täis pinevust. Teiste riikide kokkupõrkel võib Eesti saada sõja tallermaaks. Ja kui peaks kord sarnane hädaohht meie rahva ja riigi iseseisvust ähvardama, siis ei kaitse meid mitte rahuarmastuse põhimõtted, vaid ainult kangelaslik vastupidavus, piiramatu ohvrimeelsus kogu rahva poolt, olgu see mees, naine, rauk või noor. Et sarnasel juhtumisel reaalseid tagajärgi saavutada, peab rahvast hingeliselt ja kehaliselt ette valmistama, igähti oma alal, vastavalt isiku jõule ja annetele. — Maailmasõda on näidanud

et naine suudab suurt osa etendada, teatud sõjateenistuse kohuseid enda peale võttes ja võimaldades seega meesjõudude täielikumat kasutamist rindel. Et aga naise töövõimet riigikaitse teenistusele otstarbekohaselt rakendada, tuleb naist sellekohastele nõuetele vastavalt ette valmistada.

Vaade, et naine võib sõja ajal „abiteenistuse“ näol kasu tuua, ei ole meil veel küllaldaselt levinud. Selle vaate propageerimine oleks Kodukaitse naisühingu üheks tähtsamaks ülesandeks.

Naiste „abiteenistus“ kodu kaitsel väljenduks nimelt sanitaar- ja majanduslikul aladel, kantselei- ja sideteenistuses. Ka omab nüüdsel ajal suure tähtsuse kodanikkude eneste oskus sõjagaa-side vastu võitlemises, millise oskuse arendamiseks Kodukaitse naisühing kaasa peaks aitama.

Meie teame, et kehaliselt ja moraalselt arenemata ja nõrk isik on igapäevases elus ja töö juures teistele tülik ja koormaks, eriti aga kodukaitse töös, mis nõuab kestva jõu ja närvide pingutust. Ja seepärast on arusaadav, et keha osavus, paindumus ja vastupidavus on omadused, mis üheväärtiliselt tarvilikud nii mehele kui ka naisele kui ühiskonna liikmete. — Kui kodukaitse naisühingu esindajate keskkogu koosolekul naise kehalisest arenemisest kõneldi ja selle juures riviõppuse ja laskeharjutuste juures peatuti, siis kuuldi lauseid: ega naised „tapma“ ei lähe, naised ei vajavat külmaverelsust, naistel olevat ainult tarvis naiselikku õrnust ja südamlikkust, naised ei olevat tarvis mehelikkust, naine pidavat ainult naiseks jääma jne.

Isiklikult ei suuda enesele ette kujutada, et naine laskeharjutustega ja riviõppusega meheks muutub ja oma naiseliku iseloomu kaotab. Kui sarnane vaade tõeludel baseeruks, peaksid mehelikuks muutuma haritud naised, kes teadus-

kõnnad lõpetanud, mis varemalt ainult meestele elukutse andsid. Samuti peaksid ka mehelikuks muutuma kõik naised, kes võitluses igapäevase elu eest on tunginud aladele, kus tegutses ennem ainult mees. Kuid tegelikult ei ole see nii: need naised, vaatamata oma raskele kutsele, on siiski õrnatundeliseks ja naiselikuks jäänud. Ma julgen toonitada, et riviõppus ja laskeharjutused tingimata on tarvilikud kodukaitse naisühingu „abiteenistuse“ alal, nagu seda ka näeme teiste riikide kodukaitse naisühingutes.

Riviõppus ja mitmesugune sport kasvatavad isikus teatud korralikkust, täpsust, kohusetunnet, mõtteeravust, külmaverelsust, enesevalitsemist, ilma milleta mõeldavad ei ole inimese toimingud eraelus, seda enam aga kodukaitse töös.

Laske- ja gaaside vastu võitlemise oskus on isiku enese ja tema ümbruskonna julgeoleku kindlustamine juhtumistel, kui seda olukord nõuab. Ja sarnast oskust läheb naistele tarvis just meie ajal, mil raskust on ära märkida joont, kus lõpeb rinne ja algab seljatagune. Gaasitamisi võetakse nüüd ette üle tuleliini kaugele sel-

jataha ja riigivastased on valmis just seljataguses oma äraandlikku kätt tõstma.

Et saavutada eelpool tähendatud sihte, tuleb kodukaitse naisühingul ka vastavalt oma tegevust organiseerida, levitades kodukaitsele kasulikke vaateid, kaasa aidates rahva kehalisele ja moraalsele kasvatusele ja ellu kutsudes asutusi, mis annavad naistele tarvilikke kutseoskust ja teadmisi. Paistab, et ainult sarnase tegevuse juures kodukaitse naisühing suudaks täita end peale võetud kohuseid.

Lõpuks tuleks veel tähendada, et kodukaitse naisühingu tegevus peaks täiesti erapooletut iseloomu kandma, peaks kaitsma ainult isamaa huve. Naiste ettevalmistamine kodukaitse suhtes peab vaba olema igasugustest poliitilistest erakondade mõjudest.

Rahva ja riigi aated ühendavad kõiki rahvakihte, kõiki riigi kodanikke. Isamaalsus ei tee mingisugust klassivahet. Isamaalsus peab ka kodukaitse naisühingu tegevuse kandvamaks põhimõtteks olema.

Tallinnas, 12. dets. 1927. a.

Arvand-Telluauu.

Katkend äsjailmunud V. Helase romaanist „Karmid tähed“, mille sündmustik areneb Eesti vabadussõja päevil.

Soome keelest tõlkinud Hella Jürgenstein.

— Tere hommikust, preili Kamm.
Preili pöördus üllatatult.
— Teie siin, seersant Kaira! Kuidas sattusite siia?
Pentti Kaira hallides silmades välkus kelmi-
kas ilme.
— Nõnda nagu muudki, armas preili. Mitte vabatahtlikult. Need töid ainult, minult luba küsimata.
— Olete haavatud?
— Mitte põrmugi raskelt. Ainult jalg.
Penttile tegi lõbu noore naise murelik ilme. Vaata, vaata, mõtles ta, ta on ju päris kena Punase Risti õe riides. Nägu igapäevane, mäletas ta oma arvustust, kui ta nägi esimest korda tüdrukut. Noh nii, aga hallikassinised silmad olid selged ja head ning kuju ilus.

— Kas mäletate, preili? Teie kahetsesite seekord, et meie jutuajamine oli nii lühike.
— Jah, tunnistas tüdruk. — Seda on ju hõlpus mäletada. Sellest pole ju veel nädalatki läinud.
Vari libises üle Pentti näo. Mitte nädalatki? Ja siiski tundus, nagu oleks sellest õhtust mööda kogu igavik.
Tüdruk jälgis tähelepanelikult ta ilme vahetust. Ta oli juba küllalt kaua sõjaväehaigemajas, et mõista, mida vabatahtlik mõtles. Väerinda. Langenuid.
— Ja teie, ütles ta kergelt, katsudes juhtida haavatu mõtteid teisale, — trööstisite mind, et varsti on ehk meil juhus jätkata jutuajamist.
— Nõnda, tähendas Pentti raskelt, — ja nüüd olen siis siin.

Tüdruk vaatas voodite ja neil lamavate meeste ridu. Soomlased ja eestlased. Ühed, kes pääsivad jälle jalule nädala, paari jooksul. Teised, kes siin maailmas enam kunagi ei tõuse. Ja siin oli ainult väike osa sellest lunastushinnast, millega Lõuna-Eesti vabadus just praegu oli ostetud. Neid oli teisel. Oli paljudes haigemajades. Oli lihtsates kirstudes. Oli lagedaks jäänud ja jäävates emade ja isade ning naiste südameis.

— Kas Linda on siin käinud? küsis ta soosinal.

Pentti noogutas ja näitas oma paremal pool lamavat Kuikkat.

Tüdruk võpatas, nähes haavatu nägu. Näis, nagu oleks juba elu põgenenud kahvatunud, kokkulangetanud näojoontest. Surma vari lebas sel veel mõni päev tagasi õitsval ja naerataval näol.

— Vaene Linda, sosistas ta lämbunult. — Oi, kui kole on ometi sõda!

Mõlemad vaikisid.

Toas valitses hääletus. Valga võitluses haavatud lamasid esimest päeva Tartu haigemajas. Unte oludega polnud nad veel suutnud harjuda ega teha ligemat tutvust kõrvalolevatega. Ainult teises saali otsas hakkasid kaks soomlast omavahel tasase häälega kõnelema.

— Minu käest ei saa vist enam asja, kuid eks või pahemagi kuidagi viisi läbi ajama õppida.

Teine tähendas vaheaja järele:

— Päris kadedaks teete, teie Hamula pojad; saite siiski korralikult sõdida!.. Meie pataljon suuremalt jaolt marssis ja marssis ainult. Mina olin ainuke, kes meie salgast sai vähemalt väikese kriimustuse.

— Kuid meil ongi kapten Hamula komandör, ütles esimene uhkelt. — Siin on mees, kes lööb alati pihta. Mees, kellega läheme kas või põrgusse.

Teine tähendas:

— Jutustatakse meilgi imelikke jutte temast. Sellest näiteks, kuidas ta enesele mehi valib viimase ajal.

Esimese pataljoni mees naeris.

— Sellest tean minagi vähe, oma kogemusest, kiitles ta. — Olin viimsetest alamohvitseridest, kes tema salkadesse pääsivad. Peaaegu kõik kohad olid täis. Läksin kapteni jutule. Andsin ennast üles. „Mina ei võta argu mehi,“ ütles ta. Kinnitasin, et pole arg. Ta muigas iseäralikult, pani mind seina vastu, astus ise toa otsa, brooving käes. Ja samal ajal kõlas pauk, kuul tungis seina, täiesti minu pea kohal. Hämmastusin, kuid ei liigutanud, naeratasin ainult talle läbi suitsu. Kohe kõlas uus pauk, kuul tormas paar tolli üle minu parema õlanuki, uludes vastikult mu kõrvus. Ei naeratanud enam, surusin hambad kokku ja ootasin.

— Ootasid?

— Noh, kolmandat pauku, pahemale poole. Kaua ei olnud tarvis oodata. Nõudis ju see julgust siin seista, kuid mina seisin, ütlesin ju, et pole arg. Ja kui kolmas pauk kõlas, tuli kapten minu juure ja surus mu kätt. „Minu pataljon ei ole nii täis, et seal poleks paika teiesugusele,“ ütles ta.

Teise pataljoni sõdur vaatas hääletult kõnelejat, silmis ääretu lugupidamine.

Preili Kamm pööris Pentti Kaira poole ja küsis võnkuva häälega:

— Kas võiks see tõsi olla?

— Ei tea, vastas Pentti. — Meie seas kõnelatakse kõige imelikumaid jutte kaptenist. Ta on meie silmis kangelaste kangelane. Iseäranis siis, kui mõni meie poistest kohtab teise pataljoni mehi, on meie omadel tagavaraks muinasjutulisi

lugusid. Tõsi või muinasjutt, seda ei tea keegi. Vaevalt seegi, kes jutustas „oma kogemustest“.

— On tore lamada siin, tähendas esimese pataljoni alamohvitser, — ainult lamada. Nüüd, kui jõudsid juba midagi teha. Oma päevatöö.

— Nii, ühines temaga seltsiline, — nüüd ei tarvitse meiesugune enam kända kõrvaltänavale, kuigi esimese vabasaiga poisid satuvad vastu tulema. Kui neil on oma Narva, on meilgi oma Vaiga.

Kumbki ei öelnud enam midagi, vaikides vaatasid nad välja aknast selgesse küünlakuu hommikusse.

Pentti tabas halastajaõe uuriva vaate.

— Nõnda, preili Kamm, tähendas ta, — ütlesite äsja: Kui kole on ometi sõda! Ja muidugi on see hirmus: hävitus, surm. Kuid see pole ainuke sõja külg; nimelt iseäranis seesuguses sõjas on muudki kui ainult sünged ja jälki.

Tüdruk kuulas hajameelselt ta sõnu.

— Mõtlesin koguni teist, ütles ta. — Mõtlesin, kui palju olete muutunud, seersant Kaira, selle mõne päevaga.

— Muutunud?

— Jah, nagu oleks nendes päevades naeratus täielikult surnud teie näolt. Te naerataste, kuid mingil põhjusel ei tundu see naeratusena.

Pentti vaatas tardonult oma ette, seda pilti, mis alatasa jälgis teda, hõljudes ta silmade ees: Pentimäe vendade surmasüüelus. Oli vist olnud raske lahtuda neid kaht, kes elus olid alati ühes, ühes surmaski. Kaks venda, nagu need kaks rahvast, kelle pojad siin kõrvuti võitlesid. Ühenduses oli olnud Pentimägede suur jõud. Ühenduses...

— Naeratus? tähendas ta lõpuks tasa. — Kas naeratus surnud? Ei, ei usu seda, preili Kamm. Kuid ülemeelik naer küll. Näete, preili, need päevad olid mulle puhastustuleks. Kui astusin vabatahtlikuks, ei teinud seda seepärast, et oleksin armastanud teie rahvast, isegi mitte seepärast, et oleksin armastanud oma enese rahvast ja selle au. Kardan, et naersin kõigele sellele ülemeeliku inimese naeru. Nüüd sain vaadata surmale silma, nägin Eesti ja Soome seltsimehi ohverdama elu, ja see naer ei surnud mu huultelt. Mulle näib, et on olemas nõnda palju, mida selles kõiges veel ei taipu ja milles peaks katsuma selgusele jõuda. Üht asja olen siiski õppinud aru saama, oma vähesust ja oma halbust. Ja on ju seegi juba midagi.

— Preili, hakkas ootamata kõnelema pahempoolses voodis lamav Jännes. — Ärge, näed, uskuge seda, mida ta räägib oma halbusest. Halb? Pagan, Kaira. Käisin sinuga ümber — mäletad ju? — nagu kõige pahema vihamehega, ja siiski päästsid mind, oma elu kaalule pannes! Ei, preili. Kui ta oleks maksnud mulle sama mõõduga, kui tal, näed, ei oleks küllalt jõudu andeks anda, ei lamaks ta nüüd siin. Kaira, mina ei unusta iialgi Paju legendikku.

— Ära nüüd, Jaakko...

— Lase mind kordki rääkida, Kaira, katkestas Jännes, tõustes istuma. Rohelised silmad vaatasid raugemata seltsimeest, imetlevalt, truult. Ja pahema põse arm põles punaselt.

— Ei palu sinu sõprust, see oleks liig palju. Kuid Paju võitluse järele ei saa sa minust lahti. Ma ei taha muud kui olla sinu lähedal, sinuga igal pool. Ükskõik kus!

Pentti ulatas käe ja surus liigutatult seltsimehe tervet kätt.

— Nõnda, Jakko, ütles ta, — oleme üheskoos, alati, sõpradena.

Vändra kodukaitse.

Kuikka liigutas. Ta ei ärrganud, kuid vaikne kaebe tungis ta kokkuserutud huulte vahelt.

— Tal on vist koledad valud, tähendas preili Kamm.

Pentti noogutas.

— Kas Linda teab, et Tahvo on kadunud? küsis ta.

— Teab; vastas tüdruk. — Ta nuttis kogu öö. Vaene Linda, ta on täiesti lootusetu. „Läinud, läinud, kogu elu on läinud,“ kaebas ta.

Pentti surus käe niisketele silmadele. Ta pidi tahtmata tuletama meele Toomemäge, väikest kohvikut ja „Vanemuise“ tantsuõhtut. Tuletama meele neid kaht noort nende õnnepäevil.

— Kuid ta ütles ka, jatkas tüdruk, — et Tahvole ei tohi mitte sõnagagi sellest nimetada. Ta ise usub, et ta veel paraneb.

Pentti vaatas Kuikka halli, eluta nägu, milles oli raske ära tunda enne nii hooleta säravat. Paraneb? Uskus Tahvo tõesti paranemisse? See oleks tõesti ime.

— Nüüd pean viimati ometi minema, tähendas tüdruk. — Nägemiseni, seersant Kaira.

— Nägemiseni, preili.

Jännese pahemal pool lamas Antti Isola. sama kompanii mees, Tampere lütseumi õpilane, kõhn, kahvatu poiss, kes Paju lahingus sai haavata paremasse õlga. Ta jälgis vaatega lahkuvat, kuni uks sulgus. Siis tähendas ta:

— Meeldiv tüdruk. Temas on midagi suursugust. Või mis, Kaira?

— Mure suursugu, vastas Pentti. — Ta kaotas läinud kuul mõlemad vennad.

Isola oli hetke vait.

— Siin Eestis on palju keni naisi, ütles ta siis. — Kuigi...

— Kuigi? küsis Pentti.

— Kuigi koor sagedasti petab, täiendas Isola. — Nii, ei mõtle seda sinu tuttavat, Kaira, ega mõnd muud temasugust. Tuli ainult meele ühe väikese lipniku juhtumine Tallinnas... Kuid võib olla tüütan sind?

— Ei, mitte sugugi. Kuid kõnele tasa, et me ei eksitaks Kuikkot.

— See juhtus Tallinnas...

— Noh, selles Soodomas on kõik võimalik, pistis Pentti vahele,

— Lipnik oli armunud. Ta oli kahekümneaastase eluaja jooksul jõudnud armuda juba paarikümmend korda; kuid need polnud midagi selle kõrval, vandus ta. Tüdruk oli noor ja muidugi ilus. Nagu ingel, kinnitas ta. Ja kui süütu oli ta! Ta polnud lipnikuga valmis minema kuhugi kohvikusse, teistest kohtadest kõnelemata. „Isa on ära keelanud,“ vastas ta lipniku palvetele. „Kui teile lõbu pakub minuga jalutada, siis olen sellega heameelega nõus.“ Lipnik armus muidugi ikka hullemini.

— Kuni?

— Kuni ühel päeval muinasjutt lõppis. Tabasin lipniku kohvikus — ta on minu vana tuttav. Ta kirus, taevast tule appi, kuidas ta kirus. Kirus iseennast ja kõiki naisi. Rahustas end viimaks seevõrra, et suutis mulle jutustada. Ta kõndis päeval ühe Esimese Vabasalga veltveebliga. Korraga hüppas ta süda kurku. Tuttav vaimustav olevus pööris tänavanurgalt Pikale tänavale tulles neile vastu. Lipnik tervitas aupaklikult, veltveebel nagu vana tuttav. Kui tüdruk möödus, jäi lipnik seisma ja tagant järele vaatama. „Vaimustav tüdruk,“ õhkas ta. „Jaa, päris kena,“ vastas veltveebel, „tunnen minagi teda, päris kena ja pole ka kallis.“ Ja siis sai lipnik vaeneke kuulda. Tema „ingel“ oli päris lihtsalt harilik lõbunaine. Võib olla oma „õdest“ targem. Kuid siiski....

— Noh, ja lipnik?

— Lipnik? Kui inimene üldse k'rumise pärast läheb põrgu, siis sulges ta selle õhtuga enese eest igaveseks taeva väravad. Küll ta kirus. Kirus ja jõi. Kui jätsin ta, lamas ta pea käte vahel laual ja nuttis.

— Ja kas on sul tast kahju, Isola?

— Ei tea — vastas poiss. — Võib olla, et saatus mängis ainult temaga ja vähendas ta võlga neile paarilekümmele tütarlapsel.

— Jah, lisas Pentti, — tema seltsimeeste võlga mõnele Eesti tüdrukule. Kui tahad, jutustan sulle iga seesuguse loo vastu kolm samuti tõesti sündinut, kus ka „kangelasena“ on Soome vabatahtlik ja „kangelannana“ Eesti tüdruk, osad on ainult ümber pöördud.

— Ei maksa, Kaira, tõrjus Isola, — tean neid isegi küllalt.

Pentti vaikis silmapilgu, siis ütles ta:

— Jah, neid on küllalt. Seepärast ongi nii hea jälgida algusest peale täiesti teist lugu. Ei jakska ainult aru saada saatusest, kui lõikab katki just seesuguste suhte, heitis surma armastajate vahele — sest Kuikka sureb ju — armastajate vahele, kes võiksid kõigile tunnustada mõlemapoolset truudust. Kuid jääb teisi ellu jutustama siinpool lahte soomlaste häbematusesest ja teispool eestlaste truudusesest. Isola, kui seda mõelda, ei või põigelda kohutavast keelele tõusvast küsimusest: kas võivad need vennasrahvad kõigest hoolimata leida tee teineteise juure enne kui see hilja?

Isola noogutas vaikides. Nõnda — tema nagu muudki kompanii mehed — olid kuulnud Kuikka loo. Kuikka, keda kõik heameelega enese keskel nägid ta rõõmsa iseloomu ja mureta süiduse pärast. Ja nüüd? Tumesinised, naervad silmad ei valgaks enam kunagi, naljajutud olid igaveseks vaikimiseks, rõõmus laul oli surnud.

Ka Pentti ei suutnud kõnelda. Seltsimehed vajusid mõtetesse.

— Kaira.

Pentti pöördus paremale poole, Kuikka oli ärganud. Penttil oli halb vaadata neid palavikus põlevaid silmi, mille vaade oli mõni päev tagasi nii rõõmuküllane.

— Kuidas on su seisukord, Tahvo? Kas on sul nüüd parem nii pika une järele?

Teime raputas väsinult pead. Ja kui ta kõneles, tulid sõnad huultelt aeglaselt, vaevaga.

— Minu seisukord? Teame ju mõlemad, kuidas minu seisukord on. Kõik on otsas. Homme või ülehomm.

Pentti võpatas. Tahvo teadis siis. Kuid Linda oli ju öelnud, et Tahvole ei tohi kõnelda, kui lähedal oli lõpp.

— Ära nüüd ole lootusetu, armas sõber.

Range naeratus virvendas Kuikka näol.

— Kaira, me oleme ju mehed ja oleme ennegi olnud sõjas, — ütles ta kõlatult. — Kui on seesugused haavad kõhus kui mul, on inimene läinud. Ja mis sellest? Tallel poeg mätta all, ei kiideta, ei laideta.

Hetkeks süttis silmi endine kelmikas välge, kuid kustus kohe.

Pentti ei osanud midagi öelda. Sõnad olid igal juhtumisel ilmaaegsed.

— Üht palun sult siiski, Kaira. Ära paljasta tõtt Lindale. Liig aegsasti saab vaene tüdruk isegi teada.

Nad teadsid mõlemad! Mõlemad, et ruttav surm mõne päevaga purustab nende tärkava õnne. Kuid teineteisest tahtsid nad ära hoida viimse kurvastuse hetke.

Pentti noogutas. Mõne aja järele jatkas Kuikka raskelt:

— Seesugune oli siis see, minu kuulus Karjala õnn lõpuks... On nii raske surra, Kaira. Surra nüüd!.. Oleksin tahtnud elada ja tasuda Lindale selle õnne, mille ta mulle annud... Jään talle nii palju võlgu. Kes olin ma, et ta kinkis mulle oma armastuse? Pagana pihta, tuuletalaja olin. Ja siiski andis ta mulle oma puhta armsa mina... Ja just nüüd, kui see õnn tegi minust mehe, tuleb surm, lõikab katki kõik. Lõikab ära mult elu. Noh, mis sellest! Nicht wahr? Kuid samal ajal lõikab ta temalt tiivad... Miks, Kaira, ütles sina, miks?

Kui Pentti tahtis vastata, ruttas Kuikka:

— Küsin ilmaaegu, Kaira. Saatuse on pime. Ega pole mina oma osa eest tänamatu. Olen uhke selle üle, et võin surra oma ja tema isamaa eest. Et võin olla üks neist, kes elavad tulevastes aastasadades, tuhaast tuhaast kirikutes ja kodudes, lainetataval viljaväljadel, nagu see Eesti invaliid sulle Tallinnas ütles. Kuid Linda... Linda! Tema pärast kurvastan.

Toa uks avati. Punase Risti öde astus sisse.

Kuikka märkas teda kohe. Ta pigistas kramplikult Pentti kätt.

— Kaira, mäleta, mitte sõnagi talle, sosistas ta kähisevalt. — Mõttele, meil on ainult mõni silmapilk järele jäänud.

Linda tuli nende juure. Ta naeratas vapralt Tahvole. lastes toodud lilled — kahvatanud talvelilled — ta voodile. Kuid kui ta Pentti poole käändus, põles silmades lootusetu valu.

— Minu vend saadab teile mõlematele terviseid, ütles ta. — Sain temalt praegu kirja väerinnalt. Ta ei leia küllalt sobivaid sõnu teie „Põhja Poegade“ vaprase ülistuseks... Kuidas tunned enese täna, kallist?

Kihelkonna kodukaitse.

Kuikka vastas südidalt:

— Suurepäraselt. Olen täna juba palju tervem. Mis soldatil siin viga? Tore olemine, söök hea. Voodi pehme. Mis siis muud kui maga ainult.

Ta haaras tüdruku käe ja suudles seda.

— Armas, ära muretse minu pärast. Küll ma tõusen siit varsti. Haavad? Oh, gar nichts. Ja paremuseks on needki. Jaaha, nagu juba kuunenokalistele suur tark ütles: Haavad on paha parandajad ja puhastavad sisikonna kambriid.

Pentti ei võinud kauem neid kaht vaadata. Mõlemate nägudel säras suur armastus, kuid silmis elas läheneva igavese lahkumise hirm. Ta katsus midagi muud mõelda. Meele tuletada

poiss. Ta on lese ainuke poeg, ja vana ema jääb viletsusse. See vaevab teda.

— Meie läheme Soome, armas! algas Kuikka otsustavalt. — Kas võid jätta oma isamaa?

Linda hääli vabises, kui ta vastas:

— Tulen sinuga kas või maailma ääre!

— Sinna, Karjala maile, ehitame väikese ilusa kodu, jutustas Tahvo, ja ta tumesinised silmad vaatasid liikumata kaugusesse. — Kõrgele, päikesepaistelisele mäele, kust näeb üle järve sinise selja. Ja seal, seal võin ometi viimaks vähehaaval, vaiksete aastate jooksul, tasuda sinule su suure armastuse eest... Linda, Linda, sina oled annud mulle nii palju, teinud mind nii õnnelikuks!

Haapsalu kodukaitse naisühingu liikmed manöövritel toitu valmistamas.

kodu ja Hannat. Kuid kõigi taga hõljus nende kahe noore inimese kuju, kes ei palunud saatusest midagi muud kui teineteist, kuid sedagi ei antud neile, mitte kauem kui mõni nobedalt lendav hetk...

— Kaira, oled ju sinagi kindel, et ma paranen varsti?

Pentti vastas:

— Muidugi, armas sõber.

Linda istus Tahvo peatsis. Ta põimis käevärred armsama kaela ümber. Kibedad pisarad põletasid silmi, ja tagasisurutud nuuksumised panid ümariku lõna värisema, kuid ta katsus ikka ainult naeratada.

— Vaata, nüüd kuulsid, armas, jutustas Kuikka. — Ja kui paranen, seame korda oma kodu. Siia sinu isamaale. On ju meile, soomlastele, lubatud siit maad. Ta kõneles tasase häälega, kuid siiski kõlasid ta sõnad ühe rinnast haavatud Põhja Poja kõrvu.

— Maad! naeris ta metsikult. — Küll meile siit maad antakse! Meeter lai ja kaks pikk ja koduku laudadest kirst. Maad, maad, kurat võtku! Küll Eestist vabariik meile maad annab!

Linda pöördus Pentti poole, nagu kaitset ot-sides. Südamlikul näol oli hädine ilme.

— Andke talle andeks, preili Lagle, ütles Pentti tasa. — Ta ei tõuse enam voodist, vaene

— Tahvo, armas...

— Ja sina, Kaira, jatkas Kuikka. — Sina, tuled ju sina meie juure? Sagedasti. Iga suvi.

— Tulen, armas sõber. Tulen kindlasti.

Haavatu tõusis küünarnukkidele. Ta silmad hiilgasid. Ta näis sel silmapilgul uskuvat sellesse unistusse, mille ta mananud esile.

— Surm? Kes kõneleb surmast? Mina ei sure. Ma paranen. Täiesti terveks. Sina, Kaira, sina kõnelesid alati mu petmata heast Karjala õnnest. Ja ega see ei petagi mind. Nüüd ei või see petta.

Linda oli surunud pea voodile. Suured pisarad valgusid mööda põski vaibale.

— Kas sa nutad, Linda? Miks sa nutad?

— Ei nuta, armas, ei. Või nutan. Nutan rõõmu pärast. Mõtlen, kui õnnelikuks saame. Soomes. Sinu armsas, ilusas Karjalas.

Kuikka silitas ta käsi.

— Jah, Linda, oleme siis õnnelikud! Sinu vanemad tulevad meid vaatama, ja sinu vend tuleb. Torttila tuleb. Ja pisike Matti. Ja Pentinmäe vennad. Ja teised.

Pentti selga mööda jooksid külmavärin. Pentinmäe vennad? Tuleksid needki? Kas tõuseksid nad surmasülestusest Paju mõisa lagendikult? Võib olla... Nad on ehk juba Kuikkale vastas, kui ta saabub uude koju. Kuid see pole Karjala karmi looduse keskel.

Viru maleva naisjaoskonna liikmed Kunda laagris toitu valmistamas.

— Nõnda, nõnda, Tahvo, sosistas Linda rahustades. — Kuid esiteks pead sa paranema. Sa ei tohi nii palju kõnelda. Katsu olla rahuilikult. Neiu Kamm ilmus uksele.

— Linda, tohter soovib sinuga kõnelda.

Tüdruk tõusis.

— Ma pean nüüd minema, armas, kuid varsti tulen jälle sinu juure.

Kuikka tõmbas ta enese juure ja suudles teda.

— Ära viibi kaua, Linda. Mul on sulle nii palju kõnelda. Karjalast ja meie kodust, sosistas ta.

Tüdruk pööris veel uksele ümber ja tehvitaskätt jumalaga jätmiseks. Tahvo vastas, suu naerul.

Kuid kui üks mineja järel vajus kinni, vedas ta vaiba pea üle ja purskas taltsutamata, lootusetu nutma.

* * *

Päevad kulusid. Üksluiselt. Üks teise sarnane. Oli veerenud juba paar nädalat Pentti saabumisest haigemajja. Kuikka voodi oli tühi. Ta suri neljandal päeval koledate valude järel. Ka Lindat ei nähtud haigemajas enam. Preili Kammit kuulis Pentti, et Tahvo surm surus ta taudivoodile; kardeti ta mõistuse pärast.

Paljud teisedki Paju lahingus haavatud soomlased olid läinud. Ühed surnud. Teised saadetud kodumaa haigemajadesse.

Kõik oli nii tühi ja hall ümberringi.

Pentti haav oli peaaegu juba terve. Ta võis istuda voodis ja vähe liikudagi. Kuid väerinnale ei lubanud ainult arst veel tagasi. Väerinnale...

Ema ja isa oleksid muidugi teda tahtnud

koju. Oli ta ju täitnud oma kohuse, nõnda mõtleksid nad kindlasti, kui teaksid. Ta polnud koju kirjutanud. Asjata ehmuksid ainult. Hannale oli ta alanud kirja, ühel tumedal silmapilgul, kuid seegi oli veel lõpetamata. Koju? Ei, ei, pooleli jäänud tööd ei võinud ta jätta. Ja teda põletas ja näris teadmine, et ta seltsimehed olid jälle tules. Lõuna-idasse Valgast läks nüüd nende tee. Kui kaugel oli lõppsiht, seda teadis ükski Looja...

Pentti käänis Jännese poole, kes istus vaikides voodil.

— Kuidas tunned enese, Jaakko?

— Hästi. Näe, see vihastab ainult, et see pagana arsti näru ei saa aru, et sõtta oleks juba aeg minna. „Kannatust, kannatust,“ seda oskab ta küll jahvatada.

Pentti vaatles uurivalt seltsimeest. Jaakko oli paranenud imestavalt ruttu. Ta oli peaaegu nagu enne.

— Mis ütled, Jaakko, kui täna või homme raputame Tartu lumed jalgadelt?

Rohelistes silmades välkus, ja äsja nii tume punakas nägu selgis.

— Väerinnale? Kas põgeneme või?

Pentti noogutas.

— Kuramus. Täna sind, Kaira! Haudusin seda juba kaua. Kuid, näed, ei julgenud seda sulle ette panna.

Jännes surus paranenud käega kindlalt seltsimehe kätt.

— Suurepärane! naeris ta. — Jälle saada piisku ja lasta, mis kärtsub. Tuhat tulist! Täna, Kaira, läheme juba täna!

Pentti naeratas ta vaimustusele.

— Esimesel sobival silmapilgul, seda luban sulle, Jaakko.

Jõuluöö

Safirist võvi, täis säravaid jõuluöö tähti,
 küngrastik valendav kannab kui hiiglane õlul.
 Coodus on joobund ja hõarduses. Mõistmatu
 võlul
 vilguvad tähed. Öös valgusekuma kui nähti...

Heliseb õhus veel kaugete kellade kaja –
 jõuluöö võimsana hümnina. Kuulavad hanged,
 jõekalda lumised kuused ja laanepuud kang-
 ged,
 orus all säde'ev järve kristalline maja.

Uueneb inimhing – lootused täidavad rinna,
 varjud kõik hajuvad jõuluöö selguses, helgis.
 Rahu ning hõardus on looduses – maailma
 telgis.
 Valendav vaip varjab hämarad mured, maa-
 pinna.

Adrienne Lints.

E.SALU

Tartu kodukaitse töötuse andmisel...

Mu hing! Kiida Jehovat ja kõik mis minu sees tema püha nime! Mu hing! Kiida Jehovat ja ära unusta tema heategemisi. Psalm 103, 1.2.

Olge termitatud, kallid kodukaitselased, wait-
ses jumalakojas! Siin ei valitse õhtu hämarik, vaid valgusjärele toob hinge sooja kodutunde. Siin tahame kõnelda heategemistest, mis Jumal meile ja meie kallile kodumaale teinud.

Meie filma ette kergib meie terve kodumaa ja rahva minemise, meie eivanemate püüdmise vabadusele. Ei taha seda korjata, mis 700 a. orjast Eesti rahvale tähendas, kuid üht tahab ta meile kõigile fiska õpetada: Kaitse wabadust! Kodukaitse lased! See mõte on ka teid täna hia koondanud, koondanud mitte ainult selleks, et elustada muistseid mälestusi, vaid ennat tööle rakendada, töötades kalli kodu kaitseks pühendada oma parimaid püüdeid ja ilu-

samaid aateid. Teie tulete appi oma nõrkade kättega kodu kaitsemisele. Tänu teile selle vest! Seal, kus laps emajärel leiab, kus lapse känd isa põlmede ümber kinni haffavad, kus wanemate silmad armastusest särava löövad, seal on püha paik, seda tahame kaitsta, selleks jatkub tegemust sulle, mees ja naine, poeg ja tütar, wend ja õde, wana ja noor!

Ujagu meid isamaa ja rahva armastus tegemisele, elustavale tööle. Jäagu tänane õhtu meile kaunimaks tähtsaks, mille juure veel aastate jookkul seisatama jääme, et uut jõudu koguda uuele tööle. Olgu teie tänane töötus pandiks sellele, kui kallist meie kodu hindame, Eesti kodu, kust üles tõuseb tänulaul säravaile tähtsile: Mu hing! Kiida Jehovat ja ära unusta tema heategemisi.

Tartus, 30. novembril 1927.

Praost G. Rutopõld.

„Kaugel näen kodu kasvama...“

Nii sageli kuuleme tänapäev sügavsisulist „Kaitse Kodu!“. Eks tundu see naisele lähimana kui kunagi varem? Mitte ükski sõjaväelane seista, mitte ükski mõista „Kaitse Kodu!“ all organiseeritud relvastatud jõude, vaid naise osa ses suures töös on palju kauguleulatavam.

Vabadusvõitluses võit avas meile lauliku testamendi: öö möödus. Valgenes ja kõik sai uueks! Varemole kerkis uus elu. Peegelpuhtana tõusis mustadest minevikuarvudest Taara-taadist kaitstud Eesti kodu. —

Ei millaski pole Eesti naine jäänud külmaks pealtvaatajaks, kui kihaski heitlus, kui palavamas lahingus veristusid odad, kui langesid paremad rahva pojad-mehed, olgugi põrnu surutud ülivõimu poolt, kuid mitte orjad. Ori pole eestlane olnud! Eestlase hing oli suur ja vaba, nagu vaba ja aheldamatu on mõttelend.

Kindel usk iseendasse ja piiramatu tahe kosuda ja kasvada õhutagu meid, „Kodukaitse“ liikmeid, looma väärtusi, andma ohvreid ja kandma ohvreid, ehita ma, ilustama, valvama ja kaitsema, käsikäes oma eluseltsilistega-meestega, vaba inimesena, vaba kodu. „Naine on maailma valitseja, olgugi tuleviku kaudu,“ ütles Inglise radikaalne Bentham.

Noorte päralt on tulevik! Neist välja

käib meie kõik, kas võidukäik või kaotuskäik, meie maa ja rahva ilus suur tulevik või hävinemine, väljasuremine. Teadagi elab maailm praegu sõjariistade rahu tähe all, kuid suurem sellest on kultuuride võitlus, kus ära sulatada tahetakse väikesi rahvaid. See hädaoht on suurem kui võime arvata.

„Kodukaitse“ liikmed, naised-emad, töötagem korda saata oma elutöö perekonna ja kodu kaudu, sest rahvad on kui perekonnad ja perekonnad kui emad. Siin ongi naise vastutusrikkaim „Kaitse Kodu!“ — ta ülesanne kõrvaldada pahesid, kasvatada Eesti isamaale väärilisi poegitütreid, kes tüsedad töömehed, terved hingeliselt, kindlad, õiglased, ausad ja julged oma tegudes ja otsustes, kained ja voorulikud, uskujad, ühistundelised, ligemise-armastajad, — enam veel, kellel kilbi religiooniks on isamaa armastus ja isamaa armastus, siis püsime üksusena rahvaste peres. Täites oma kohuse kanname isamaa altarile oma parema — oma laste tuliselt leegitseva südame, kes eluvõitluse lähevad vanade roomlaste hüüdlausega: tulen tagasi kas kilbiga või kilbi peal, — s. o. kas võitjana või surnuna vahvalt võideldes.

Tartus, 8. dets. 1927.

Elli Aavik.

Jooni Kodukaitse üksuste tegevusest.

Tallinnas.

Tallinnas on kodukaitse liikmeid neljasaja ümber. Tallinna kodukaitse mõtte algatajaks ja selle teostajaks oli Tallinna Eesti Naisselts. Seks otstarbeks kutsuti Naisseltsi juhatuse poolt E. S. S. „Kalevi“ ruumes 1925. a. koosolek kokku, kus asutati Kalevi maleva juure I naiskaitseliidu kompanii Linda. Samas valiti ajutine juhatuse ja pealikuks pr. Anna Tõrvand-Tellmann. „Lin-

30-neni, sõjaaegsete-õdede kursused lõpetas 3 liiget. Peale selle on I malevkonna kodukaitse liikmed elavat osavõttu näidanud teoreetilises laskeasjanduses kui ka praktilistes laskeharjutustes. Ühtlasi on ka sagedaid käsitööõhtuid korraldatud.

Kopli malevkonna kodukaitsel on 32 liiget. Nende kaasabil on Kopli malevkonnal oma kodu asutatud.

Tallinna kodukaitse keskjuhatus.

Pr. E. Julla, pr. A. Tõrvand-Tellmann, prl. B. Põdra.

da“ liikmete arv on algusest seni olnud 200 ümber. Sõjaaegsete halastajaõdede kursused on vastava tunnistusega lõpetanud 14 lindat. Rivialal korraldatud õppustest on lindad osa võtnud suure huviga.

Lühikest aega pärast I naiskompanii asutamist kutsuti ellu Kalevi II naiskompanii, praegune VI malevkonna kodukaitse. Sõjaaegsete halastajaõdede kursuse lõpetasid edukalt 6 liiget. Liikmete arv on 50 ümber.

Samal aastal asutati veel Toompea malevkonna, I malevkonna ja Kopli malevkonna kodukaitse osakonnad.

Toompea kodukaitsel on 55 liiget, sõjaaegseid halastajaõdesid on kolm. 1926. a. sügisel moodustati Toompea kodukaitse käsitöögrupp.

I malevkonna kodukaitse liikmete arv ulatub

Et kodukaitsel seni seaduslik põhikiri puudus, kandis tema tegevus juhuslikku iseloomu. Kaitse-liidu rahalise fondi loomiseks korraldas Tallinna kodukaitse iseseisvalt kui ka malevkondade kaasabil pidusid, loteriisid ja korjandusi. Peale selle on kodukaitse liikmed ennastalgavalt töötanud toitlus- ja sanitaaralal Tallinna maleva poolt korraldatud Keila ja Iru manöövritel.

10. juunil 1927. a. moodustasid Tallinna kodukaitse üksused Tallinna maleva pealiku ettepanekul ajutise Tallinna kodukaitse keskjuhatus, kuhu kuuluvad pr. Anna Tõrvand-Tellmann, Elfriede Julla ja prl. Betty Põdra.

Tallinna kodukaitse loodab tulevikus ringkonna kogu ja juhatuse kaasabil ja nendelt antavate juhtnõrde järele edukamalt ja viljarikkamalt oma jõudu kodumaa kaitse huvidele pühendada.

Ülal: **Valga** kodukaitse
Sooru laagripäev.

Keskel: **Valga** kodukaitse
Sooru laagripäev.

All: **Petseri** kodukaitse
ühingu toitlusosakond ühe-
päevasel manöövril oleva-
tele malevlastele toitu
jagamas.

Nõmmel.

1925. aastal k.-l. Nõmme malevkonna pealik Oskar Muro, lõpetades tarvilisemad organiseerimistööd kaitseliitlaste peres, algas kihutustööd ka naiste seas oma organisatsiooni loomiseks. Naisorganisatsioon töötas alul 18 liikmega, peasjalitselt malevkonnale sissetulekute soetamiseks pidude ja loteriide korraldamisel. Organisatsiooni tegevust juhtis esinaine pr. Ausing.

1926. a. liikmete arvu kasvades ja tööpõllu laienedes korraldati organisatsiooni liikmete loenguid tervishoiu- ja sanitaaralal. Lektoriks oli malevkonna arst dr. Truusa. Nakkavate haiguste levimine Nõmmel sundis dr. Truusat loenguid katkestama töörohkuse tõttu, kuid praegu jätkatakse neid edukalt. Nõmmelased on osa võtnud kõigest Tallinna maleva poolt 1926. ja

1927. a. korraldatud manöövritest ja laagritest. Organisatsiooni poolt korraldatud loteriide tarvis tehakse käsitöid ühiselt k.-l. Nõmme malevkonna staabi ruumes.

Kodukaitse naisühingu põhimääruste maksamahakkamisel valiti 21. septembril 1927. a. uus juhatus. Esinaine pr. Ausing, esinaine abi pr. Roos, sekretär prl. Lindemann, laekur pr. Esilas, sekretäri ning laekuri abi prl. Hanusovski, revisjonikomisjoni esinaine prl. Vilberg, liikmed pr. Oit ja pr. Funk.

Uute põhimääruste maksamahakkamisel on organiseeritud sanitaarrühm, mille juhatajaks diplomaaritud k.-l. öde pr. Badendick ja arstiks dr. Truusa.

Kodukaitse ühingu Nõmme jsk. praegune juhatus.

Tartus.

Tartu maleva kodukaitse ehk endise nime-tuse järele „naisrühmad“ töötasid käsikäes malevkondade juhatustega iga 4-ja malevkonna juures alates 1925. aastast senini.

Üksusi, kes moodustasid Tartu kaitsemaleva, oli 1925. aastal 3, hiljem tekkis juure 4. malevkond ja staabi kompanii.

1. Vabadusristi Vendade malevkond,
2. II malevkond,
3. III malevkond ja
4. IV malevkond, üliõpilased.

Naisrühmad asutati:

1. Vabadusristi Vendade malevkonna juure 26. apr. 1925. a. Asutajate liikmete arv 47, praegu 130, nendest noorliikmeid 12. Naisrühm annetas malevkonnale lipu.

2. II malevkonna juure 30. aprillil 1925. a. Asutajaid liikmeid oli 13, praegu 62.

3. III malevkonna juure 18. mail 1925. aastal. Asutajaid liikmeid 57, praegu 81. Alguses kuulusid naisrühma üliõpilased seltsidest, korporatsioonidest ja kogudest. Hiljem lahkusid korporatsioonid, asutades omaette üksuse. Sellel naisrühmal on omaette korter, sest ta ei kuulu otsekohe ei III malevkonna ega staabikompanii juure, varustab vaid mõlemaid üksusi.

4. IV malevkonna juure septembris 1926. a. Selle malevkonna kodukaitse liikmeiks on korporatsioonidesse koondunud naisüliõpilased, arvult 156.

Naisrühmad seadsid oma ülesandeks:

- a) varustada meeskondi (malevkondi) riiete ja jalanõudega,
- b) muretseda rahalisi sissetulekuid, korraldades pidusid, loteriisid, korjandusi,
- c) tõsta oma liikmete ühistunnet, pidades liikmeõhtuid ja referaate,
- d) valmistada ette võimalust mööda eriteadmistega inimesi tööaladel, nagu sanitaar- ja toitlusala,
- e) propageerida kaitseliidu põhimõtet ja ideesid. Töö hõlbustamiseks jaotati naisrühma-des liikmed eriülesannetega rühmitusteks: nii tekkisid:

- 1) sanitaarrühm,
- 2) toitlusrühm,
- 3) varustusrühm,
- 4) peetoimkond ja
- 5) propagandarühm.

Kõigi nende toimkondade-rühmade ellukutsumine ulatub 1925. aastasse.

Üksikute toimkondade tegevusest paistab välja nende tegelik vajadus: nii peeti sanitaar-

Tartu kodukaitse keskjuhatus.

Istuvad pahemalt paremale: sekretär pr. Ella Sirg, juhataja pr. Ebba Saral, laekahoidja pr. Marie Silbergleich, üleval prl. Linda Hinnom.

esimeseabi loenguid ja kursusi, muretseti sanitaarvarustust (pesu, sanitaartarbeid ja arstirohte), korraldati sanitaar-abipunkte häirete puhul ja laagrites ning suvel 1927. a. kaitseliidupäevil Tartus. Sama funktsioone pidas tootlusrühm oma erialal, keetis toitu laagripäevadel, korraldas pidudel, liikmete- ja perekonnaõhtutel einelaua, varustades kaitseliidupäevil toiduainetega meeskondi võistluspunktidel ja võistlejate kaitseliitlaste ühiskorteris. Olulisem neist oli peotoimkond, kelle õlul lasus rahaliste sissetulekute muretsemine. Nii korraldati maksulisi pidusid, loteriisid, perekonnaõhtuid ja teeõhtuid.

Kogu tegevusaja jooksul on malevkondade naisrühmade kassa sissetulek olnud 898.419 mk.

Laiulisema ilme omas naisrühmade tegevus üldloteriides, millest osa võtsid kõigi malevkondade naisrühmad ja töö ühtlustamiseks moodustatud toimkond kõigi malevkondade naisrühmade esindajaist. Kuna 1927. aasta alul otsusele tuldi, et võimata on tegutseda täiesti lahus, seepärast asutati Tartu kodukaitse ajutine keskjuhatus, koosnev malevkondade naisrühmade valitud esindajaist.

Eriti suure tähtsuse omas keskjuhatus 1927. aastal.

Kaitseliidupäevade korraldamisel, kus tuli tööle rakendada kõiki naisrühmade liikmeid. Ülesanded kaitseliidupäevadeks olid kaunis tumedad. Sinna seltsis teine raskendav asjaolu, sest juuni keskel oli suurem osa kodukaitse liikmeid laiali valgunud. Tuli ühest osakonnast liikmeid teise koopteerida. Tööjaotus viidi ühiselt läbi. Keskjuhatus esitas tegevuskava Tartu maleva staabile, kes selle ka kinnitas. Töötasid järgmised toimkonnad: sanitaar-, toitlus-, lõuna- ja õhtusöögi, teeõhtu-, varustus-, side-, tseremonii- ja korjan- dustoimkond.

Sanitaarosakonna korraldus nõudis suuri jõupingutusi. Alaliselt töötasid punktid staabis ja Lembitu kasarmus. Ajutiselt, võistluste kestel, töötasid punktid spordiväljal ja Tähtvere lasketiirul. Sanitaar-lendsalgad olid väljas jalgrattavõistlustel, rännakvõistlusel ja orienteerumisjooksul. Korraldus oli rahuldav. Suuremaid abiandmisi ette ei tulnud, küll aga vähemaid, mis kinnitasid sanitaarosakonna tarvidust.

Toitlustoimkonnal polnud mingisugust eeldust, kui suures ulatuses tööd teha. Ettevõtliku korraldusega suudeti tarvidust rahuldada. Töötasid samuti alalisel punktil staabis ja Lembitu kasarmus; ajutiselt tegutsesid punktid laekaväljal ja spordiplatsil võistluste kestes. Töötati suure andumuse ja hoolega.

Varustustoimkonnal arvati esialgu õige vähe tööd olevat. Pea selgusid aga ülesanded, tuli muretseda külalistele teistest kodukaitse üksustest ühiskorter, ja korraldada võistlustest osavõtjatele malevlaste sauna.

Sidet toimkond võttis jaamas sissesõitnud külalisi vastu, juhtis korteritesse ja pidas kogu aja sidet külalistega.

Tseremoniitoimkond hoolitses külaliste eest. Tutvustati võõraid kodukaitseliisi meele tööga, näidati Tartu vaatamisväärsed kohti linnas ja maal ja korraldati pikem väljasõit Kaagvere rinnalaste Kodusse.

Korjanustoimkond korraldas karbi- korjanduse, mille tagajärjed osutusid võrdlemisi väikesteks. Tunda andis end tööjõu puudus — korjajaid oli vähe.

Kodukaitse liikmed töötasid veel üldistes kasakorraldustes, pileтите müügil jne.

Võistluspäevade kestel 18. juunil 1927. a. a. peeti esimene ülemaaline kodukaitse kõnekoosolek, kus esimest korda pikemalt mõtteid vahetati kodukaitse ühise töö üle.

Tartu maleva kodukaitse poolt annetati üld- auhind rännakvõistluse võitnud meeskonnale.

Keskjuhatus korraldusel ja ettevalmistusel andis Tartu maleva kodukaitse 30. novembril 1927. a. Peetri kirikus pühalikule töötusele — kaitseliitlase töötusele — hoida ja kaitsta oma isamaad ja kodu. Osavõtjaid 400 liikme ümber.

Ka võttis Tartu maleva kodukaitse enda peale käesoleva „Kaitse Kodu“ jõulu eri- numbril väljaandmise. Ei minda siin välja sissetulekute peale, vaid tahaksime heameelega näha ja kuulda kodukaitse ühingute häälil üle- maa.

Tagasi vaadates tegevusele võime tunnistada, et oleme teinud, mida suutsime. Puudusi tulid ilmsiks, mis täiesti arusaadav, kuid vigade ja puuduste äratundmise kaudu jõuname täiusele lähemale.

Kavildas.

2 aastat on tegutsenud Kavilda kodukaitse. Tegevusaja jooksul on korraldatud 4 kursust — majapidamis-, käsitöö- ja sanitaarialadel. Et suuremale hulgale võimaldada kursustest osavõttu, on neid korraldatud sügisel, mil kibe põllutööaeg, mis suvel maal igasuguse kõrvaltöö seisma paneb, lõpule on jõudnud. Osavõtt kursustest on olnud väga elav, nii et esimeses järjekorras majapidamiskursustel tuli eesõigus anda toitlusosakonna liikmetele. Sanitaarkursustest osavõtt oli kohuseks igale sanitaarosakonna liikmele ja selle peasihiks oli: 1) ette valmistada tarviline arv sanitare, 2) õpetada tervise eest hoolitsemist ja hädakorral abiandmist.

Läinud suvel võisid Kavilda kodukaitse sanitarid omandatud teadmisi juba kasutada Virtsjärve malevkonna suvilaagris olemisel, kus tuli arsti juhatusel haavasidemeid teha ja toitlusosakonnal suppi keeta. Kavilda kodukaitse on Kavildas väga lugupeetud ja tema tegevus on seltskonnas palju poolehoidu võitnud. Ka naabervallast Ulilast on kümnekond agaramat naist Kavilda kodukaitse liikmeks astunud, kuna neil kohapeal oma koondust ei ole.

Kavilda kodukaitse naisühingu juhatus.
Istuvad pahemalt paremale. kassapidaja prl. S. Lamp, esinaine pr. M. Treufeldt-Fischmann ja kirja-toimetaja prl. H. Pauska.

Harjus.

Kohe peale 1. dets. sündmusi 1924. a. Tallinnas, ja ühes kaitseliidu tekkimisega praegusel kujul leidsid ka naised, et nende kaastöö ühises kodukaitsete peres vajalik on ja et nemad oma jõu kohaselt kaitseliidu ridades võivad teha palju kasulikku tööd.

Mitte üksi linnades ja alevites, vaid ka valdades ja küldades koondusid naissalgakesed vastavate kaitseliidu üksuste ümber, leides omale mitmekesist tegevust ja ülesandeid. Ka Harju maleva piirides oli juba 1925. a. lõpuks välja kujunenud 6—7 sarnast naisjaoskonda.

1926. a. arenes naisjaoskondade loomine veel edasi ja nende tegevus võttis ikka enam ja enam juba organiseeritud üksuste ilme. Nii võeti osa kaitseliidu üksuste õppetevusest, täites nende juures sanitaar- ja majanduslikke ülesandeid, nii Keila manöövril kui ka vähemate üksuste õpustel ja proovihäiretel.

Raskusi tekitas asjaolu, et naisjaosk. puudus oma põhikiri ja kodukord, kus lähemalt oleksid tähendatud olnud nende ülesanded ja organisatsiooni koosseis.

Ka kerkis õige pea päevakorrale eraldusmärkide küsimus, mida püüti lahendada mitmet viisi, küll erilise kl. käesideme paigutamise, küll mõnesuguste rinnamärkide jne. teel, aga ikka ei leitud viisi, et määrata kõiki rahuldavat eraldusmärki.

Käesoleval aastal, kus naisjšk. eriti tuli teha tegemist meeskondade toitlustamisega suvilaagrites, leiti, et vajalik oleks siiski ühesugune riietus, mis oleks vastupidav, jätkaks väliselt meeldiva mulje ja seejuures mitte kallis.

Seda teostas esijoones Riisepere naisjšk., õmmeldes oma liikmetele ühtlase vormi, missugune tõesti vastab kõigile eelpooltähendatud nõuetele.

Selle eeskujule järel tegid ka Keila naisühinglased endile vormiriided ja on kuulda, et veel mitmes naisjšk. olevat ühtlase vormi muretsemise küsimus kerkinud päevakorrale.

Erilise tõuke naisjaoskondade arenemiskäigule andis ajutiste „Kodukaitse naisühingute“ põhimääruste maksmapanek K. L. ülema poolt. Nende põhimäärustega määrati kindlaks naisjaosk. organisatsiooni kuju ja loeti üles nende tegevusalad, see oli öieti juba ammu oodatud ja on märgata, et naised õige kiiresti hakkasid korraldama endid.

Nii oli Harju malevas juba 27. novembril s. a. esimene ringkonnakogu koosolek, millest pea kõigi naisjaoskondade esindajad võtsid osa. Ringkonna juhatusse valiti: esinaiseks Kehtna jšk. esindaja pr. Arak, sekretäriks — Rapla jšk. esindaja pr. Univer ja juhatusel liikmeteks Keila jšk. esindaja — prl. Meindorf, Raiküla jšk. esindaja pr. Kalberg ja Kloostri jšk. esindaja pr. Zirk. Esindajateks keskkogusse valiti ringkonna esinaine ja sekretär.

Sellel koosolekul otsustati asuda lähemal ajal esijoones sanitaarkursuste korraldamisele ja sanitaarabinõude muretsemisele. Peale selle otsustati ühiselt asuda k.l. käesidemetel kudumisele ja väljaõblemisele, et anda meeskaitseliitlastele ajutiste käesidemetel asemele, missugused juba õige näotuks muutunud, kujutud ja maleva embleemiga varustatud alalised käesidemed.

Naisjaoskonnad on oma liikmete arvu poolest väga lahkuminevad, rippudes väga mitmesugustest kohalistest oludest ja organiseerimise võimalustest; nii kõigub naisjšk. liikmete arv Harju malevas 6—60-ni, aga ajajooksul kujuneb see arv muidugi enam ühtlaseks, niisama kui seda võib märgata meesüksuste juures.

On loota, et kodukaitse naisühingute keskkorrganite — keskjuhatusel ja keskkogu — tekkimise ka jaoskondade tegevus ja organiseerimine võtab ühtlasema tempo ja ilme.

Sellest pealiskaudselt arenemiskäigu kirjeldusest on näha, et Harju naised agaralt on asunud meie ühise kodukaitse töö ja tegevuse juure, et oma võimete ja ülesannete kohaselt aidata kaasa kaitseliidule tema ideelise sihini saavutamiseks.

—st—

Keilas.

6. nov. s. a. pühitses Keila kodukaitse naisühing pidulikult oma ametlikku registreerimist. Asutamispäevaks loeb ühing aga 14. märtsi 1926. a., mil 20 naisliiget kokku astusid esimese esinaine pr. E. Vasko juhatusel, et ühiselt kodu kaitsmisel kaasa aidata kaitseliidule. Kõige selle aja jooksul on Keila kaitsekodulased käsi-käes töötanud Keila kaitseliitlastega, võttes muuseas osa ka 10. okt. 1926. a. Keilas ärapeetud kaitseliidu suurmanöövrist, tegutsedes manöövri

käigu ajal sanitaarsalgas ja toitluspunktis. Ka samal aastal 7.—9. juulini Paldiskis ärapeetud kaitseliidu suvilaagris oli ühing majandus- ja sanitaarala korraldajana kaastegev. 1.—3. det. s. a. Keilas ärapeetud kaitseliidu lendkooli toitlusala ja lendkooli lõpupeo korraldajaks oli ühing, nüüd juba ametlikult registreerituna.

Praegu on ühingu 28 liiget esinaine L. Meindorfi juhatusel.

Keila kodukaitse. × esinaine L. Meindorf.

Järvas.

Kui kodukaitse ühingute asutamispäevil paljudel kordadel veel arusaamine kodukaitse tööst ja ülesanne-est puudus, on nüüd igapäevane elu kätte juhatanud palju kohustusi, nii et tööpöhiul ei näe paistvat piire. Suurem töö Järva kodu-

kaitse ühingu on kuulunud organiseerimisele ja ettevalmistusele naispere koondamiseks kaitseliidule abiks. Praegu käivad eelööd sanitarite ettevalmistuseks ja majandustoimlonna organiseerimiseks.

Haapsalus.

1925. aasta aprillikuul moodustati naisosakond Haapsalu I malevkonna juure. Alul oli liikmeid 20 ümber, käesoleval ajal aga 40. Tegutseti peaaegselt majanduslikul alal, korraldades pidusid ja näitemüüke, milliste puhastulu läks täieliselt malevkonna heaks. Läänud suvel võeti osa Haapsalu lähedal korraldatud kahepäevalistest manöövritest ja käesoleval sügisel Kirmäe ümbruses toimepandud taktikalistest õppustest, kus tegutseti toiduvalmistamise alal manöövritest ja õppustest osavõtnud kaitseliitlastele.

Käesoleva aasta oktoobrikuul moodustati senitegutsenud naisorganisatsiooni asemel kodukaitse ajufistes määrustes ettenähtud naisühing sama malevkonna juure. Seega omandas ühing

juuriidilise isiku õigused ja temale avanesid suuremad ja laiaulatuslikumad tegevusvõimalused.

Lähema tuleviku kavatsustest oleks märkida: sanitaarkursuste korraldamine ühingu liikmetele ja noorterühma moodustamine, milleks käimas tarvillised eeltööd.

Kord nädalas, igal teisipäeval kl. 6—8 õht., on korraldatud kaitseliidu kodu mugavates ruumides tööõhtud, kus naisühingu liikmed valmistavad käsitöid eeltuleval suvel korraldada kavatsitava loterii jaoks.

Haapsalu kodukaitse juure kuulub ka Läänemaa seminari kodukaitse, tegutsedes 24-liikmelise perena Haapsalu kaitseliidu I malevkonna II kompanii juures. Osakond korraldab oma liikmetele kodukaitse töö selgituseks loenguid ja kursusi.

Haapsalu kodukaitse naisühingu juhatus.

*Pahemalt paremale: prl. Sarapuu, pr. Üksti, pr. Greenfeldt, juhatus kandidaat pr. Intson.
5. juhatusliige pr. Mary Leopas puudub pildilt haiguse pärast,*

Virus.

1925. a. 10. juuli koosolekul Rakveres, mille kokku kutsus Viru maleva pealik major Vaher, pandi alus käesoleval ajal Virus töötavale kodukaitse ühingule. Enne seda koosolekut tegutsesid ka naised, kuid see tegevus sündis laialipillatult,

organiseerimatult. Kaitseliidu allüksuste pidude korraldamisel olid alaliselt abiks naisjõud. Nende energilisel toetusel oli võimalik korraldada paremaid pidusid ja soetada suuremaid sissetulekuid. Silmas pidades, et maleval laialipillatult oli

Viru Maleva naisjaoskondade üldjuhatus 1926. ja 1927. a.

Istuvad vas. paremale: pr. Kotli — j. liige, pr. Lents — esin., pr. Vaher — sekr. Seisavad: prl. Kikkioon, pr. Sarap ja pr. Ernits.

tegevuses hulk naisjõude, tehtigi 10. juuli koosolekul otsus asuda naiste organiseerimisele ja koondamisele oma organisatsiooni ümber. Sel koosolekul pandi alus Viru maleva Rakvere naisorganisatsioonile, kellele ülesandeks tehti korraldada kaitseliidu naisliikumist kohal ja propageerida sama väljaspool linna piire.

Koosolekule kokku tulnud 27 liikme seast valiti esimene naisjuhatus koosseisus: pr. Vaher, Sass, Pedriks, Vaska, Pajos ja prl. Tenneberg.

Asudes ülesande täitmisele pööris vastloodud juhatus üleskutsega kõigi malevas töötavate üksikute naiskodanikkude poole, kutsudes neid ühinema ja kaasa töötama kaitseliidu heaks.

Üleskutse andis häid tagajärgi. Peagi loodi malevkondade juure naisjaoskonnad. Siis tuli abiks veel kaitseliidu peastaabi poolt saadetud kodukaitse ühingu põhikiri, mille abil üksuste loomine oli kergem. Sama 1925. a. suve jooksul moodustati naisjaoskonnad Rakveres, V.-Maarjas, Jõhvis, Lüganusel, Viru-Nigulas ja Rakvere ümbruskonna valdades.

Naisjaoskonnad on tegutsenud ühiselt malevkonna juhatustega, täites kõik ülesanded, mis viimaste poolt peale pandud. Tegevuse algatus on olnud suuremalt jaolt malevkonna juhatuse käes. Sellest on tingitud asjaolu, et mõned naisjaoskonnad on viimasel ajal arvamist avaldanud, et neil ei ole ülesandeid.

Siin on appi tulnud kaitseliidu ülema ksk. nr. 52, milles avaldatud ja maksma pandud kodukaitse ühingu põhikiri, mis lubab naisjaoskondadel tegutseda rohkem iseseisvalt.

Põhikirja maksmapanemine on Virus sooja vastuvõttu leidnud ja annud kaitseliidu naisliikumisele uut hoogu.

Naisjaoskonnad on täitnud käesoleva ajani kohusetruult oma ülesandeid. Nii on nemad igas malevkonnas innukalt kaasa töötanud malevkondadele korraldatud suurematel taktiistel õppustel, olles siin tegevuses toitlus- ja sanitaar-ala korraldamises. Pidudel on ikka ja alati nende ülesandeks olnud einelaudade korraldamine ja muude kõrvaltulude soetamine.

Malevale lipu valmistamiseks raha korjames on naised kaasa aidanud, kuna peaosas etendanud on Rakvere I malevkonna naisjaoskond.

Korraldatud on esimese abi kursusi Rakveres, Lüganusel, V.-Nigulas ja Väike-Maarjas, millest osavõtt oli väga elav.

Nii töötades on käesoleva ajani naisjaoskonnad Virus edenenud ja liitunud 352-liikmeliseks perekaks.

Jaoskondi on:

1) I Rakvere	malevkonnas	57	liiget.
2) II Rakvere	"	89	"
3) V.-Maarja	"	37	"
4) V.-Nigula	"	42	"
5) Lüganuse	"	28	"
6) Jõhvi	"	84	"
7) Palmse kompanii	"	15	"

Peale selle veel loomisel jaoskonnad Isakul, Illukal, Tudolinna, Kadriina jne., kus seni tegevus üksikute liikmete käes.

O. V.

Rakveres.

1925. a. kevadel tuli mõnikümmeend Rakvere naistegelast Viru maleva pealiku major Vahtra kutsel kokku kaitseliidu naisorganisatsiooni loomiseks. Valiti juhatus: pr. O. Vaher, A. Sass, E. Vaska, Pajos, V. Pedriks ja prl. E. Tenneberg.

Sügisel korraldati ühes I Rakvere malevkonnaga sanitaarkursused. Lektoriteks olid Rakvere I malevkonna arst dr. J. Tiivas ja dr. Kuldsepp.

Osavõtt oli väga elav. Ettlugemisi peeti kolm korda nädalas. Kursustest osavõtjate teadmiste kontroleerimiseks korraldati peale kursuste

katsed, mida k.-l. rühmade juure sanitaarõdedeks jääda soovivad rahuldavalt sooritasid.

Suurema osa oma jõududest rakendas k.-l. naisorganisatsioon Rakvere I malevkonna ainelise külje kindlustamiseks. Korraldati pidusid, loteriisid jne. 1925. a. sügisel muretseti riistad ja tarvisminevad ained öösiti valvel olevate kaitseliitlaste teega varustamiseks. Ka tegi majandusosakond sügisel k.-l. manöövrid kaasa, hoolitsedes kaitseliitlaste kehakinnituse eest. Talvel öise häire ajal olid naisorganisatsiooni liikmed jälle igati oma kohal: sanitaarõed rühmade juures ja toitlustajad oma punktides, valmistades häire lõpuks meestele kuuma teed.

1927. a. kevadel korraldati tööõhtuid, kus kevadise näitemüügi jaoks käsitöid valmistati. Käidi hoolega koos ja näitemüügi ajaks saadi võrdlemisi hulk käsitöid müügile panna. Jaanipäeval võeti k.-l. Kunda laagripäevadest osa, valmistades meestele teed ja suppi.

8.—10. juulini Kuopios korraldatud Soome lotapäevadest sõitis osa võtma Rakvere kodukaitse juhataja V. Pedriks.

Oktoobrikuus viidi läbi ümberkorraldus vastavalt uuele põhikirjale ja valiti uus juhatus: esinaiseks pr. V. Pedriks, kirjatoimetajaks pr. A. Sass ja juhatuse liikmeteks pr. L. Sepp, A. Kutti ja H. Stahlberg. Ka otsustati endale arst valida. Pöörati pr. dr. Martinsoni kui kodukaitse liikme poole, kes avaldaski oma nõusolekut ja asus sanitaarasjanduse korraldamisele.

Majandusosakond on praegu kibedasti ametis käsitööde valmistamisega kavandatava jõululaada jaoks. Käsitööõhtutest võetakse elavalt osa. Ka kõikide teiste osakondade liikmed õmblevad, joonistavad, maalivad ja niplevad hoolsasti väikesi ja suuri ilusaid asju. Sügisest peale on propa-

Viru maleva Kodukaitse ühingu Rakvere jaoskonna juhatus. Vasakult paremale istuvad: pr. Stahlberg, pr. Pedriks (esinaine), pr. Sass. Seisavad: pr. Kutti ja pr. Sepp.

gandaosak. poolt korraldatud võimlemistunnid. Ka esineti k.-l. perekonnaõhtul rahvatantsude gruppiga. Ka jõululaadal on kavatsus esineda rahvatantsudega ja kui aeg lubab, ka võimlemisgruppiga.

Rõõmustav on, et kõik tegelased (näitlejad) on omad, s. o. kaitseliitlased — naised kui mehed.

Kavatsusel on uute sanitaarkursuste korraldamine. Palju ära teha ei ole veel jõutud, kuid lootust on, et edespidine töö paremini edeneb kui teda asja enese pärast tehakse, ja igal kodukaitslasel meeles on antud töötus „ausasti kaitseliidu põhimõtete järele töötada“.

Narvas.

Mitte alati ei leia naise tegevus väärilist hinnangut, eriti tegevus, mis sünnib väljaspool kodu. Kas suudab naine olla kasulik seltskondlike ja riiklike huvide kaitsmisel? Tegelikult on elu näidanud, kui võrra tähtis osa on naisel ka nende ülesannete täitmisel. Mõeldunud sõda on need küsimused esile mananud. Sõjakeerisesse paisati

takse kokku naiste üldkoosolek ning asutatakse I malevkonna juure naissanitaarrühm, millisel oma juhatus ning kodukord.

Sanitaarrühma tegevus ei piirdu küll vaid sanitaaraladega, sest tegutseda tuleb ka teistel aladel. Nii võetakse osa manöövritest ja laagripäevadest, korraldades toitluspunkte, kindlusta-

Kodukaitse Narva jsk. juhatus 1927. ja 1928 a.

Istuvad vasakult: prl. E. Grauberg — kirjatolmetaja, pr. L. Kütt — esinaine, pr. L. Dener — abiesinaine. Seisavad: pr. L. Seemann — laekur, hra A. Nõmtak — malevkonna pealik, pr. M. Olev — juhatuse liige.

naine siis, kui oli muutunud meie kodu sõjataler-maaks. On elamusi jätnud eriti sõja algus, mil meie vägedel tuli mõnekümne mehega piiri kinni hoida, kus oli puudus meestest, toidust ja varustusest. Oli väikeseks abiks see vahipostil olijale, kel tihtigi öö otsa tuli seista külmas ja tuisus, kui toodi võileibu, paberosse ning kuivi jalanaartse. Ning kui lõhkesid pommid, purustades ja külvates surma, ei kokkunud ka naised abi andmast. Naine märkab, et suudab temagi ära teha midagi isamaa kaitsmisel, kuid puudub organisatsioon, mis hõlbustaks seda tegevust. Pandi alus „Ühistööle“, millises agaralt tegutseti, saates linile varustust ja toitu, korraldades sõdurite kodusid, andes abi sõjasolijate perekondadele j. m. Aga sõja lõppedes kaob tarvidus „Ühistöö“ tegevuse järele. Kaitseliidu asutamisel Narva kogunevad mõned üksikud naised staapi, ära nähes, et on vajadus nende töö järele — on vaja majanduslikult kindlustada kaitseliitu. Korraldatakse näitemüüke, millised hästi õnnestuvad. Malevkonna pealiku A. Nõmtaki eestvõttel kutsu-

takse majanduslikku seisukorda, korraldades näitemüüke, pidusid ning kogudes annetusi. On märgata liikmete juurekasvu, kuigi peab tunnustama, et liikmete arv võrreldes elanikkude arvuga väike, mis seletatav sellega, et suur osa Narva mees- kui ka naiskodanikkudest on poliitiliselt kahtlejad, kes ei julge end kaitseliidu nimikirja üles võtta. 16. okt. s. a. võeti vastu kodukaitse põhikiri ning asutati kodukaitse Narva jaoskond. Jaoskonnal on kavatsus tegutseda neljas rühmas: sanitaar-, majandus-, toitlus- ja propagandarühmis. Jaoskond kuulub malevkonna alla. Liikmete arv on 48, neist enamus tegevliikmeid. Jaoskond asub kaitseliidu staabi ruumes, kuigi ruumid on kitsad ja asuvad keldrikorteris, ei ole praegu võimalust oma ruumide muretsemiseks. Kuid see asjaolu ei ole takistuseks rühmade töös, sest naised ei taha jääda pealtvaatajaks kui nõuab seda isamaa heakäekäik — peab olema valmis kodu kaitsmiseks, et kindlustada rahu. Peaks saama see kogu rahva põhimõtteks.

Viljandi kodukaitseühingu töö- ja referaatõhtu 16. novembril 1927. a.

Viljandis.

Kindla põhikirja saamiseni seisis Viljandi kodukaitse ühingu töö peaaegselt kaitseliidu majanduslikus toetamises. On aidatud kaitseliitu pidude toimepanemises, antud keetjaid ja sanitaarjõude kaitseliidu manöövrile ja laagrite puhul. On valmistatud riideid kaitseliidu spordiosakonnale. 1926. a. sügisel korraldati sanitaarkursus, milline leidis elavat osavõttu kui kodukaitse ühingu liikmete nii kaitseliitlastegi poolt.

Kindla põhikirja saamisega asus Viljandi kodukaitse ühing iseseisvale tööle, seades ligemaks ülesandeks omariikluse mõiste selgitamise ning rahvusliku tunde süvendamise. Nende eesmärkide saavutamiseks korraldatakse referaate, omavahelisi koosviibimisi ja suuremaid rahvuslikku laadi kandvaid pidustusi.

Ühingul on 74 liiget.

Suure-Kõpus.

Suure-Kõpu kodukaitse ühing kutsuti ellu S.-Kõpu malevkonna juure 1926. a. 2. oktoobril asutamiskoosolekuga. Vastavalt kokku seatud töökavale koondas ühing oma tegevuse järgmiselt:

- 1) pakkuda abi jõukohaselt meie kaitseliitlastele;
- 2) koondada ühingu ümber kõik ärksamad Kõpu naised ja süvendada nendes rahvustunnet;
- 3) edendada karskust, selgitades alkoholi hävitavat mõju;

4) korraldada kultuurilise tasapinna tõstmiseks populaar-teaduslikke loenguid ja referaate;

5) selgitada kehakultuuri tähtsust, tõsta huvi spordi vastu;

6) võimalikkuse piires toetada puudustkannatavaid perekondi.

Ühingus tegutsevad: laulukoor, töögrupp, spordigrupp. Kavatsusel on korraldada: sanitaar-, käsitöö- ning majapidamiskursused.

Iga S.-Kõpu kodukaitse ühingu liige võtab

Suure-Kõpu malevkonna naisorganisats. juhatus.

Pahemalt paremale: prl. A. Meet, pr. K. Puis, prl. Puju, prl. H. Anderson — esinaine, pr. E. Laane.

ühingu tegevusest osa aladel, millised teda huvitavad, sel määral, kuidas tema aeg lubab. Eriti hoogsasti tegutseb töögrupp, valmistades tööõhtutel käsitöid näitemüügi jaoks. Tööõhtu-

tel peetakse ka referaate kodukaitse töö selgituseks. S.-Kõpu kodukaitse ühing vaatab julgesti tulevikku ja loodab vastavalt põhimäärustele kaua veel töötada.

Valgas.

2. oktoobril 1925. a. pandi alus kodukaitse ühingu Valga osakonnale.

Asutajaid liikmeid oli 22, kelle hulgast valiti ajutine 5-liikmeline juhatus.

Kaheaastase tegevuse jooksul oli liikmete arv

ühingu tegevusest osavõtt on seni olnud võrdlemisi elav.

Selleks on palju kaasa aidanud liikmete õhtute ja võimlemiskursuste korraldamised.

Edaspidises töökavas on kodukaitse ühingu

Kodukaitse ühingu Valga osakonna juhatus 1927. a.

Istuvad vasakult paremale: kirjatöimetaja pr. E. Pääbo, juhataja pr. A. Ruus, varahoidja prl. L. Pintmann. Seisavad: kassapidaja prl. M. Alver, juhataja abi prl. A. Kangro.

kasvanud kuni 52-ni, kuid nüüd, mitmesugustel põhjustel, on see kahanenud 49-ni.

Kodukaitse Valga osakonnas töötavad sanitaar-, majandus- ja toitlusosakonnad.

Sanitaarosakonna liikmetele on korraldatud kahed kursused, mille lõpetas 15 liiget, omades vastavad tunnistused.

Kodukaitse ühingu Valga osakonna töö on peamiselt seisnud kaitseliidu toetamises, nii tööga kui ka materjaalse abiga.

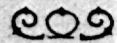
Korraldades aasta kestel vähemalt 2 pidu, mille aineiline külg seevõrra rahuldavaid tagajärgi annud, et ühing kaitseliidule rahalist toetust orkestri instrumentide muretsemiseks andis, ja kaitseliidu manöövritel laagri- kui ka õppustepäevil kaitseliitlastele hinnata toitu jagab.

Kaitseliidu pidude puhul on kodukaitse ühingu liikmed alaliselt olnud abiks, korraldades eene-, lille- ja kaardilaudu.

Valga osakonnal ette nähtud tööõhtute korraldamised, kus ühtlasi võimalus on liikmeid tutvustada uuemate kirjandusliikkude toodetega.

Alates 1. jaanuarist 1928. aast. asub „Kaitse Kodu!“ talitus kaitseliidu peastaabis, Tallinn Kaarli t. 8, telef. 3-70, kuhu tuleb pöörduda kõigis „Kaitse Kodul'sse“ puutuvais asjus

„Kaitse Kodu!“ talitus
Tallinn, Kaarli t. 8 — telef. 3-70.

Ülal: Tallinna 6. malevkonna kodukaitse tööõhtud.

Pahemal: Tallinna kodukaitse Iru manöövreil.

All: Nõmme kodukaitse laagripäeval Leetses.

Helme kodukaitse juhatus ja osakondade juhatajad.

Helmes.

Samal põhjusel, samal väljavaatel, kui tekkis üldine kodukaitse liikumine, organiseerusid ka Helme-Tõrva naised ja kujundasid kodukaitse ühingu Helme osakonna. Juba alguses tundus huvi, elav huvi asja vastu. Liikmeiks astusid paljud, ka need, kes oma koduse töö või ametikohustuste kõrval võimaluse leidsid mõtelda üldisemast.

On tegutsetud üldiselt ettevalmistusi tehes kodu kaitseks tarviduse korral. Selleks on näiteks ära kuulatud sanitaarosakonnal loengud, praktiliselt läbi võetud esimene ja hädaabi, ja selle kõige kontrolliks, veendumuseks oma teadmistest sooritatud ka sanitaareksamid, selleks kõrgemalt instantsilt määratud komisjoni ees. — On osa võetud kõigist malevkonnalt korraldatud laagrest ja häireist.

On korraldatud küll avalikke pidusid, küll kirjandus- ja muusikaõhtuid ja perekondlike koosviibimisi klaasi tee või tassi kohvi juures, kus alati kõlanud isamaaline laul ja domineerinud patriootlik meeleolu.

Saadeti osakonna esindaja ka Soome „lotade päevale“. Panti toime loterii-allegri sissetuleku hankimiseks. Asja lõppesid majapidamis-keedukursused.

(Suurimaks kavatsuseks oli välja anda „Jõulu-Album“ — Soome lotade eeskujul, selgituseks, õhutuseks vastava sisuga. Oli kogutud materjal, peetud läbirääkimisi kirjastajaga. Ent saabus teadaanne kaitseliidu propagandakeskorganilt, kus soovitati jätta see kavatsus, sest sellele ettevõttele olevat asunud ka Tartu naised. Allusime ettekirjutusele, kuigi teatud pettumusega.)

Lähemaid kavatsusi on korralda vaikselt talveõhtuil loengõhtuid, kus käsitööd tehes kuulatakse referaate, selgitusi ja kõnesid. Käsitööd oleksid kas basaari või millegi muu jaoks.

On ka oma kodu kaitseliidu ja haridusseltsiga ühiselt laenu-hoiu-ühisuselt selleks eraldatud ruumes.

Tahaksime rakendada tegevusesse parima soovi ja energiaga.

Kuresaare kodukaitse käsitööõhtu.

Tallinna kodukaitse ühinglased Leetse laagris.

Lehekülg Kodu

Kodukaitse ühingute keskkogu esimene koosel ruumes. Istuvad vasakult paremale: Kl. peast rgk.); keskjuh. liige pr. A. Tõrvand-Tellmann (T esinaine ja keskkogu abijuhataja pr. M. R a n pr. E. Saral (Tartu); keskkogu sekr. pr.

Võileivad manöövrist osa võtjate jaoks on valmis.

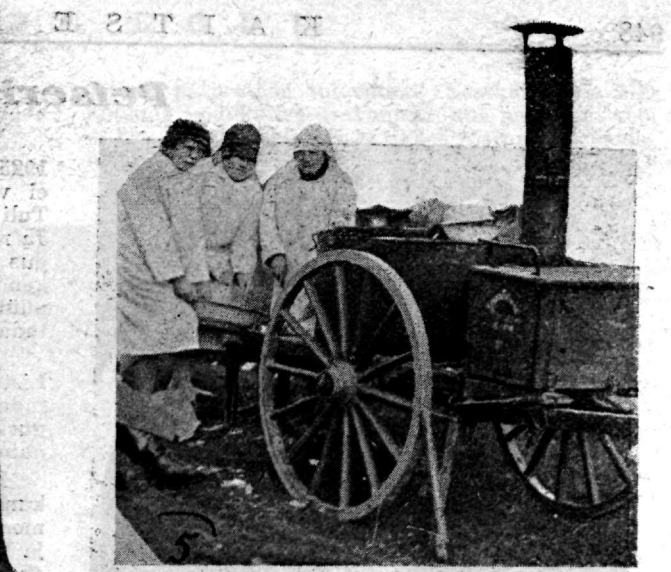

Tartu kodukaitse laagris.

tegevust.

koosolek peeti 11. dets. 1927. a. Kl. peastaabi V. Neggo; keskjuhatuse liige pr. Arak (Harju), peast. ülem major J. M a i d e; keskjuhatuse liige; kesksekr. juhatus liige, keskkogu juhataja ja keskk. kor. abi prl. Kass (Tall.)

Petseri kodukaitse keedab suppi.

Petseri kodukaitse laskeharjutusel.

Tartu kodukaitse koorib muusika saatel laagris kartuleid.

Petseris.

Petseri kodukaitse ühingu juhatus.
 Vasakult paremale: esinaine pr. O. Koern, pr. H. Raja, kirjatoimet. pr. K. Lupkin, pr. E. Iloes ja kassapidaja pr. E. Mägi.

Petseri kodukaitse ühingu kutsuti ellu 8. okt. 1925. a. Suuremaid väljavaateid eduka töö kohta ei võinud olla, sest puudusid kohased ruumid. Tuli leppida kooliruumidega, mis harva vabad. Ja nii on see kestnud tänapäevani. Ruumide puudus annab end tunda igal sammul ja märksa raskestab tegutsemist. Kuid hea tahte juures on püütud raskustest üle saada ja on katsutud töötada jõukohaselt.

Ühingu algas oma tegevust esinaine pr. L. Listakind'i juhatusel. Täna võib meele tule-tada tema eestvõttel tehtud tööd — esimesi va-gusid laial tööväljal. Nüüd jätkab ta tööd esi-naine pr. O. Koern.

Liikmete arv, järjest kasvades, on tõusnud 52, kuna ühingu algpäevil kõikus see 30 ümber. On moodustatud kolm osakonda: sanitaar-, toitlus- ja varustusosakond. Toitlusosakonna liikmetel on seni kõige rohkem tulnud tegutseda, sest nende kaasabi vajavad peod, teeõhtud jne. Ka manöövritel ja laagrisoleku ajal on nad hoolsalt supikatla juures tegevad olnud.

Sanitaarrühm on muretsenud endale apteegi tarviliikumate rohtudega, ning vajaduse korral on nad valmis esimest abi andma. Samuti on korraldatud 2-kuulised esimese abi andmise loengud.

Varustusosakond on oma alal teinud mitmesu-guseid töid, muuseas õmmelnud kaitseliitlaste käesidemetele maleva embleemi, missugusest tööst oieti kõik ühingu liikmed osa võtsid. Töö ühtlustamiseks olid sisse seatud n. n. käsitöö-õhtud, mida korraldati üks kord nädalas.

Üldiselt on korraldatud peoõhtuid, loteriisid, käsitööõhtuid, teeõhtuid, kaitseliitlastega ühine jalutuskäik rohelisesse, esimese abi andmise loen-gud ja mõned laskeharrutused. Loodetakse, et ehitusel oleva kaitseliidu maja valmimisega avaneb ka ühingu oma ulualune, mis annab rohkem tegevusvõimalusi.

Kuresaares.

Peale 1. detsembri 1924. a. sündmusi, mil äraandlik kommunistlik väljaastumine Tallinnas palju süütumaid ohvreid nõudis rahulikkude kodanikkude hulgas, kõlas riigi piirist piirini hüüd: „Olge valvel, Eesti pojad ja tütreid, kui teile on kallis oma rahva vabadus ja iseseisvus, koonduge oma julgeoleku kaitseks, et tulevikus ära hoida ülekohut!“ Kui siis rahva paremad pojad astusid omakaitse ridadesse, moodustades aja jook-sul tugeva kaitseliidu organisatsiooni, ei jäänud ka Eesti naised tummadeks pealtvaatajateks, vaid üle riigi olid valmis pakkuma oma aitajat kätt, et abiks olla ja jõudu mööda kaasa aidata meestele nende vabatahtlikus ennastalgavas töös. Mandril, kus juba varemalt tegutses mit-med naisorganisatsioonid, astusid need terviku-tena kaitseliitu, moodustades malevate ja malev-kondade naisjaoskonnad. Ent Saaremaal, kus seni puudusid igasugused naisorganisatsioonid, oli veidi raskem kodukaitset luua. Aga, et saar-lase hinges püsib väsimatu armastus isamaa vastu, siis on ka Saare naine valmis aitama oma kodu kaitseks.

Maleva juhatusel poolt kutsuti kokku 8. det-sembri 1925. a. Kuresaare linnavalitsuse ruumi-

desse Kuresaare ja ümbruskonna naistegelased ühisele nõupidamisele, kus ka alus pandi Saare-maa maleva kodukaitsele. Asutajaid liikmeid oli 64, milline arv esimese tegevusaasta lõpuks kas-vas 112 tegev- ja 14 toetaja-liikmeliseks. Saare-maa kodukaitse algas innuga tööd. Korraldati sanitaarkursusi 23 osavõtja ning 6 vabakuulaja-ga, organiseeriti käsitööõhtuid ja kursusi. Val-mistatud käsitöödele korraldati näitus ja pandi toime loterii-allegri, milline Saaremaa kodukaitse kassasse ligi 10.000 mk. kasu tõi. Saaremaa ma-levale on manöövritel abiks olnud sanitaar- ja majandusalal. Ka 1927. a. on jätkatud kodukaitse liikmete ettevalmistusi, on kuulatud loenguid ter-vishoiu (nakkushaiguste) üle, osa võetud keedu-kursustest, kus arvestatud sõjaväe tabelite ja toidunormidega. Sissetulekute muretsemiseks on korraldatud näitemüüke, käsitöönäitusi ja pro-menaad-kontserte. Saaremaa maleva Karujärve laagris oli tegutsemas Saaremaa kodukaitse sa-nitaarsalk ja majandusosakond. Et käsikäs käia mannermaalastega, astus Kuresaare kodukaitse 124-liikmeline pere käesoleva aasta juulikuus Eesti naisorganisatsioonide liidu liikmeks. 21. au-gustil peeti esimene ülesaaremaaline kodukaitse

esindajate koosolek, millest osa võttis peale kodukaitse liikmete ka Eesti naisorganisatsioonide liidu esindaja.

Seesugune oleks pildike Kuresaare kodukaitse möödunud päevade tegevusest. Sel alal

jätkub palju tööd tulevikus. Eestkätt vaja ellu kutsuda kodukaitse osakonnad, kus neid seni veel ei ole. Ühes meeles ja käsikäes töötamises loodame abiks olla Saaremaa malevale!

Kuresaare kodukaitse juhatus. Vasakult paremale istuvad: juhatuselise pr. A. Johanson, esinaine pr. M. Bondartschuk, laekahoidja pr. M. Lemet. Seisavad: prl. M. Kei — kirjatoimetaja ja prl. E. Kane — esinaine abi.

Kihelkonnas.

Saare maleva Kihelkonna malevkonna kodukaitse naisühingu asutav koosolek peeti Kihelkonna alevikus 21. novembril 1926. a. Koos oli 14 naistegelast, kes ka ühingusse astusid. Hiljem astus liikmeid juure, nii et 1. novembril 1927. a. oli liikmeid 25. Juhatuselise koosolekuid on peetud 7, üldkoosolekuid 3. Organisatsiooni poolt korraldati kahepäevane keedukursused maakonna instruktoriga juhatusel, kavatsusel käsitöö- ja saanitaar-kursused, milleks toetus kohal.

Kihelkonna kodukaitse juhatus.

Seisavad (vasakult paremale): sekr. pr. H. Höbenik, juhatuseliikmed prl. L. Koppel ja prl. V. Oll; istuvad: esinaine prl. G. Kald ja laekahoidja prl. V. Tamm.

Väandra kodukaitse.

Vändras.

Väandra kodukaitse ühing asutati 14. veebr. 1926. a. Asutajaid liikmeid oli 17. Aja jooksul on liikmete arv kasvanud 35-le. Ühingu töötavad sanitaar- ja toitlusrühmad. Asutamisaasta veebruari- ja märtsikuus peeti sanitaarkursused, millest osavõtt oli õige elav.

Väandra kodukaitse on näinud oma ülesandeid abiandmises ja kaasaaitamises kaitseliidule. Ta on aidanud mitmekesistada kaitseliidu poolt korraldatavaid pidusid, on hoolitsenud einelaua eest. Häire ja manöövrite korral on naised väljas ol-

nud ning truitl nendele pandud kohustusi täitnud. Eriti suureks katsumiseks naistele muutusid läinud suvel korraldatud laagripäevad, kus laagri toidustamine lasus ainuüksi naiste õlgadel. Ülesandeid täideti täpselt ja korralikult.

Praegu on kavatsusel kaitseliitlaste kodu asutamine ja kinoõhtute korraldamine, mis mõjuks kaasa rahvustunde äratamisele ning süvendamisele. Need ettevõtted nõuavad aga suuri jõupingutusi, eriti ainelisest küljest, kuid neist saadakse üle heal ja ühisel tahtel.

Jõõpres.

Jõõpre kodukaitse ühing on asutatud alles 1. jaanuaril 1927. a. ja selle tõttu ei ole ta oma organiseerimises ja tööde korraldamises kujunemisajajärgust välja jõudnud. Kuna liikmete arv alla 10, siis on tegevus väga väike. Siiski on Pärnumaa maleva laagris Audru rannas kaitseliit-

laste toitlustamisel abiks oldud ja kaitseliidule sissetulekute muretsemisel peo korraldamisega kaasa aidatud. Loota on, et kõik Jõõpre arukamad naised põhimääruste maksmahakkamisel Jõõpre kodukaitse ühingu liikmeks astuvad ja sellega ühingu tegevusele hoogu annavad.

Jõõpre kodukaitse osakond.

Seisavad (pahemalt poolt alates):
 neiu Maria Reimann, neiu Maria Ohakas, juhataja abi. Istuvad. pr. Marta Saul, kassahoidja; pr. Lydia Hiob, juhataja; neiu Maria Kuusik.

Abjas.

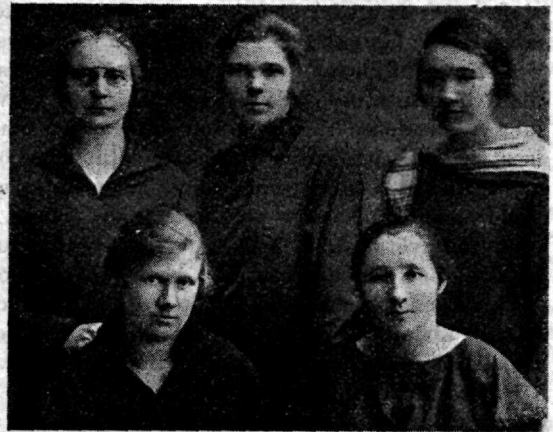
Kaitseliidu kodukaitse ühingu Abja jaoskond asutati käesoleva aasta novembri alul. Ühingu algas oma tegevust 16 liikmega. Tööd arendatakse: majandus-, sanitaar- ja propagandarühmadena. Sanitaarosakond, mille juhiks dr. L.

Hain, kavatses tuleva aasta alul korraldada sanitaarkursuse. Majandusosakonna lähemaks ülesandeks on peo korraldamine 1. jaanuaril, millest loodetakse saada kapitali ühingu edaspidiseiks ettevõtteiks.

Abja kodukaitse juhatus.

Istuvad vasakult paremale: prl. E. Heimberg, pr. M. Teemusk (esinaine), pr. L. Männik. Seisavad: pr. A. Arro ja pr. G. Masing.

Karksi kodukaitse juhatus.

Istuvad pahemalt paremale: Anna Ruubel (esinaine), Marie Tõrvand. Seisavad: Hilda Kolberg, Marie Karu, Anna Suurmats.

Karksi-Nuias.

Karksi-Nuia kodukaitse tegevus on alanud 1925. a. — Liikmete arv kõigub kogu tegevusaja kestvusel 22—25 vahel. Tegutsed on peaaegselt majandus-, toitlus- ja sanitaarialal. On kor-

raldatud toitluspunkte manöövril ja einelaudu kaitseliidu pidustustel. Sanitaarosakond on esimese abi andmise kursusi korraldanud. Tulevikus tahetakse palju rõhku panna propaganda alale.

Toris.

Tori kodukaitse töötab 45-liikmelise perena. Peale põhimääruste vastavalt organiseerumist

kavatses töötada peaaegselt: toitlus-, majandus-, sanitaar- ja propagandaalal.

Lõppsõna.

Hääled ühinenud üle maa võimsaks lauluks kodule ja isamaale. Raskustest üle aidanud meid raudne tahe ja armastus.

Sihirajajal on tume ees, ent seda selgem ja valgem on taevajoon järeltulijale. Tuuled ja tormid vaigivad, kui räägib rahvas, hinged ja meeled ühinevad, kui laulab rahvas.

Ja täna laulame töotuslaulu üle maa luua suureks, iluaks ja tugevaks oma Eesti kodu. Laul see hellelega igavikust igavikku.

Kodu näen kasvamas!

Elli Aavik.

Toimetuse poolt.

Mahutame selle rahu jutlustava artikli meie ajakirja rahupühade-numbrisse — osalt selleks, et anda lugejatele võimaluse näha, kuidas võidakse võtta kodukaitse- ja desarmeerimisküsimust mõne suurriigi pealinna salong-tarkade ja -maailmaparandajate ringkondades, ning kuidas see kergus võib külge hakata isegi meie tasakaalus ja ettevaatlikus ümbruses kasvanud ja elanud inimesele, kui ta ainult veedab aastaid selle mõjukonnas; teiseks aga peame küsimust küllalt tähtsaks, et teda mitte olematuks vaikida. Eks ole ju ka meiega seltskonnas vahetevahel kuulnud nüsguseid maailmalunastamise mõtteid, mille tekkimise põhjus on ju õige ja täiesti sama, mis meiega kodukaitset, kuid ometi on ülesehitatud tagur- ja pahupidi. Või võidakse siis ometi kuski uskuda, et meie oma kodukaitse töö sihiks — minna oma naaberrahvaid veristama, lämmatava gaasiga maa pealt ära pühkima?

Kogu alljärgnev artikkel aga võib esimesel pilgul mõnelegi näida päris põhjendatuna ja õieti ülesehitatuna. Seda arvamist võiks ju veel kinnitada asjaolu, et pr. J. N.-V. viibib kauemat aega ühenduses maailmarahu-liigaga, on ammutanud American Legioni kohta teated otsekohestest allikast jne. Aga ju ka meie tunneme oma südames, et meil on õigus.

„Kaitse Kodu!“ toimetuse ei arva, nagu võiksid tema tänased lugejannad ja lugejad hakata kahtlema oma seniste tööspidamiste juures. Ja seletab pr. N.-V. artiklit, mis nii mitmeti tundub vastuvõtmatuna, sama sooviga, mis on juhiseks meiega tegevuses ja mida avaldab ka pr. J. N.-V.: soov kindlustada oma kodumaale ja kodule rahu ja võimalust elamiseks.

Ühtlasi aga kutsub „Kaitse Kodu!“ kõiki koduarmastuslikke naisi ja mehi alljärgnevale artiklile kirjalikult vastama — olgu see siis poolt või vastu. Meie lugejate hulgas leidub küllalt sõnakaid ja väljendusrikkaid naisi, kelle arvamine tohiks huvitada teisigi. Seepärast pakub „Kaitse Kodu!“ meie naistele hea võimaluse kord avalikult näidata, kuidas nad oma kohuseid võtavad ja kumb eeskuju on neile vastuvõetavam: Jenoveva või Linda? Kas harjutada vaenlasele vastu astumiseks Jenoveva-naeratust, või olla siiski tubli Linda?

Võtke asi arvustustulle, siis muutub see selgemaks ehk mitmelgi teisel, kel ta veel tume. „Kaitse Kodu!“ avab teile võimalust mööda oma veerud.

Näiteid ja näpunäiteid.

Jenny Neggo-Vössokotsky.

On kaks üksteisest erinevat mõistet kodukaitsest, — kaks hoopis lahkuminevat teed, mis mõlemad püüavad viia samale sihile: luua kindel kaitse kodule, kindlustada isamaa riikliku iseseisvuse, saavutada hea käekäigu kõigile kodanikkudele ja rahva rahuliku kultuurilise ja majandusliku arenemise — järjekindla kasvu ja edu.

Aga kuidas?

„Kaitse Kodu!“ (nr. 22) üleskutses naiskaitseliitlastele loen järgmisi sõnu: „Saatke kaastööd... ettepanekuid oma töö organiseerimise alalt, tooge päevakorrade põlevamaid küsimusi oma elust ja sõeluge ning kaaluge neid — selleks on „Kaitse Kodu!“ veerud alati teile avatud.“

Lubatagu siis siinkohal ka mulle, kuigi mitte kaitseliitlastele selle sõna harilikus mõttes, vaid kui samuti Eestit tuliselt armastavale kaaskodanikule kõnelda omalt seisukohalt. Vaba sõna — vabas vaimus — vabale isamaale.

Millised meetodid, millised põhimõtted ja juhtnöörid on kõige õigemad ja kõige mõjuvamad heade tulemuste saavutamiseks kodukaitse küsimuses? Eriti, kui puutub küsimus naisi.

Siht on meil kõigil üks: kalli kodumaa puutumatu rahu, mis võimaldaks endasse, see on rahva omapärra süvenemist, et leida oma rahvusliku endaväljenduse, ja annaks mahti kasvada hingeliselt ja valmida vaimliselt iseseisvaks ja ripumatuks. Tahame edeneda kultuuriliselt, ühiskondlikult, majanduslikult ja riiklikult. Ja seda

kõike oma kodukolde puutumatuses, võõra võimu segamata, kõikkiülgses harmoonilises rahu.

Kui kõnelesin kahesugusest erinevast meetodist rahuküsimuses — s. o., kodukaitse küsimuse lahendamisel, mõtlen neid kaht:

Esimene: *si vis pacem — para bellum* — kui tahad rahu — valmistu sõjale!

Teine:

Kui tahad rahu, tegutse ja mõtle rahu! Kirjuta tulise krihvliga rahu ja inimarmastus inimeste hingesse! Kasvata rahu, tööta maailmarahu kind-

Alates 1. jaanuarist 1928. aast. asub „Kaitse Kodu“ talitus kaitseliidu peastaabis, Tallinn Kaarli t. 8, telef. 3-70, kuhu tuleb pöörduda kõigis „Kaitse Kodu'sse“ puutuvais asjus

„Kaitse Kodu“ talitus
Tallinn, Kaarli t. 8 — telef. 3-70.

lustamiseks ja kaota sõda sootumaks!

Ühe sõnaga: üks meetod ütleb „Relvastu!“, teine „Desarmeeru!“

Kumb on mõjuvam?

Esimene asub seisukohale: *Homo homini upus est* — inimene on inimesele hundiks.

Teine: inimene on inimesele vennaks. See, kes kaasinimeses näeb hunti, toetub loomulikult sõjariistale, alati valmis sellega kaitsma end ja oma kodu. Seks ongi kõik need sõjalised harjutused, organiseerimised, õppused ja manöövrid, kus mängitakse sõda. On suuri sõjalisi etendusi. Kõneldakse koguni sõjategevuse teatrist.

Kuid selle teatri aktiivsed kaastegelased, näidendi etendajad, artistid — on meie meeste, vendade, poegade hulgas — sõdurid, — meie mehed.

Ja publik? — Meie, naised!

Ah ei! — eksisin. Eesti naine pole publiku osas, passiivsete pealtvaatajate ridades, ei, ta iseseisev, tugev ja aktiivne iseloom ei salli seda. Kui ta heinakaarel ja põlluvaol töötab käsikäes, külg külje vastas mehega, kui ta on sama agar vaimlisel alal tegutemas mehe kõrval, kas õpetaja, koguduseõpetaja, arsti või advokaadina, samuti käsikäes ja külg külje vastas püsib ta mehe kõrval ka siis, kui kutsub häire. Alati valmis Eesti naine on kohe kohal toetama ja aitama meest, kus iganes kutsus tarvidus või häda. Sinna ta tõttab oma kuuma, armastava südamega, lööb käed külge, kus iganes näeb selleks vajaduse. Nii hell ja nii tundelik, nii osavõtlik, vahva ja tubli on meie tark ja iseseisev Eesti naine.

Kuid mulle näib tihti, nagu põleks see püha leegituse tuli naisest-kaitseleitlase hinges jumalaimu. Nagu toodaks seda ohvriks muistsete mõistete urikivil ebajumalaile ja nagu jääks see ohvrisuits hiietammede tugevate okste sisse kinni ja ei tõuseks uue aja vabal mõistel otse taeva poole.

Urikivil ohverdati siis, kui veel usuti kurjavaimu ja kardeti sorti, kui veel meeled olid vangis kurjavaevas.

Täna teame, et kõik inimesed on loodud Jumala pale järele, ja et pole ühtki kurja, mida ei võidaks headus. Armastus on meie loomulik eluelement, vihkamine kunstlikult meile sisse poogitud võõras ollus, — mis mürgitab meid ja teisi.

Miks siis kasvatatakse umbusku ja viha „vaenlasest“-kaasinimese vastu? Miks kihutatakse rahvast hävitama rahvast, kui sõjapõhjusteks ju riikide tülid, ja põrmugi pole tekitatud ega tahetud rahvast, kes koosneb samasugustest, lihtsast, hädameelseist, kohusetruudest inimestest nagu teinegi. Miks siis sundida üht ustavat sõdurit tapma teist sama ustavalt oma kodanikkohuseid täitvat? — Jah, kui kord rahvas teadlikult enam ei taha sõda, siis ei tule ka enam sõda.

Olen veendunud sõjavastane, sest et mul on kahju inimesest, kahju sõdurist, kahju inimtundmuste hukkamisest, inimhinge roojastumisest kaasinimese vere valamisel.

Olen veendunud sõjavastane, sest et olen teadlik selles, et praeguse kultuuraja kõrgusel seisev inimene võib leida ja peab leidma teisi teid riiklikkude tülide lahendamiseks.

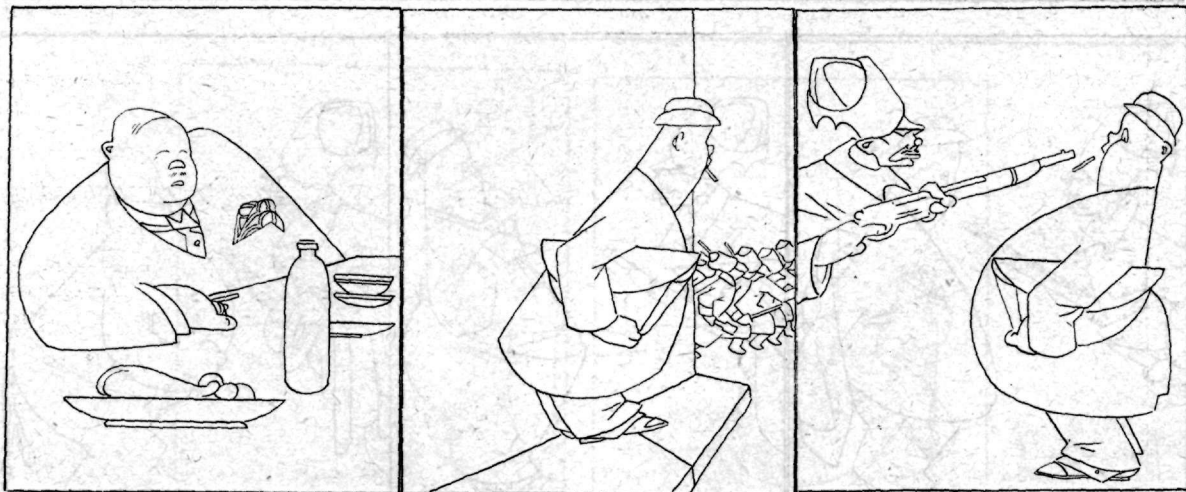
Ma ei kõnele sest, et kogu Eesti korraga peaks maha panema sõjariistad, desarmeeruma ühel hoobil, mis, kui ta seda teeks, ühel meelel ja ühel nõul, võiks olla suurimaks ajalooliseks sündmuseks ja rabavaks eeskujuks kogu maailmale. Ma ei kõnele sest seepärast, et meil ses küsimuses veel ei olda ühelmeelel, see pole veel saanud rahva tahtmiseks ja veendumuseks. Kui gi see oleks suur tegu ja suure vaimlise küpsuse tunnistuseks.

Aga seni, kui see ei tõuse seesmise inimese sunnil, poleks sest mingit kasu.

Mõtlen lord Cecil'i, kes oli Rahvasteliidus tulise desarmeerimise eestvõitleja. Ja nüüd, kus nähtavasti täitus see, mida ta nii väga soovis, — nüüd, kus Litvinov, Nõukogude Vene esindaja, esines üldise ja otsekohese desarmeerimise ettepanekuga — jahmatasid kõik.

Miks?

Erapooletus.

Kaitseliit mind ei huvita — ma olen kõige paremini kaitstud, kui erapooletust pean.

Soo, jälle mäss! Kena, et ma erapooletu olen.

Rahatask siia, neetud verekoer! Paksmagu! Kuradi pursu!

Seepärast, et ei olda veel desarmeerunud moraalselt. Inimesel on veel sees seda hundišundant. Ta veel on kiskja. Kuid ilmiski pole see ta õige loomus. Toogem jälle esile ta õige näo! Siis kaovad ka kõik need kurjad painajad.

Olen veendunud sõjavastane seepärast, et olen teadlik selles, et kurjaga ei saa kaotada kurja, karistusega takistada kuritegu ega vihaga kustutada viha.

Ei! Selles see suur pettus seisabki, — see igivana eksitus, sajanguid kestnud suur ja saatulik viga. Oleme sügavale juurdunud valearusaamiste põhjal valesti kasvatatud. Ümberhindamiste aeg on käes. Andkem kord ruumi ka headusele! — Mõtlemit tuleb ümber kasvatada.

Minister Briand ütles hiljuti saadikutekojas: „Võlgne suuresti ...endistele kaassõduritele mõelda alati rahu ja teha kõik, mis iganes võime rahu heaks.“

Maailmarahu-Liiga sekretär Meg Maccowan ütleb Briti Noorte-Liiga ajakirjas „Jouth“: „Sõda onoleb kõigepealt ja suuremalt jaolt vaimulaadist, mentaalsest suhtumisest, ja seni, kui pole muutunud see, ei pane ükski seaduseakt ega diplomaatlik kokkulepe või rahuleping sõjapidamist seisma; ei või sõda kaduda niikaua, kui inimesed mõtleavad sõda ja tahavad sõda oma südames ja meeltes. Hävitava vaimulaadi asemele peab asetama ülesehitava, mis üksi võib üles seada rahu maailmas. Maailmas on hulk heatahet ja tumedat rahuigatsust. Kui neid mõtteid ja tundmusi mobiliseerida ja juhtida õigele teele ja tegevusele, siis tõuseks võimas jõud vastukaaluks sõjamõttele ja järkjärgult tekiks õhkond, milles sõda saaks psühholoogiliseks võimatuseks.“

Toon siin mõne nähtuse, mis vast lisaks Kodukaitse naisühingu tööle ja tegevusele mõne uue mõtte või annaks sellele uue suuna, lihtsa inimese- ja tegeliku isamaa-armastuse mõttes.

Tahan kõnelda Ameerika naistest, keda sel sügisel käis nii palju Pariisis. Need olid Ameerika naislegionäärid, kes samuti käisid, külj külje vastas töötavad Ameerika meeslegionääridega. Ka Ameerika Leegion, mis tekkis kohe peale eelrahu ja kuhu kuuluvad endised sõjame-

hed, oli loodud isamaalises kodukaitse mõttes. Kuid pea, nagu sellest jutustas naislegionääride noor ja veetlev president, Adalina Macanley, president Doumergue'i ja Prantsuse valitsuse auks korraldatud banketil Trocadero palees, — pea, oma esimeste sammude astudes, kujunes Ameerika Leegioni tegevus ühiskondlikkude ülesannete täitmiseks. Seal oli kõigepealt töötä tööliste kiisimise. Oli vaja leida tööd demobiliseeritud sõduritele. Ja Ameerika Leegion muutus kiiresti ajanõuete sunnil kohamuretsemise vahetalitusbürooks.

Siis tekkis teine, veel kibedam probleem: sõjainvaliidide eest hoolitsemine.

Haavatute, haigete ja töövõimetude raske saatuse kergendamine on ka praegu nende kestev mure. 1925. aastast saadik lisati sellele veel hooldamine sõjaveeslaste eest, kelle isad kas langenud sõjas või surnud sõja tagajärjel. Neil on laste eest hoolitsemise büroo. Nii katsuti üles näidata armastust ja arusaamist neile, kelle südameile sõjakurbmäng oli löönud kõige sügavamaid haavu.

Kuid vähe sellest, leidis lepitav, ennastsalgav armastus veel uusi ülesandeid oma tegevusele, mis tahtis kõigepealt kehastada õiglust, vabadust ning demokraatlikkust. — Viimaste aastate kestes rakendati oma jõuküllus kogukonna teenistusse. Kogukonna teenimine tähendab ühisriiges endakasupüüdet tööd, see on selle valla või kogukonna elu tõstmise ja ülesehitamine, kus asub Leegioni mõni osa; see tähendab teha midagi, mitte otsekohe Leegioni või mõne teatud klassi, vaid kõigi heaks. Iga Leegioni „post“ või osakond, milleseid on 10.000, on seadnud endale ülesandeid teha selle kogukonna heaks, kus ta asub, vähemalt ühe kasuliku teo. Ja sedaviisi on Leegioni tegevus veelgi muutnud oma esialgset kuju ja võtnud oma töökavasse ka laste mänguplatsid, avalikkude raamatukogude asutamise, ujumisebasseinide ehitamise ja linnade kaunistamise. Sarnases ühiskonna teenimises on Ameerika Leegion leidnud endale võrratu tegevuse, mis võib kesta lõpmatuseni ja õigustada Leegioni kui organisatsiooni kestvuse.

Veel uusi tegevusharusid on alati liikuv elu kaasa toonud, millele ajaga ühes käiv Leegion on

Kuramus! Siin ma ei saa enam erapooletuks jääda.

härdesti andunud. Need on suured loodusõnnetused, mis ei võinud külmaks jätta legionääre. Vastuoksa: elu kaalule pannes päästeti Florida orkaanide tõttu tekkinud Mississippi uputusel lugematute elanikkude elu ja varandus.

Ka poliitilist kasvatust õhutab Leegion, virgutades kõik kodanikke osa võtma valimistest. Siinjuures ei tehta ühtki propagandat mõnele parteile, vaid toonitatakse seda, et intelligentse, s. o. teadliku valija õlgadel lasub hea valitsuse ja rahva edu vastutus.

„Nõnda,“ lõpetab Mrs. Macanley, „oleme nagu üks õdedest-vennist pere koos seisnud ja kujutame endas nüüd rahuaja armee, mis alati on valmis appi tõttama rahva hädadele.“

Mõnikord mõtlen, et meil Eestis, kus on naistel samad õigused kui meestel, peaksid need õigused (nagu kõik õigused) kohustama naisi nagu millelegi vabatahtlikule isamaa teenistusele ühiskondliku tegevuse näol, milleks vast organiseeritud Kodukaitseühing annaks hea võimaluse, kui teda ses vaimus juhitakse. Ja see juba oleks vaimulaadi kasyatus, mis edasi arenedes tõstaks kõik head omadused hinges, kuni nad valitsuse võtaksid endi kätte ja loomulikult kõrvaldaksid sõja. Vaevalt küll tahaks keegi meist kanda vastutust uue sõja lahtipuhkemisel oma leiguse tõttu.

Kui relvastuse meetodi pooldajad panevad käima kõik rattad, kas siis ei peaks „vastukaalus“ moraalse desarmeerimise pooldajad ka midagi tegema?

Toon veel ühe näite Prantsuse elust. Igal aastal paneb Pariisi ajaleht „Le Journal“ suurepärase kinoetenduse kooliõpilastele toime. Ja kas teate, mis näidati tänavu? See oli nüüdsama, paari päeva eest, kus kino „Gaumont'is“ 6.000, ütlen kuuetuhandele poisile näidati — mis küll arvate? — Charly Chaplini ja siis — sõda, nagu ta on! Sõda, — salgamata, — idealiseerimata, — sõda, nagu ta on... Ja suusõnalikku seletust piltidele andis sõjapimedate president, ise sootumaks pime, mürkgaaside õnnetu ohver, M. Scapini, ilus kõrgesti haritud noor prantslane. Sõjapimedaid on siin palju. Ühe ameeriklase lahkel

annetusel asutati neile kodu Pariisi külje all. M. Scapini meeled on nii peened, et ta liigub Pariisi tänavliikumise keerus saatjata. Kõik ta püüded on sihitud ühele mõttele: Iial enam sõda! Ja ta väljendab imekspandavat energiat selle püüde teostamiseks.

See vaid seks, et mainida, mis vaimus Prantsusmaa kasvatab oma lapsi.

Ja siis mõtlen sõjalisele õppusele meie koolides.

Eesti emad, kas te ei karda, et see sõjakunst võiks toorestada teie poegi?

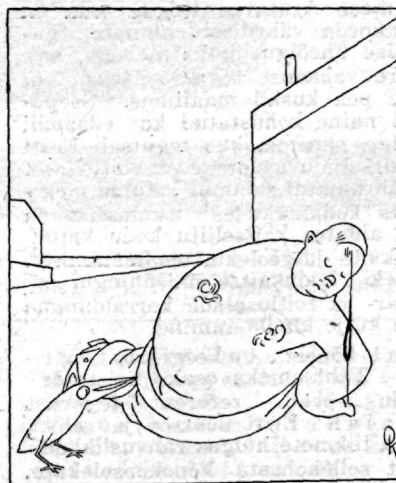
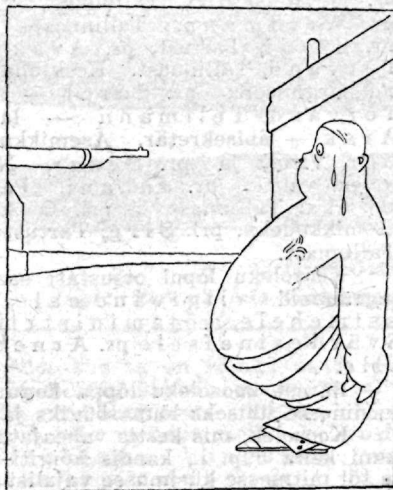
Kas ei imbu ühes selle sõjakunstiga midagi mürgitavat noorte hinge?

Kaitske kodu! Kaitske Eesti rahva hinge!

Kellele muud kui Eesti naisele võiks langeda see kutse?!

Mõtlen Pariisi kaitsevaimu, püha Genowefat, kes lakkamatult valvab Pariisi ja Pariisi hinge, nüüd juba läbi tuhat viissada aastat ja keda Pariis veel ikka suuresti austab. Ta nagu elab veel täna, iga aasta 3. jaanuaril pühitsetakse ta päeva. See oli naine, kelle suur rahuvaim murdis kuulsa sõdadekangelase, hunnide kuninga Attila, sõjakuse. Kui see „jumalavits“, kes uhkustades armastas öelda, et „ei kasva enam rohuliblet sel kohal, kuhu kord astunud ta hobusekabi,“ see, kes hävitas kõik, mis teel ette juhtus, kui see mees oma vägedega jättis punitmata Pariisi (sel ajal Luteetsia), hoidudes nagu imeväel eemale linnast, siis oli rahva tänumeel Genowefa vastu, kes neile seda ju ette oli töotanud, ja rahvast igati vaigistada püüdnud, lõpmatu suur. Tänapäevani elab ta rahva mälestuses. Pantheonis, mis püstitatud „tänuhulga Prantsuse rahvalt oma suurtele inimestele“, on Puris de Charannes'i suured seinamaalid Genowefast, kuidas ta vaigistab rahvast ja kuidas ta nagu praegu veel valvab Pariisi. See on ajaloolik sündmus. Genowefa pole luulekuju.

Vaimu käes on kõik võidud. Ta on tugevam sõjariistast. Lõpulikult võidab seega see, kelle nimi on Imelik abi, R a h u v ü r s t.

Nüüd võib erapooletu olla.

Kodukaitse ühingute keskkogu esimene koosolek.

Elav osavõtt. — Tuleviku tegevuskavad. — Kongress. — Keskjuhatusse valimised.

Pühapäeval, 11. detsembril, pidas kodukaitse ühingute keskkogu oma esimest koosolekut, kus olid esindatud kõik ringkonnad peale Saaremaa, kust praegu jääolude tõttu raske on mandrile pääseda, ja Pärnu, kus naised alles kodukaitseks organiseerimatud. Sõnaõigusega võtavad koosolekust osa ka peastaabi esindajad: kl.-ül. J. Roska, st. ülem J. Maide ja prop. peal. V. Neggo. Seega võib osavõtu nimetada õige elavaks. Et huvi üldiselt ühiste asjade ajamise vastu suur on, seda tunnistab ka asjaolu, et koosolekule oli ilmunud peale esindajate veel suur hulk pealtkuulajaid õige mitmest Eesti maa-nurgast.

Koosoleku avas kaitseliidu ülem sooja tervituskõnega, milles ta eriti rõhutas naise tegevust noorsoo kasvatamise alal isamaalikus vaimus ning kodukaitse naisühinglasi üles kutsus tege-ma seda ülesannet oma südameasjaks.

Koosoleku juhatajaks valiti proua E. Saral — Tartu ringkonnast, abijuhatajaks pr. M. Raamot — Tallinna ringkonnast, sekretäriks prl. Sirg — Tartust ja abiks prl. Kass — Tallinnast.

Algasid informatsioonid kohtadelt. Neist selgus üldpildis, et pea igalpool on tehtud innukat tööd sanitaar-, toitus-, majandus- ja muudel aladel, on peetud igasug. kursusi, tööõhtuid, kõnekoosolekuid, kaitseliidule on kõigiti oldud abiks, manöövritel, taktil. õppustel, kaitseliidu päeval, laagrites on korraldatud toitus- ja sanitaarala, on korraldatud piduõhtuid, loteriisid jne. Kuid siiski tunnistavad pea kõik nagu ühest suust, et suureks takistuseks tegevuse sihikindlaks läbiviimiseks on olnud põhikirja puudumine. Nüüd, kus kaitseliidu ülema poolt ajutised sellekohased määrused maksma on pandud, on tegevus muutunud palju elavamaks, on märgata uute liikmete juurevoolu jne.

Informatsioonile järgnesid pr. M. Raamoti ja pr. E. Sarali referaadid.

Pr. M. Raamot kõneleb kodukaitse naisühingu üldise korralduse sihtjoontest. Ta elavat, kaasakiskuvat ettekan-net jälgitakse süvenenud tähelepanuga. Ta kõneleb sellest, kuidas Eesti naine alati on olnud mehele vääriliseks abiliseks kõigis ta toiminguis ja kuidas Eesti mees Asutavas Kogus seda on mõistnud ka omakorda väärilisel hinnata, tunnistades Eesti naise üheõiguslikuks mehega, andes talle nii suure vabaduse tegutsemiseks kui seda naisel ei ole pea kuskil maailmas. Seepärast on siis Eesti naine kohustatud ka edaspidi igalpool käed külge panema, kus tegutseb Eesti mees, ning ka kaitseliidu aadete eest võitlemisel peab ta kindlal, vääramatul sammul astuma mehe kõrval, süvendades kodanikkudes isamaalist ja rahvuslist tunnet, aidates kaitseliitu kodu kaits-misel ja kodanikkude julgeoleku kindlustamisel. Eriiseks ülesandeks kodukaitse naisühingul on kaitseliidu sanitaar- ja toitus-alade korraldamine ning majandusliku külje kindlustamine.

Pr. E. Saral kõneleb tuleviku tege-vuskavadest. Tähtsamaks osaks naiste tegevus kaitseliidus peab referent tegevust propa ganda alal. Eriti noorsoo ja rahva, samuti aga ka oma liikmete hulgas rahvuslike tunnete levitamist sellekohaste kõnekoosolekute, rahvuslike õhtute, kodumaa, ajaloo ja kirjan-duse tutvustamise, „Kaitse Kodu!“ levi-

tamise ja uute liikmete juurehankimise abil. Rahvuslikku propagandat peab te-gema iga üksik liige igalpool, kus tal aga selleks võimalus avaneb. Sanitaaralal oleks vaja kokku seada teatud ühtlane õpperaamat või vähemalt sellekohane käsiraamat. Et sanitaarala kogu maal korralda-taks ühtlasel viisil, vaja asuda kogenenud liik-mete ettevalmistamisele, nõnda et tarbekorral leiduks vajaline reserv, kes kohe tegevusse võiks astuda. Vaja muretseda ka vastav sanitaar-varustus sanitaar-vankrite, sanitaar-kottide ja -pakettide, sidemete, arstirohtude jne. näol. Toitus-alal tuleks rohkem pöörata tähele-panu masside toitlustamise põhjalikule etteval-mistusele. Oleks soovitatav, kui kesk- ja kutse-koolide viimastes klassides tulevikus antaks õpe-tust sellel alal. Vaja kaitseliidu kodudes sisse seada karsked einelauad, mis aitaksid suuresti elustada kaitseliidu tegevust. Majandus-varustuse alal tuleb korraldada tuumakaid piduõhtuid või -päevi. Neid ärge olgu liialt pal-ju, kuid nad olgu head. Loteriide ettevalmista-misel tuleb püüda võimalikult vähe seltskonda koormata. Ühised töötunnid kandku perekondlik-ku laadi, olgu alati ühenduses mingi vaimlise naudinguga, muusika, kirjanduse või mõne muu sarnase ettekandega. Tuleb ka hoolitseda kait-seliidule toetajate liikmete juurehankimise eest.

Arutusele võttes ajutiste määruste otstar-bekohasuse küsimust leitakse, et neis on õige mitmed punktid, mis ehk tulevikus tuleksid revid-eerimisele võtta. Kuid kuna alles puuduvad kogemused, siis tuleb esialgu nende järele tegut-sema hakata ja alles pärast, kui teatud puudu-sed määrustes lõplikult välja on kristalliseeru-nud, nende kõrvaldamisele asuda. Kodukorra loomisele tuleks aga juba võimalikult kohe asu-da, sest on vaja kõigi jaoskondade tegevus viia ühtlasele alusele.

Kongressi päevakord, mis oli kokku seatud kaitseliidu peastaabi poolt, tunnistati üldjoontes mõne väikese muudatusega otstarbekohaseks ja jaotati seal ettekantavad referaadid üksikute ringkondade vahel ära.

Järgnesid keskjuhatus ja revis.-kom. valimi-sed. Keskjuhatusse valiti: esinaiseks — pr. M. Raamot, Tallinnast, sekretäriks pr. Waldmann, Tallinnast, liikmeteks pr. Saral, Tartust, pr. Arak, Harjust, pr. Tõrvand, Tallinnast. Keskjuhatus jagas ametid järgmiselt: pr. Saral — abiesinaine, pr. Tõrvand-Tellmann — laekahoidja, pr. Arak — abisekretär. Asemikkudeks: pr. Vaher, Virust ja pr. Dener, Narvast; rev.-kom. valiti: pr. Juhani, Pärnumaalt, prl. Põdra, Tallinnast ja prl. Oskar, Viljandist, asemikkudeks: prl. Sirg, Tartust ja pr. Juula, Tallinnast.

Koosoleku lõpul otsustati saata tervituste-legrammid riigivanemale, riigikogu esimehele, sõjaministrile ja Lotta-Svärdesinaisele pr. Arneberg-Pent-tile.

Pärast koosoleku lõppu koguneti ohvitseride kasiinosse ühiseks lõunasöögiks ja pildistamiseks.

Koosolek, mis kestis vaheajata kell 11 homm. kuni kella 5 p. l., kandis kõigiti asjalikku laadi ja tõi mitmesse küsimusse vajalist selgitust. See-ga olid keskkogu koosoleku töö tulemused väga head, mis annab lootust, et kodukaitse naisühin-

Kui Külmana veteväljad kinni kaanetab ja Talvetaat lund ülalt alla puistab, kui lehed puudelt langenud, lindude laul vaikinud ja loodus uinub talveund, kergib päevakorraks küsimus: kuidas pääseda üle paksu koheva lumevaiba sirgemat teed naabertallu või metsa jäneseid lürmutama? kuidas jätkata vabas looduses ja värskes õhus kehalisi harjutusi, mis külma ja lume tulekuga katkesid ja avaratelt spordiväljadelt kanti üle kinnistesse tolmustesse saalidesse?

Kiiret liikumist paksul koheval lumevaibal võimaldavad meile suusad. See on vastuvaidlematu tõde! Aga täbaram lugu on taliste kehaliste harjutustega. Talispordialasid on ju mitu, nii: suusatamine, uisutamine, kelgutamine, jääpall jne. Kõik need alad peavad ja tahavad võimaldada inimesele jätkata kehalisi harjutusi ja meelelahutust värskes õhus.

Millisele alale nüüd pihta hakata? Milline talispordiala on kõige kättesaadavam, kõige hu-

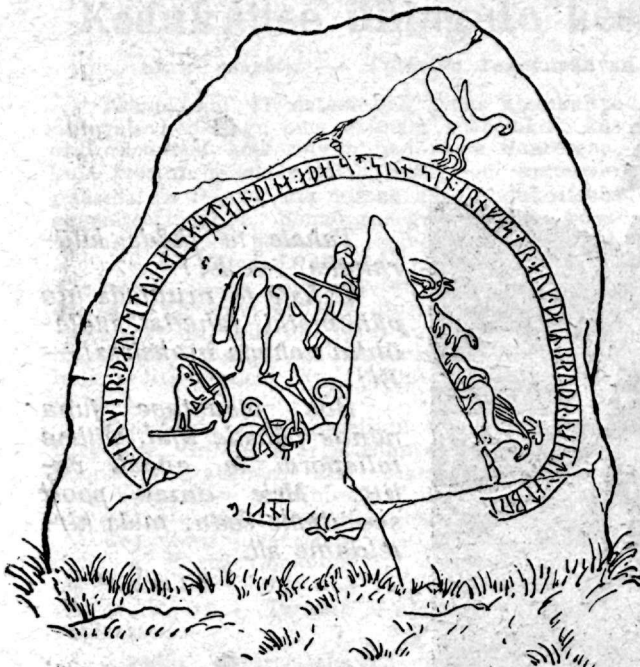
Vana galli aja suusad.

Ülal: Parema jala tõukesuusk. All: Vasakujala libisemise-suusk.

gu tegevus nüüd, kus ta on võinud asuda oma keskorganite loomisele, hakkab sammuma kindlat rada kindla eesmärgi poole rühkides.

Samuti võib olla veendumusel, et kodukaitse naisühingu kongress, mis Tallinnas kokku astub 3. ja 4. jaan.

1928. a., kodukaitse naisühingu organiseerimise töö viib jällegi tubli sammu võrra edasi, lähemale sellele sihile — olla mõjuvõimsaks teguriks Eesti rahvusliku elu edendamisel kalli Eesti kodu kindlustamisel ja ehtimisel.

Jahti pidava suusataja^a kujutus^a runokivil, pärit umbes aastast 1050. Leitud Rootsist [Upsala lähedalt.

vitavam, vaimu ja keha mitmekülgsest arendavam? Need on küsimused, mille kallal iga kahtleja ja otsija murrab pead.

Vastus on üks: Valida sarnane ala, mis võimaldaks igal ajal võimalikult mitmekesisemal maastikul suuremat liikumist, kus oleks töös terve keha pealaest väikese varbani ja areneks ning töötaks meie siseorganid; kus õpiksime tundma loodust ja maitseksime ta ilu; kus areneksid täht-

samad omadused: jõud, osavus, julgus, kiirus, vastupidavus ja otsustusvõime.

Talispordi alasid üksteisega võrreldes, nende häid ja halbu külgi üles lugedes, jääme tahes või tahtmata peatuma suusatamise juure. Väga raske on leida spordiala, mis nii palju mõnu ja lõbu pakub harrastajatele kui suusatamine, seejuures arendaks ka ülesloetud hinnalisi vaimlisi ja kehalisi omadusi. Kus võib talise looduse ilu paremini õppida tundma kui suusatamisel?

Mis on ilusam kui lumeehtes uinuv mets, kus saledad kuused sirutavad latvu endiselt kõrgele sinava taeva poole. Puude okstel puhkavad toredad lumetordid. Pole kuulda lindude laksutamist ja allika jooksu. Lumetuisu jääne hingamine on kõik kinni naelutanud, eemale peletanud, kuid ka ühtlasi metsa võrdlemata ilusasse ehtesse ehtinud. Harva leidub surelik, kes seda ilu tähele ei paneks ega hindaks. Mis on mõnusaam ja lõbusam kui mäest alla sõita, nii et tuul kõrvades vilistab, ja siis kukkudes pehmesse lumme, kadudes seal, hundiratast lüüa. Ja kui teie mäesõidust tüdinenuna ning väsinuna liuglete pikkade tasaste liigutustega all orus või lagendikul, siis jõuate otsusele, et ainult suusatamisel on võimalik tunda kõike seda mõnu ja lõbu ning liikuda takistamatult nii kaugele kui silm ulatub, mida kaugeltki ei võimalda meile uisutamine jalutava ja tantsiva rahvaga täiskiilutud uisuteedel.

Suusatamist võib julgesti nimetada kõige mitmekülgsemaks kehaliseks harjutuseks, kus tegutseme värskes õhus, mis kõige tähtsam meie siseorganitele. Liikudes suuskadel tahes või tahtmata saavad kõik kehaosad kistud kaasa töösse, käed töötavad liikumistaktis ja tõuke pin-

Finnmarkeni (Põhja-Norras) suusatajad ja pödraratsanikud lahingus kuningas Ragnar Lodbroki vastu (Olaus Magnus, Historia.)

Suusatamise vaneim kujutus Poolas. (A. Quagninus, „Sarmattae Europaeae descriptio“ Krakov, 1578.).

Jahtipidav indiaanlane lumikingadel.

(Cestlini maal 20. sajandil.)

gutuses kaasa, siseorganite töö kooskõlastatakse keha tööga. Veri küllastub hapnikuga. Sarnast mitmekülgset kehalist tööd vajab just meie aja inimene, sest nüüdisaja kultuuri püüd on tema kehalise töö muutnud sedavõrd väheseks, et sellest kui kehalisest tööst juttugi ei saa olla. Igapäevase ühekiilgse töö tõttu tunnevad inimesed väsimust, tüdimust. Nad vajavad puhkust. Kuid peab meeles pidama, et tegevusetu olek ei ole alati puhkus. Ka see ei ole puhkus, kui lööme jalad seina peale, hammustame jõuluvorsti ja rüüpame kalja peale, vaid meie puhkame siis, kui toome oma igapäevasesse halli elusse mitmekesidust. Ja seda mitmekesidust saame kätte talvel just talispordi, peamiselt suusatamise kui kõige kättesaadavama ala näol. Ta on kättesaadav noorele kui vanale, mees- kui naiskodanikule. Tema äraõppimine on seotud kõige väiksema vaevaga. Mis muud kui suusad alla ja

välja värskesse karastavasse loodusesse, puhkama mägedele, aasadele ja orgudele.

Suusatamisel sunnib karastav külm meid tegema energilisi liigutusi, missugused arendavad

Vanaaegne lumeking
(truga).

Laplane oma suuskadega.
(Puulõige Schefferi „Lappontia“ a. 1873.)

Norra suusasõdur 18. sajandil.
(Pilt asub Norra riigiarhiivis).

meis jõudu ja kiirust. Pikematel ekskursioonidel areneb meis vastupidavus.

Suusatamisel tuleb sageli võita terve rida kergemaid ja raskemaid takistusi külma, tuule, lumehangede, mägede jne. näol. Kõik need raskused karastavad ja arendavad suusataja vaimu ning keha. Suusataja ei karda külma ega takistusi. Inimeses areneb ajajooksul usk oma võimesse. Ta jõuab otsusele, et ta jõuetu ja väeti ei ole. Ainult head tahtmist ja julget algust on selleks tarvis.

Suusatades õpib suusataja alatasa ikka midagi uut. Küll suusajooksu ja käimise stiilide, küll lume, küll suuskade määrimise ja nende jooksu, küll riietuse ja suusataja tervishoiu suhtes teeb uusi leide. Kunagi pole teie teadmistele piiri pandud.

Kuulus põhjamaade uurija Frithjof Nansen pärast rändamisi suuskadel läbi Gröönimaa nimetab suusatamist sportide spordiks.

Arusaadav, et mitte kohe ei võetud suusatamist kui kehalist harjutust, kui sporti. Selleks kulus hulk aega.

Esiialgu olid suusad tuntud kui ainukesed liikumise abinõud paksul pehmel lumepinnal, kust hobune, põhjapõder ja jalamees läbi ei pääsenud. Puudusid ju tol hallil ajal meieaja moodsad liikumisvahendid raudteede, autode ja lennukite näol. Peaaegu kõikides maades, kus lumi pikemat või lühemat aega maapinda kattis, olid tarvitusele võetud suusad. Täpset suuskade sündimise aega pole seni suudetud kindlaks määrata, kuid suuskade tarvitamisest juba 400 a. e. Kr.

kirjutab Ksenofont, et mägede elanikud hobuste jalgade külge olevat sidunud kotte ja oma jala alla kinnitanud ümmargusi nõõridega või rihmadega läbipõimitud rõngaid ja lauakesi, et mitte sügavasse lumme vajuda. Etnograafiliste uurimuste ja suuskade nimetuste võrdluste abil mitmete Euroopa ja Aasia rahvaste juures on jõutud otsusele, et suuskade koduhälliks tuleb lugeda Baikali- ja Altaimäed, aegadel, kui seal elutsesid Soome-Ugri rahvad. (Frithjof Nansen: „Paa ski over Grönland“.) Rändajad rahvad on suuski ja nende tarvitamise oskust levitanud ka nende rahvaste sekka, kus suuski seni ei tuntud. Igatahes olid soomlased ühed esimesed suuskade tarvitajad.

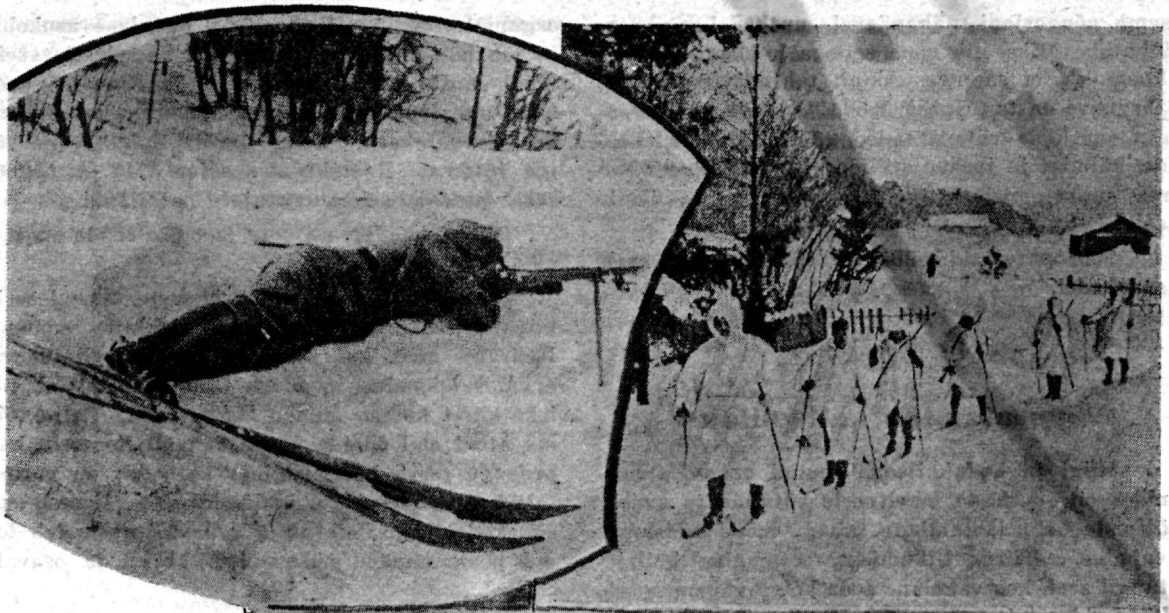
Suusa kuju muutub ajajooksul olenedes sellest, kui kiiresti inimesel oli tarvis liikuda ja misuguseid ülesandeid suusk seejuures pidi täitma. Ümmargusest lauatiikist kujuneb hiiglasuur saapatallatoline nahast või puust abinõu, hiljem pikemad lumepinnal libisevad suusad, kus vasaku jala suusk oli pikem kuni 8 arss. ja valmistati tugevast puust, kuna parema jala suusk oli lühem ja see kaeti alt nahaga. Liikumisel sündis libisemine vasakul jalal, kuna äratõuge ja hooandmine sündis parema jalaga. Esiialgne kuju on osalt püsima jäänud India või Kanada lumekinga juures, kuna Euroopa suusad on välja kujunenud ühepikkusteks libisevateks. Sellest hiljem.

Suusatamist kui sporti võeti tarvitusele esimest korda möödunud sajangu 70-tes aastates Lõuna-Norras, Telemarkeni maakonnas, kus inimesed taipasid, et suusad peale igapäevaste tarvituste pakuvad ka palju lõbu ja mõnu, ning sellest välja minnes hakkasid harrastama peaaesja-

Suusatav soomlane.

(Puulõige Olaus Magnuse „Historia de gentibus septentrionalibus“ a. 1555).

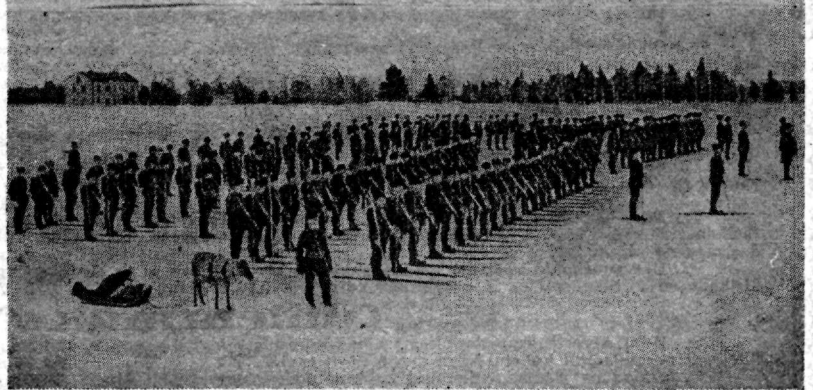
Sõdurid suuskadel.

*Ülal vasakul:
Tulistamine suuskadel.*

*Ülal paremal:
Soome kaitseleitlased suuskadel ja valgetes mantlites — liiguvad nii täiesti kõlatult ja ka nägematult.*

*Keskel:
Ühe Soome külla kaitseleitlased minemas laskeharjutustele.*

*All:
Kompanii Rootsi sõdureid ja ohvitseri suuskadel.*

liselt mäesõitu. Nende esimene avalik esinemine Oslo suusaklubi poolt korraldatud võistlustel lõi laineid, sest sarnast osavust ei olnud seni keegi näinud. Hiljem said suusaspordi levitajateks huvireisijad, kes põhjamaail selle alaga tutvusid ja kodumaale jõudes seda hakkasid harrastama.

Suusaspord on meil seni püsinud lapsekingades, ehk küll sellel alal peaksime eeskuju võtma vennasrahvast, Soomest. Suusatamine peaks

muutama rahva spordiks, seda peaksime harrastama maal kui linnas. Ka peaksid maaelanikud selle küsimuse tõsiselt kaalumise alla võtma, sest mis on kergem, kas hobusega 3—4 klm. teed mööda ringi sõita või kogu pere saatel suuskadel linnuteed ½ klm. kaugusel metsa taga asuvasse naabertallu külla liuelda. Loomulikult teine: võidate aega, mõnutsete värskes õhus ja hoiate oma looma. Soomes on harilikuks nähtuseks, et kogu pere, taadist ja eidest alates kuni väik-

sema põngerjani, pühapäeval suuskadel kirikusse kihutab. Miks siis meie sellega hakkama ei saa. Loomulik, et saame. Ainult tahtmist on tarvis. Järgneva aasta „Kaitse Kodu!“ veergudel valgustan suuskade valmistamise, tõrvamise, hoolekan- de, käimise ja jooksu stiilide küsimusi ning terve rea suusatamisesse puutuvaid huvitavaid üksik- asju.

Seni paremaid pihi ja libedat liuglemist suuskadel.

E. L.

Suusatamine kaitseliidus.

Riigi ja kodukaitsega seotud organisatsioonides on suuskade tarvitusele võtmine ja suusk- üksuste moodustamine talvel möödapääsmatu vajadus. Kiirus liikumises, ootamatus kallale- tungil seal, kus vaenlane seda kõige vähem ootab, kiire sideme loomine naabritega, seda võimaldab meile suuskade tarvitusele võtmine talvel, kui paks lumevaip maad katab, liikumine sel jala- ja ka ratsamehel raskendatud.

Suusküksused tegutsesid eduga juba heal hallil ajal. Nii tarvitasid sõjas 1199. a. soomlased suuski. Oslo lahingus 1200. a. Rootsi kuningas Sverker annab käsu oma väejuhatajale Beltele

organiseerida luuret suuskadel vaenlase asukoha ja jõudude kindlakstegemiseks. Sagedasti tarvi- tasid suuski ka Daani, Norra ja Rootsi väed. Suurema 4000-mehelise suusaüksuse moodustas Rootsi väejuhataja de-la Gardie Rootsi-Vene sõ- jas 1610. a. Rootsi-Norra sõjas 1718. a. tegut- sesid peaaegselt suusatajate pataljonid.

Nii näeme, et see võte ja mõte ei ole sugugi uus.

Viimasel ajal on nende üksuste organiseeri- mine päevakorra põnevamaks punktiks saanud. Iseäranis meil, kus sarnased üksused riigikaitse organisatsioonides peaaegu täiesti puuduvad, tu- leks kiires korras sellega algust teha. Palju või- me sellel alal õppida vennasrahvalt Soomelt, kus peaaegu terve kaitsevägi ja kaitseliit on varus- tatud suuskadega, kus iga kodukaitsja tunneb end suuskadel kodus olevat ja selle tõttu suudab te- ma peale pandud ülesannet kiirelt ja osavalt täita.

Suusküksuste loomisega on kaitseliidus käes- oleval aastal algust tehtud. Esialgsete andmete järele edeneb töö jõudsasti. Loomulikum oleks, kui kogu kaitseliidu pere varustataks suuskade- ga, kuid seda ei luba esialgu meie majanduslik seisukord. Tuleb leppida sellega, et alates peale tasa ja targu läheneme sihikindlalt ülesseatud eesmärgile. Selle eesmärgi saavutamiseks pea-

AUHINNATUD ROMAANID

August Jakobson „Vaeste patuste alev“

I köide — 400 mk., köites 460 mk. ja 500 mk.

II köide — 350 mk., köites 410 mk. ja 450 mk.

... Ma seisn selle raamatu painajaliku mõju all. Ta ei kao meelest, ta heliseb kõrvus, ma näen edasi neid kujusid... J. Mändmeis, „Päevaleht“ nr. 303, 6. XI. 27.

... On kirjeldusi, mis haaravad meid oma sisemise jõuga, nagu ootamatud raketid tulejagadega. Ja neid kohti pole romaani kestes vähe. Alb. Kivikas, „V M“ nr. 260, 5. XI. 27.

... Kohati on kirjeldused o'se klassilised... Lugeja elab kaasa ning on sunnitud jälgima põnevusega iga rida, vaatamata sellele, et „mustalt, külmalt ja halastamata kalgilt“ kõneleb see romaan... Olaf Rood, „Postimees“ nr. 320, 24. XI. 27.

... Ma imetlen, miks pole hütitud veel „kardavoid“, et „Loodus“ ja Jakobson on lõõnud valusa haava meie riiklusele, meie „õilsale“ moraalile!... E. Ü. Rahva Sõna“ nr. 223, 23. XI. 27.

... Lõpetades selle romaani lugemise, püsivad selles kirjeldatud õudse elu pildid kaua ja painajalikult meie silme ees. Siin pole tegemist enam elu varjukülgedega, vaid kogu kujutatud alev on mülgas... Bernhard Linde, „Kaja“ nr. 261, 8. XI. 27.

... Nii jöhkralt realistlik-naturalistlik romaani ei leidu teist me kirjanduses. Võiksim leida võrdkuju talle vast E. Zola „Sõkaevajais“... Ja üksiktüübid on nii selgelt ja elavalt joonistatud, et neid ka raamatu tihedorselt luge- des meelest ei mineta... L. K. „Elu“ nr. 93, 26. XI. 27.

... Üks suurimaid väärtusi ses romaanis on kindlasti see, et ta on toond unt ja värsket verd eesti senises- e kirjandusse... Sisuliselt on ta otse rabav oma painajalikkusega... Alb. Kivikas, „Looming“ nr. 9 1927.

Betti Alveri „Tuulearmuke“

Hind 360 mk.,

köites 420 ja 460 mk.

... Betti Alveri „Tuulearmukest“ võiks võrrelda mingi desserdiga, näiteks koorekreemiga... mida süüakse lilleliselt portselaanilt hõbelusikaga kerge flirdi saatel... Ed. Hubel, „Päevaleht“ nr. 325, 28. XI. 27.

... „Looduse“ romaanivõisilusel auhinnatud romaanidest on Alveri „Tuulearmuke“ kindlasti helevam ja tuju- rikkam raamat... Kirjaniku kirjeldusoskus ja fabuleerimise kergus on kohati otse imestamisväärne... Aleksander Antson, „R. S.“ nr. 227, 27. XI. 27.

... Sõnastus on terve romaani ulatuses vaba ja lihtne. Pole märgata sihiikku stiliseerimist, illusate sõnade valikut... Rüttn on väikeselaineine ja ruttav... see on nagu kerge hüplev käik, lapselikult püsimatu... Üht peab kinnitama, et „Tuulearmuke“ on kirjutatud oskavalt ja koguni meisterliku sulega... D. Palgi, „Looming“ nr. 9, 1927. a.

Reed Morn „Andekas parasiiit“

Hind 380 mk.,

köites 440 mk. ja 480 mk.

... See on hoopis erilimega raamat eesti kirjanduses... See raamat on otse tulvil täis peeneid psühholoo- gilisi tähelepanekuid ja fakte. Ning need on antud edasi imeväärset mehise, täpse, küpse ja viimisteldud stiiliga... Albert Kivikas, „Looming“ nr. 9, 1927. a.

... „Andekas parasiiit“ on noore üliõpilanna elulugu mõtete ja meeoleu kirjeldamisel... Kogu teost läbib suure intellektuaalsi karge ja veidi kale ning külm õhustik, mille mõtteliste lõngade tihede kude on vaimuimesile B. Linde, „Postimees“ nr. 311, 15. XI. 27.

Mart Raud „Videvikust varavalgeni“

Hind 250 mk.,

köites 310 mk. ja 350 mk.

... Terve romaanis kujutatud sündmustik viiakse lõpule lühida suveõõ kestel... Romaanis leidub pea e muu habrast lüürikat, rohkesti häid värvikaid kirjeldusi ja tihedat meisterlikku stiili — puu, „Võru Teataja“ nr. 134, 26. XI. 27.

vad pealikud ja malevlased jõudumööda kaasa aitama, s. o. muretsema isiklike suuski. Loomulik, et üksikute paaride kaupa äridest ostes kujuneb see kaunis kulukaks. Seda peaks toimetama kollektiivselt, suuremate või vähemate üksustega, kus see tuleks märksa odavam. Nii avaneb võimalus pealikutel ja malevlastel käesoleval aastal ühes peastaabi poolt vabrikule sisseantud tellimisega muretseda võrdlemisi häid suuski odava hinnaga mk. 1250.— paar.

Iga pealiku, iga malevlase soov ja püüd olgu saada suusküksuse liikmeks, selleks peab end aga ette valmistama, s. o. õppima kiirelt ja osa-

valt nende liikuma, vastasel korral muutub vilumatu suusataja oma üksusele koormaks ja kasu temast on küsitav. Iseäranis maa vähemad üksused, jaod, rühmad peaksid olema varustatud suuskadega, sest häire ja kiire kogumise korral on nendel võimalik lennata otseteed üle lumelagendikkude ja seega võita aega.

Jääme lootma, et uus ja ilus algus jõudsalt edeneb ning lähemas tulevikus kogu kaitseliidu pere osavalt ja kiirelt suuskadel tegutsedes tema peale pandud vastutusrikkad ülesanded kiiresti ja osavasti täidab. Seks õnn kaasa!

E. L.

Okupatsioonivõimude küüsis.

Jutt Eesli lähemast minevikust.

D. Negro.

Käesoleva jutu kangelased on samad, kelledega tutvusime juba varem „Kaitse Kodu's“ nr. 12 1926. a. ja nr. 19, 1927. a. ilmunud juttudes: „Ära andja“ ja „Kardetav teekond“. Aeg, mida siin käsitatakse, on 1918. aasta algus, mil Saaremaa ägas Saksa okupatsioonivõimude raudse rusika ja vägivalla all.

I.

Jõuluõhtul.

Üle lumiste väljade helendab kuu hõbedane kiir. Taevasinas vilguvad lugematud tähed — lugematud maailmakehad mootmatus maailmaruumis, liivaterad taevaalotuses. Kas ka neil keeb elu kogu oma riiu, kisklemise ja vennatapva sõjaga, õnnistuse, rõõmu ja armastusega, taltsutamata kirgedega ja ihadega, kõrgete paleuste ja kaunide tundmustega?...

Kergib pilvesagar ja varjab kuu. Hõbedane valgus muutub hämaraks, tuhmiks. Kaovad tähed üksteise järele. Rasketes, suurtes helvetes hakkab sadama lund, ühestki tuulepuhangust segamata. Enne raagus puud kattuvad aegamisi rohke lumekoormaga, muutuvad üleni valgeiks kuhilaiks, ekstsentrilisiks kujundeiks.

Lumehelmeid äga vajub vahetpidamata juure. Nad hõljuvad õhus, nagu keksleksid nad rõõmu pärast teadmises, et peagi jõuavad emakese maa soojale rinnale.

On vaikne, nii soe...

Salu vabadiku kambris särab jõulukuusk hulga küünalde valguses. Ta ei kanna muud ilustust kui kümneid tulukesi. Kuid just see tema lihtsus annab talle omapärase ilu, teeb ta nii armsaks, nii koduseks. Tahaks nutta ja naerda ühekorraga, tahaks pugeda ta tihedate okste vahele peitu ja süveneda sügavasse mõttesse, tahaks vaadata teda kaugelt, kaugelt ja lasta tungida ta tulekeste säralt oma südamesse...

Toas, seinä ääres, istuvad kaks noormeest ja neid. Neiu pilgud on kiindunud sädelevasse jõulukuuske. Ta vaade on õrn, tahtmatult surub ta oma naabrite käsi, nagu tahaks ta neid tänada kogu selle sära, õrnuse, helluse ja armastuse eest, mis talle voolab sädelevast jõulukuusest.

Puu all põrandal istub väike viieaastane tütarlaps ja on kõvasti ametis suure ilusa nuku

riietest vabastamise ja jälle uuesti riietamisega. Vahete-vahel ei suuda ta tagasi hoida rõõmsat kiljatust, kui ta nuku riietuses leiab jälle uue üllatuse kas mõne punase aluskuue või pilutatud särgikese näol.

Ahju ääres istub särgiväel, pisut küüru vajunud vana turja kuumade lubjatud ahjukivide vastu soojendades umbes viiekümneaastane halli habemega mees, kõrge otsaesisega ja lahke vaatega avameelseis silmis, ning popsubat mõnuledes oma suurt piipu. Väikese pliidi juures askeldab kõbus ja virkade liigutustega keskealine naine padade ja pannidega, vahete-vahel kiiret õnnelikust rõõmust säravat pilku heites kord noorte grupile seinä ääres, kord puu all mängivale lapslele.

„Pean inglise magama panema, ta on juba päris väsinud,“ lausub äkki väike piigake ja asetab nuku vastsesse puuvoodisse ning katab ta õrnalt kinni väikestest kirjudest lapikestest valmistatud vaibaga. „Tudu, tudu, kallid inglise, tudu, tudu, väike maimuke,“ ümised ta oma lapslele hella unelaulu ja suudleb teda siis ta valkjatest lokkidest raamitud otsaesisele. Siis kargab ta äkki üles, jookseb kiirel sammul kahe noormehe vahel istuva neiu juure, asetab oma väikesed käed selle kaela ümber ja tõmbab end ta sülele kerra. „Kui hea sa oled, Ingel, kui kena nuku ja kui ilusad riided oled sa talle valmistanud. Kuis olen ma rõõmus selle ilusa, ilusa kingi eest. Ning sina, Alek, ja sina, Kaarel,“ pööris ta äkki noormeeste poole, „missuguse ilusa voodi olete talle meisterdanud. Kuis olen ma rõõmus.“ Ning neiu sülest enne ühe, siis teise noormehe sülele ronides kaisutas ta neid kõigest jõust. Siis aga kobis ta kiiresti jälle neiu sülele tagasi ja tõmbas siis enda jälle kerra.

„Soo, lapsed, toit on laual, tulge nüüd jõulutoitu sööma,“ hõikas perenaine pliidi juurest, katkestades taas valitsevat üldist vaikust.

Noored tõusid ja istusid laua ääre, millel au-
ras suur vaagen keedetud sealiha, kartulite ja
kaalidega ning taldrik verivorstidega.

Peremees koputas piibu ahjunurga vastu
tühjaks, asetaski ta ahjuauku ja astus siis pikka-
misi laua juure. Nüüd võttis ka perenaine
istet.

„Juula, loe söögipalve,“ ütles ta siis oma
väikesele tütrekesele.

Juula tõusis püsti, pani käed kokku ja luges:
„Meie igapäevast leiba anna meile tänapäev.
Aamen.“ Siis istus ta uuesti kähku toolile ja
haaraski kahvli pihku, piiludes isuäratavalt lõhna-
va toidu poole.

Enam löikas talle suure tüki tailiha, lisas kar-
tuleid ja kaale juure ja isukalt hakkas väikene
sööma.

Ka teised ulatasid endale toitu.

„Kas teil seal suurel maal jõuluks ka sää-
rast toitu süüakse?“ pööris perenaine nüüd küsi-
misega neiu poole.

„Jah, eks ta meilgi olnud pea samane. Ai-
nult vorstide asemel olid meil tihti verikäkid,“
vastaski neid.

„Meil süüakse ka tihti kähke,“ arvas vana-
mees. „Aga mis me sellest söömast nüüd nõnda
palju siin arutame; jutustage meile parem veel
kord oma põgenemise lugu Tallinnast. See on nii

Naiskaitseleiflased!

Juba kevadest saadik on „Kaitse Kodu“ järjekindlalt
püüendanud osa oma veergudest teile.

Jõuluks andis ta välja erilise käesoleva

naiskaitseleiflaste erinumbri.

Sama järjekindlalt tahab „Kaitse Kodu“ seda ka edaspidi teha

Selleks on aga vaja naiskaitseleiflaste enesete kaasabi.

Esiteks: Kandke hoolt „Kaitse Kodu“ sisu eest. Saatke
kaastöötajad, pilte, ülevaateid oma tööst ja tegevusest, tooge
päevakorrale põlevamaid küsimusi oma elust – selleks on
„Kaitse Kodu“ veerud alati teile avatud.

Teiseks: Tehke oma häälekandja levitamise oma eri-
liseks ülesandeks. Naised mõistavad teha propagandat palju
intensiivsemalt ja maitselikumalt kui mehed. Tehke seda siin.

Nõudke kohalikkudelt ja oma maleva pealikutelt ning
instruktoritelt või „Kaitse Kodu“ talitusest „Kaitse Kodu“
tellimiste vastuvõtte-raamatuid ja

alustage kohe tööd.

Nüüd, jõulude eel ja ajal ning aasta vahetusel, on parim
aeg tellimiste hankimiseks. Ühflasi levitage agaralt käes-
olevat numbrit – see olgu teile otse **auasjaks**. Ärge jätke
kõnelemata oma lähimate tuttavate ja naabritega, vaa-
dake, et eriti teie ümbruskonna koolides ja raamatukogu-
des oleks tellitud „Kaitse Kodu“, küsige kord ka oma
pealikult, kas tema on juba tellija, hakake kõigepealt ise-
endast peale

ja tellige viibimata „Kaitse Kodu“ ära.

kummaline, et seda ikka ja ikka jälle uuesti kuulata tahaksin. Või siis see naabertalu peremehe poeg, see Jaani Sein, see Vööلمان on sihuke narr poiss, mängib enamlast ja suurt võimumeest ning kiusas teid vaesekesi taga? Poleks seda temast arvanudki, sest vana Jaani Andres on ikka va' tubli mees ja ei tee kellelegi kurja. Näh, ta eit, see vana Reet, on küll õige kurja keelega ning salakavala hingega. Jo ta siis ikka vist kõige selle kurja sellest Reedast on pärinud, kes teda, oma ainukest poega, ka liiatigi kippus ära hellitama. Jo ta siis ikka vist nõnda on küll, nõh,“ lõpetas vanamees ja pistis tugeva tüki sealiha oma terrete hammaste vahele.

„Noh, Alek, hakka siis aga jälle vestma,“ pööris vanem noormees teise poole, „sa oled ju na nobedama keelega.“ ...

„Egas mina ometigi mõni keelepeksja pole, et nõnda minust kõneled!“ kostis teine. Kuid hakkas siiski talle omasel elaval viisil vanematele nende üleelamusi silmi ette maalima ja tegi seda nõnda kujukalt, et need peaaegu söömiseги unustasid. Eriti aga tähelepanelikult jälgis väike Juula iga tema sõna ja seda saatvat käelikut.*)

...jah, ja siis silmi tõstes nägin äkki enamlaste koosoleku juhatuse laua taga meie Vööلمانi istuvat...“ jatkas jutustaja parajasti suure elavusega oma vestlust, — kui äkki neiu huulilt kostis ere karjatus.

Kõik vaatasid ehmunud talle otsa. ...

Pärani silmil vahtis neiu toa aknale...

Neiu oli näost lubivalge. Pärani silmil vahtis ta toa aknale. Tahtmatult pöörsid toasolijad oma vaate sinna, nägid veel, kuidas üks nagu valgukiirelt akna tagant kadus. Ja aken oli jällegi tuhm, ainult õhtune pimedus paistis selle taga ja mõni üksik lumehelbeke liugles vilksatades mööda.

„Kes seal oli?“ küsis Kaarel neiu, häält vägisi rahulikult sundides.

„Vööلمان, see oli Vööلمان nägu,“ sosistasid neiu kahvatanud huuled.

*) Aleki jutustuse sisu leiavad lugejad „Kaitse Kodu!“ nr. 12, 1926. a. ja nr. 19, 1927. a. ilmunud juttudes „Äraandja“ ja „Kardetav teekond“.

Nagu ussist nõelatu kargas Alek püsti ja oli järgmisel hetkel toa ukse taha kadunud.

Toas valitses öudne vaikus. Kadunud oli jõuluõhtu õrn ja õnnelik meeleolu, kaduma hakkas ka jõulukuuse hele valgus. Üks küünal teise järele hakkas särisedes kustuma. Nagu mingi külm käsi oli haaranud praegu alles õnnelikkude inimeste südamed oma pikku ja surus nad oma jässe kammitsasse...

Mõne aja pärast astus Alek uuesti tuppa. Ta nägu oli kibe ja mõru. Küsivalt vaatasid kõik talle otsa.

„Ma ei leidnud kedagi,“ lausus ta ja istus toolile. „Kolasin ümber maja, käisin laudas ja aida taga, aga kedagi polnud näha. Akna taga olid küll värsked jäljed, mis tulid teelt ning kadusid jälle teele, kuid ka teel polnud inimese hingegi. Otsisin ka metsa veere läbi, arvates, et akna taga vahtija on ehk pöörnud metsa, aga kustki ei pöörnud ühtki jälge metsa poole. Kadus ta, neetud, nagu tina tuhka.“

II.

V a n g i s t a m i n e.

„Aga, kas see oligi Vööلمان?“ pööris Kaarel jälle neiu poole.

Viimane oli juba veidi toibunud ja võis nüüd kaunis rahulikult oma nägemust seletama hakata: „See oli kahtlematult Vööلمان. Just samal hetkel, kui Alek nimetas ta nime, tundsin mingisugust nägematut võimu mind sundivat pilku akna poole pöörama, ja seal nägin äkki ehmatusega, et Vööلمان, pahaennustav irvitus näol, aknast sisse vahtis ja ta pilgud otse minusse kiindusid. Ma ei suutnud esimesel silmapilgul isegi häält teha. Kui Vööلمان pilgu hetkeks Kaarli poole pööris, suutsin alles karjatada. Siis vahtis ta uuesti mulle otsa ja kadus. — Mu Jumal, mu Jumal.“ Neid surus näo käte vahele ja hakkas ärdasti nuuksuma.

Kaarel ja Alek seisid tummadena ja ei mõistnud talle midagi trööstivat öelda.

Ent neiu rahustus peagi. Ta pühkis pisarad ja püüdis isegi naeratada, kuigi see talle hästi ei tahtnud õnnestuda.

„Ingel, võid kindel olla meie peale,“ kinnitas nüüd Alek kindlal toonil. „Ennem tuleb tal teha tegemist minuga, kui saab sulle midagi halba teha!“

Kaarel ei lausunud midagi, kuid pilk, millega ta neiu otsa vaatas, oli kindlam kui seda võis olla igasugune sõnades väljendatud tõotus.

Kõik püüdsid endist rõõmust meeleolu tagasi võita, kuid tahtmatult pöördus jutuaine ikka tagasi nende jõulurõõmu rikkujale, nende verivaenlasele, kes neid isegi Saaremaale oli ilmunud jälgima.

„Aga kuidas see õieti võimalik on, et Vööلمان praegu Saaremaal viibib?“ küsis üks.

„Aga miks peaks see võimatu olema?“ arvas Kaarel. „Kui meie Saaremaale võisime pääseda, siis võis seda ka Vööلمان. Pealegi ei tohi me unustada, et ta oli suur sakslaste sabarakk, ning sakslased ei tea ju aimatagi, et ta kuulub enamlaste hulka. Ja, jah, küllap ta vist kindlasti nõnda ongi. Et me Saaremaale tahtsime põgeneda, seda ütlesime ju ise talle oma kirjas, mille pärast Tallinnast põgenemist talle läkitasime. Nii oli tal siis õige kerge meie jälile sattuda.“

„Sul võib õigus olla, vend. Aga mis meie siis nüüd peale hakkame?“

„Mis seal ikka hakata,“ arvas Salu peremees. „Mis ta siin ikka meile teha võib. Siin maksab Saksa okupatsioonivägede võim, aga mitte tema oma. Võime olla päris muretud.“

E E S T I P A N K .

AKTIVA.

Ärisesis 30. nov. 1927.

PASSIVA.

Riigikassatähed ja vahetusraha	270.968.255.—
Kuld kangides	512.410.563.—
Välisvaluuta	46.221.039.—
Väliskorrespondendid	1.061.942.268.—
Välisvekslid	56.335.708.—
Sisevekslid	1.715.731.858.—
Konto-korrentlaenuid	3.755.201.514.—
Mitmesugused kindlustatud laenuid	85.942.741.—
Garantiide deebitorid	248.141.646.—
Väärtpaberid	150.712.377.—
Muud aktivad	455.783.969.—
<hr/>	<hr/>
<hr/>	<hr/>
Väärtused depoons	1.567.157.378.—
Inkasso dokumendid	314.007.320.—

Põhikapital	250.000.000.—
Tagavara- ja eritagavarakapit.	400.526.897.—
Kustutus- ja kinnisvarakapit.	32.287.051.—
Panga ametn. ja teen. toetuskapit.	15.288.200.—
Pangatähed liikvel	2.282.539.900.—
Hoiusummad	229.915.927.—
Riigikassa erihoiusummad	2.399.088.746.—
Riigikassa j. a.	318 018.754.—
Riigiasut. j. a-d ja deposiidid	904.288.964.—
Jooksvad arved	553.574.989.—
Kohustused välisvaluutas	63.361.425.—
Garantiide kreditorid	248.141.646.—
Muud passivad	662.359.539.—
<hr/>	<hr/>
<hr/>	<hr/>
<hr/>	<hr/>
<hr/>	<hr/>
<hr/>	<hr/>

Juhatus.

„Seda küll, see on ju päris kindel,“ kinnitas vanamehe sõnu ka perenaine. „Seepärast, lapsed, olgem jälle rõõmsad ja muretud. Pühkige murepõlved otsaesiselt ja pühitsegem uuesti kallist jõululaupäeva õhtut. Önnistegija, kes täna meile sündis, seab kõik asjad korda. Ta toob rahu maa peale, ja rahu valitsegu ka meie südameis.“ Ning lahke naeratus ta huulil näis ka teiste huulile naeratust tagasi tahtvat võluda.

Äkki kostsid maja ees rasked sammud. Uks paisati pärani lahti ja vastikmagusa naeratusega inetul näol astus Vöölmän kahe Saksa sõduri saatel tuppa.

Ehmunult kargasid kõik toasolijad püsti.

„Da sind sie, diese verräterischen Halunken,“ hüüdis Vöölmän Saksa sõduritele ja näitas käega Kaarli, Aleki ja Ingeli poole.

Vanem sõdur astus Kaarli ette: „Ihr Ausweis!“ ütles ta käskival toonil.

Kaarel võttis taskust oma õpilasetunnistuse ja ulatas selle sõdurile.

„Nicht eingeschrieben“ (pole registreeritud), ütles see pärast lühikest tokumendi uurimist.

Nüüd astus ta Aleki ette ja sõnas uuesti käskival: „Ausweis!“

Ka Alek ulatas oma õpilasetunnistuse. Jälle uuris sõdur seda mõne hetke ning jällegi kostus: „nicht eingeschrieben.“ Siis pööris ta uuesti noormeeste poole ja lausus tõsise häälega: „Sie sind arretiert. Folgen sie mir. (Olete areteeritud, järgige mulle).“

Vöölmäni nägu, mis hiilgas kogu aja võidurõõmsalt, venis viimaste sõnade juures äkki pikaks ja Ingelile näidates, tähendas ta sõdurile: „Aber sie hat auch keinen gültigen Ausweis. (Aga temal puudub ka maksev pass).“

„Das Mädel geht mich nichts an (Tüdruk ei puutu minusse),“ vastas sõdur järsult. Vöölmän tahtis nagu veel midagi vastu lausuda, kuid nähes vana sõduri kindlat poolpõlastavat pilku, astus ta vihase näoga tagasi.

Kaarel ja Alek, kes Vöölmäni viimaste sõnade juures nagu kaitseks neiu ette olid astunud, naeratasid Vöölmäni poole ja hakkasid rahulikult soojemalt riietuma.

Ingel, perenaine ja peremees olid nagu kohetadele tardunud — kõik see oli tulnud neile liig ootamatult.

Nüüd puhkes aga ema nutma: „Mu pojukesed, mu pojukesed, mis teist nüüd saab?“ hädaldas ta. Ka Ingelil oli nutt varaks. Peremees oli ainuke, kes kohe enda külma rahu jälle tagasi sai. „Ära nuta midagi, eit, mis nendega ikka tehakse? Viiakse komendantuuri ja lastakse jälle lahti. Ega siis Saksa võimud ka röövlid pole, et hakkavad oma vanemate juure põgenenud koolipoisse taga pinnima.“

„Isal on õigus,“ ütles nüüd ka Kaarel. „Homme oleme jälle tagasi ning siis on kõik jälle hea.“

„Ära usu!“ sähvas äkki Vöölmän ukse juurest vahele.

„Vait ole, sa näraakas!“ kargas Alek ta ette ja tõstis ähvardades rusikaid.

Kiiresti puges Vöölmän Saksa sõdurite selja taha, sest ta tundis juba Aleki väledaid rusikahoope.

„Nun, wird's bald?! (Noh, kas saab juba?!)“ kõlas jälle vanema sõduri käskiv toon.

Isale, emale ja väikesele Juulale, kes millestki ei näinud aru saavat, suud andes ja Ingelil tugevasti kätt surudes, astusid vennad ukse poole. Lävel pööris Alek veel kord ringi ja hüüdis: „Isa, ema, usaldame Ingli teie hoole, valvake teda nagu oma silmatera,“ siis tugevat müksu ukse kõrval seisvale Vöölmänile ribidesse andes,

nõnda, et see valu pärast oiates kokku nõksas nagu taskunuga, astus ta rõõmsa naeratusega huulil üle läve õue. Kaarel viipas ainult sõnalausumata jumalagajamiseks käega ning järgis talle.

Uks suleti. Kuuldusid veel meeste eemalduvad sammud, siis vaikus ka see...

Äkki silmas Salu peremees Vöölmäni, kes ikka alles kahjurõõmsa naeratusega huulil ukse kõrval seisis ja ühe käega valutavat külge hoidis, ning — „et sa mu silmist kaod, sa vilets äraandja!“ — tormas ta noormehe kallale. Pliks ja plaks kõlasid kaks ägedat kõrvalopsu, siis võttis tüse vanamees ühe käega Vöölmäni kraest kinni, avas teise käega ukse ja jalaga pisut kaasa aidates paiskas ta soovimatu külalise üle läve ukse ette lumme.

„Soo,“ ütles vanamees südamerahuga ja sulges rahulikult ukse.

Järgmisel hetkel klirises toa aken ja kivi lendas sellest sisse. Katkise akna juure ilmumus vilkeks Vöölmäni irvitav nägu ja „peatse nägemiseni, mu musurullike!“ hüüuga kadus ta pimedusse.

III.

Kokkupõrge.

See oli 7. jaanuaril 1918. a. Hommik. Saksa komendantuur Sassi mõisas. Härrastemaja toas istuvad laua ümber, kus vedelevad igasugu söögijätised ja tühjad viinapudelid, komendant von Metzloff, Sassi mõisa omanik von Essen ja Tallinna realkooli viimase klassi õpilased von Böckling, kes on von Esseni sugulane, ning Aleksei Vöölmän. Seltskond on võrdlemisi purjus. Pisut kainemaina näivad von Essen ja Vöölmän.

Vöölmän püüab eriti sõbrustada purjus komendantiga, mängib selle juures kelneri osa. Komendant laseb seda endale väga meeldida ja kõneleb temaga kogu aja õige üleöla. Von Essenile näib Vöölmäni ülalpidamine ja tallalakkumine õige vastik olevat ja ta püüab istuda lauas ilma, nagu poleks Vöölmäni seal üldse olemaski. Von Böckling on purjus, lallutab ringi, kaelustab vahel Vöölmäni.

Hakkab liginema juba lõunaaeg.

Vöölmän läheneb alandlikult komendantile ja teeb oma kõige magusama hääle: „Kõrgesti austatud härra komendant, kas me ei kuulaks nüüd eile õhtul toodud kaks vangi üle?“

„Kaks vangi? — Ah soo, mäletan, mäletan. Hüva, tooge need väänkaelad siia.“

Silmapiilk on Vöölmän toast väljas ja teda kuuldakse eestois mingisuguseid käsked andvat.

Mõne aja pärast avaneb uks ja sisse astuvad kahe sõduri ning Vöölmäni saatel Alek ja Kaarel.

Vanem sõdureist astub komendandi ette ning teatab: „Jursi külas tabatud kaks noormeest, kes end pole registreerinud.“

„Kas neil ühtki ausveisi pole?“

„Neil on mingid tunnistused. Kuid need on venekeelsed ja ma ei mõista nende sisu.“

„Anna siia.“

Sõdur ulatab komendantile Kaarli ja Aleki kooliõpilaste tunnistused. See vaatab neid ja ulatab nad siis von Essenile. „Te mõistate Vene keelt. Mis on nende sisu?“

Von Essen vaatab tunnistusi ja seletab siis „Need on Tallinna realkooli viimase klassi õpilaste tunnistused. Täheandab, on need noormehed von Böcklingi ja Vöölmäniga ühest klassist ning nad peavad neid tundma.“

Komendant pöörab von Böcklingi poole, kuid see on seevõrra purjus, et ainult lolli pilguga komendantile otsa vahib.

Nüüd pöörab komendant Vöölmanni poole: „Kas tunnete neid?“

„Tunnen küll,“ vastab Vöölman, „need on kaks minu kaasõpilast, kes ühel ilusal päeval enam kooli ei tulnud ja seetõttu õpilaste nimekirjast maha kustutati. Pedagoogika nõukogul oli hea meel, et ta neist sel kombel lahti sai, kuna ammu juba liikusid nende kohta kuuldused, et nad on Vene kindralstaabi ja ühtlasi ka põrandaaluste enamlaste salaagendid ja seega soovimatu element meie koolile.“

„Valetad, koer!“ karjus Alek vihaselt Vöölmanni poole karates. Kuid ta kisti sõdurite poolt tagasi. Kaarel, kes kogu aja rahulikult kohal oli

Ehmunult olid ka Alek ja Kaarel oma pilgud aknale pööranud ja ehmudes tundsid nad õuesseisjais oma isa ja Ingeli ära.

Varsti astus sõdur õues Ingeli ja Salu pere-mehe Mihkli juure ja käskis neid komandandi juure tulla.

Niipea, kui Ingel uksest sisse astus, libises üks imetlev — „aa“ — üle komandandi huulte ja ta alkoholi tarvitamisest vesine pilk ei tahtnud enam neilt lahkuda.

Vöölman ligines kohe Ingelile ja sosistas temale: „Ingel, kui oled nõus saama minu omaks, päästan sinu ja need kaks poisijõmpsikat, muidu aga viin nad seina ääre ja sinu vangl.“

Jumalamuudu igapäevs liikuva varanduse omanikuks!

Niisuguse võimaluse annab igapäevs „Kaitse Kodu!“ oma võiduloosimisega. See pannakse toime 1928. aasta tellijate vahel, kes hiljemalt 1. jaanuariks 1928. a. on tellinud „Kaitse Kodu!“ ja talitusele, Kaarli t. 8, kõnemaal 3-70, täielikult on tasunud „Kaitse Kodu!“ 1928. a. tellimisraha.

VÕIDULOOSIMISE VÕIDUD ON JÄRGMISED:

1. võit hea jahipüss.
2. „ „ jalgratas.
3. „ „ raadioaparaat.
4. „ väikesekaliibriline vintpüss.
5. „ „Kaitse Kodu!“ 1927. a. aastakäik ilukõites.
6. „ „Kaitse Kodu!“ 1927. a. aastak. harilikus kõites.

Kõnelege loosimisest igale tuttavale ja saate ka ise tellimisraha aegsasti ära, et te ilma ei jääks „Kaitse Kodu!“ uue aastakingis!

Loosimine pannakse toime „Kaitse Kodu!“ talituse ruumides 5. jaanuaril 1928. a. kell 10 õhtul.

seisnud, haaras ta käest kinni ja lausus: „Ära ärrita ennast. Külma rahu on meile kõige tarvilikum.“

„Soo, või salaagendid?“ arvas komendant. „Kas Teie sama kinnitate, von Böckling?“

Von Böckling, kes ikka alles millestki aru ei saanud, vahtis jällegi jõllis pilgul komandandile otsa, noogutas siis paar korda oma viinaaurust rasket pead ja jäi toolile rinnuli vajunud peaga tukkuma.

Komendant pidas tukkuja peanoogutust jaa-tavaks vastuseks, tõusis raskete liigutustega toolilt püsti, ja astus välkuvaid pilke saatva Aleki ette.

„Soo, või teie olete siis salaagendid!“ Pöördes vanema sõduri poole, käsutas ta siis: „Tehke protokoll ja saate nad Kuresaare.“

„Härra komendant, härra komendant,“ hõikas äkki Vöölman aknale näidates, „vaadake, seal õues on nende kolmas kaaslane, vaadake, see noor naisterahvas, kes seal selle vanamehega aia ääres seisab.“

„Tooge see naisterahvas ka siia,“ käratas komendant, kes aknale oli lähenenud, „vangid jäägu veel siia.“

„Kao mu silmist, sa jälk ja vastik hing,“ oli ainuke neiu vastus.

„Hea küll, hea küll, küll sa seda veel kord kahetsed,“ sisises Vöölman ähvardava ilmega näos ja astus jälle komandandi juure. „See seal, näitas ta neiu, „on nende käsilane, ta on sama-sugune salaagent nagu nemadki,“ kinnitas ta kähiseva häälega.

„Vaata, vaata, missugune kena ja noor plika, ja juba teeb tegemist sääraсте asjadega,“ ütles komendant, astus Ingeli juure ja näpistas himukalt ta punetavat põske.

„Kuidas te julgete!“ hüüdis neiu välkuvail silmil ja pörkas mõne sammuga tagasi.

„Mis te nüüd puiklete, ilus neiu, tulge andke mulle üks musu,“ ning purjus komendant püüdis haarata ümber neiu saleda keha.

Kogu aja olid vennad juba oma kohtadel kihelenud. Nüüd aga ei kannatanud nad seda neiu-le pealetükkimist enam välja ja kargasid kui kaks pantrit komandandi ette.

„Te jätate silmapilk selle neiu rahule,“ ütles Kaarel kindlal, kuid ähvardaval häälel.

„Mis sulle meele tuleb, sa jõmpsikas,“ kar-

Ülal: Tartu kodukaitselased laagris võõrustamas malevlasi.

Ülal ovaalis: Tartu kodukaitsjad koorivad kartuleid muusika saatel.

Paremal: Narva maleva laager Magerburgis. — Naised seavad kaitseliitlasi sappa.

All pahemal: Narva kodukaitselased valmistavad kibedalt näitemüügiks.

All paremal. Kohvijaotamne Kunda laagris.

gas komendant Kaarlile näkku. „Kuis julged sa minuga kõnelema tulla, sa koerapoeg!“

„Ma ei ole teie koerapoeg, vaid korralik inimene, kes ei või lubada, et teie minu juuresolekul haavate ühe süütu neiu au,“ seletas Kaarel ikka alles rahulikult häälel, milles aga ei puudunud ähvardav noot.

Komendant kaotas selle kindla ülesastumise juures enesevalitsemise.

Komendant kaotas selle kindla ülesastumise juures enesevalitsemise. Toolilt ratsapiitsa haarates tormas ta Kaarlile kallale ja tahtis talle hoobi näkku virutada. Kuid nii kaugele ta ei jõudnud, sest sel hetkel haaras Alek ta piitsaga varustatud käest kinni ja andis talle tugeva hoobi vastu rindu, nõnda et ta vaarudes tagasi toolile langes.

Ehmudes vaatasid kõik Alekile otsa. Järgmisel hetkel sööstis mõlemad sõdurid ta juure ja haarasid ta kätest kinni. Samal momendil oli aga komendant uuesti püsti karunud ja viha pärast kähisedes virutas ta kaitsevõimetule noormehele kantsikuga tugeva hoobi näkku. — Kuid nüüd kaotas ka Kaarel oma seni hoitud tasakaalu ja vägeva rusikahoobiga paiskas ta komandandi põrandale pikali.

Ruumis valitses õudne vaikus. Kõik mõistsid alles nüüd nii kiiresti arenenud sündmuste saatustlikku pööret.

Maaslamaja tõstis aeglaselt pea, siis ajas ta end küünarnukele toetudes poolistukile ja vahits punnis silmil noormeestele näkku. Siis, jändes samasse asendisse, käsutas ta kähiseval häälel sõdureid: „Viige nad õue ja laske nad maha kui koerad!“

Sõdurid aga jäid üksteisele kohmetanult otsa vaadates paigale. Nad ei teadnud, kas käsku täita, või mitte.

Ingel aga langes pisarsilmil komandandi ette põlvili ja palus murduval häälel:

„Halastust, härra komendant, halastust.“

Kuid see tõukas neiu jalaga endast eemale ja kordas uuesti oma käsku: „Noh, mis te vahite? Kas te ei kuulnud mu käsku. Viige nad õue ja laske nad maha! Silmapilk!“

Aga nüüd astus von Essen vahele. „Ei,“ ütles ta sõduritele, „seda te ei tee.“ Ja komandanti

maast üles aidates tähendas ta sellele: „Kohtuta mahalaskmiseks käsku anda te ei tohi. Pealegi olete vahejuhtumises ise süüdi. Rahustuge ja tehke siis oma korraldused.“

Von Esseni rahulik noomitus ei jäänud tagajärjeta. Kuigi vastumeelselt, ent siiski libisesid viimaks üle komandandi huulte sõnad: „Viige nad mu silmist. Areteerige ka see kass seal maas ning ka see vanamees. Küll ma nendega pärast oma arved õiendan.“

Kergendatud siidamega asusid sõdurid nüüd antud käskude täitmisele. Kõike nelja vangi oma keskele võttes, lahkusid nad toast.

Järgmisel päeval vabastati Salu Mihkel ja Ingel vangistusest. Kaarel ja Alek aga saadeti tapiga Kuresaare, kus nad Suuremõisa rehes asuvasse vangilaagrisse paigutati. Nähtavasti oli komendant pärast väljamagamist kainenend ja von Esseni nõuannet, mitte oma võimupiiridest üle astuda, kuulda võtnud.

IV.

Näljalaagris.

„Saapad maha!“ käsutas habemes veltveebel ta ees seisvatele noormeestele.

Saapad vahetati ilma kandadeta puukingadega, otsiti noormehed veel kord läbi. Siis avati rehe värav ja tõugati nad sellesse.

Lumi oli väravate alt rehealusse tuisanud ja moodustas kummagi värava ees kaunikesse hange. Kõvaks tambitud savipõrandat kattis õhuke õige mustade õlgede kord. Ühes nurgas lamasid kolm kerra tõmmanud inimkeha ja oigasid tasakesti. Teises nurgas lamas kõverasse tõmmatud inimese laip, suur õletuust suus. Ta oli kaetud ainult õige kulunud ja katkise särgiga. Ka need kolm inimkeha, milledeks näis etu alles püsilvat, olid kaetud räbalatega, paljastes jalgades olid samasugused puukingad kui need, mis olid antud noormeestele.

Kaarel ja Alek astusid kolme nurgas oigava mehe juure.

„Noh, sõbrad, mis teil viga on?“ küsis Alek kaastundlikult.

„Meil on nälg,“ vastas üks neist Eesti keeles. „Meil on nälg ja külm.“

„Kas teile siis süüa ei anta?“ küsis Alek uuesti.

„Antakse küll, kuid kärvanud hobuse-, koera- või kassileent. Vastik on teda alla kugistada, kuid oleks sedagi tarvilisel määral. Oleme juba kaks päeva päris söömata. Tugevamad tõukavad meid kõrvale ja võtavad toidu endale. Kas sul on ehk tükkike leiba?“

„On küll, sõber, säh, võta,“ ütles Alek ja ulatas ühe leivatüki näljasele. Kuid vaevalt oli see leiva ahnelt kätte haaranud, kui ta oigavat kaks kaaslast ta kallale tormasid ja talt leivatüki käest ära kiskusid.

Röövitu langes nuuksudes teiste ette põlvili ja palus südantlõhestaval häälel: „Andke mulle vähemalt üks suutäis leiba, üksainuke suutäis.“ Kuid „ubiraisja k tshortu!“ kõlas talle ainult vastuseks ja ahnelt hammustasid meeste hambad leivasse.

Seda ei suutnud eestlane enam välja kannatada. Metsiku mõirgega sööstus ta ühe venelase kallale ja lõi sellele rusikaga näkku, püüdes sealjuures veel alles jäänud leivatükikest enda kätte kiskuda. Algas metsik heitlus, kuni viimaks venelane jäi siiski võitjaks, kuigi tal veri üle kahvatu palge nirises.

Eestlane oli kummuli langenud ja nuuksus: „Ma suren, suren nälga!“ — „Näete seal,“ kargas

Soovibab õige mõõduka hinnaga igasuguseid parfüüm-, kosmeetika-, rohu- ja värvi saupu, maitseaineid, jõulupuuhteid jne. Kaitseliitlane ostab ainult kaitseliitlaselt.

ta äkki püsti ja näitas — metsiku ilmega näol — teises nurgas lamavale laibale, „näete, nii lõpeb pea meie kõigi elu.“

Hirmunult olid vennad kogu neid sündmusi jälginud. Meeleldi oleksid nad näljasele annud veel tükikese leiba, kuid see oli nende ainuke olnud.

„Kuidas on su nimi?“ küsis Kaarel viimaks tasakesi endamisi nuuksuvat eestlast.

„Juhan Vaher,“ vastas see nuuksamise vahel kogeledes.

„Juhan Vaher? Kas Juhan Vaher on su nimi?“ küsis Kaarel uuesti.

„Jah, Juhan Vaher.“

„Kas sa tunnend ehk kedagi Ingel Vaherit?“ jatkas Kaarel küsimist.

„Ingel Vaher . . . Ingel Vaher —“ tuletas näljane meele, „jah, üks Ingel Vaher oli mu kaugelt sugulane, kuid ma ei tea, kas ta veel elab ja kus ta on. Nägin teda, kui ta oli alles õige väike laps.“

„Ingel Vaher on praegu Saaremaal ja elab meie vanemate juures. Sa oled siis tema sugulane?“

„Jah, olen tema tädipoeg.“ Kuid see jutuline ei näinud haiget ta praeguses olukorras suuremat huvitavat, sest uuesti hakkas ta tasakesi endamisi nuuksuma.

Kaarel tõmbas pealiskuu seljast ja ulatas selle Juhanile. „Säh, võta, aja see selga, sa lödised ju päris külma käes.“

Tänuliku ning ühtlasi imestanud naeratusega vahtis Juhan Kaarile otsa. — „Sa annad selle mulle. Kas tõesti annad sa selle mulle?“

Rõõmust värisevail kätel haaras haige, kes oli umbes kolmekümneaastane kõhetu mehike, pealiskuu kätte ja ajas selle selga.

TARTU MAJAJOMANNIKUDE PANK

Suurturg nr. 7, oma majas. Kõnetr. 6-50.

Aktiva.

Ärisesis 31. oktoobril 1927. a.

Passiva.

Kassa ja jooks. arved pank.	26.502.680 —	Osamaksud ja kapitalid	14.729.193. —
Laenud	146.012.802. —	Hoiusummad	148.997.671. —
Kinnis- ja vallasvara	8.063.793. —	Korresp. „Nostro“	156.290. —
Garantiilaenud	4.881.599. —	Garantiid	4.881.599. —
Liikmete kohustused	8.010.000. —	Liikmete lisavastutus	8.010.000. —
Korresp. „Loro“	419.438. —	Saadud %/o ja komisjon	16.551.682. —
Ärikulud	3.366.786. —	Muud passivad	4.501.422. —
Muud aktivad	2.857.529. —	Rediskont ja laenud	2.286.770. —
	Mrk. 200.114.627. —		Mrk. 200.114.627. —

Inkasso dokum. 4.987.502 marka. Hoiulolevad väärtused 108.290.289 mrk. Ärisesis 1. oktoobril 1927. a. oli 190.341.775 mrk. Lähikäik 1. jaanuarist kuni 31. oktoobrini s. a. 1.479.994.193 marka. Pank võtab raha hoiule ja maksab hoiusummade eest kuni 2% ja annab laenusid 14% Panga juures: I järgu komisjoni kontor. Kinnitusseltsi „Turis“ peagentuur. **JUHATUS.**

Oma saadustest

keedetud mõdu, viijakohvi

limonaadi, „Tervis“ ja „Ideaal“

Sidroni soodat, valmistatud suhkrust. tuntud headuses!

soovibab

õlle-, mõdu- ja kohvitehas „LIVONIA“

Tartus, Kalda tän. 5, 6, kõnetr. 2-38.

„Ning ära meelt heida, Juhan, küll me aitame sulle ka toitu muretseda,“ sõnas Kaarel, püüdes meest rahustada.

Tänuhil pilgul vaatas Juhan noormehe otsa. Ta ei suutnud nagu ikka veel uskuda, et säärast ligimesearmastust veel ilmas võib leida.

*

Rehe värv avati pärani. Sisse astus sõdurite saatel vangide parv, kes tulid metsatöölt. Suurema osa meeste riietus koosnes räbalatest. Paljad jalad olid surutud punkingadesse, ainult mõnedel eestlastel olid jalas Saaremaal tarvitatavad pätid.

Igäiks meestest, kelledest suurem hulk olid venelased, kobis oma nurka ja hakkas musta, poolhaisevat põhku kokku kuhjates endale puhkepaika valmistama.

Avatud värvast veeres sisse väljaköök. Elektriseerunud kargasid kõik püsti ja tormasid aurava katla juure. Tekkis rüselamine, tõukamine. Tugevamad surusid nõrgemad oma seljateha. Saksa sõdur hakkas toitu jagama. Seda anti napilt — väike kulbitäis mehe peale, ning siiski ei jatkunud kõigile. Umbes kümme meest jäid kurvalt oma sööginõu peos hoides tühja katla ette seisma. Kaarel ja Alek olid õnnelikult toidusaajate hulka pääsenud. Ühe kruusi täie ulatasid nad jõuetult maaslamajale Juhanile, teise sisu tahtsid nad enda vahel jagada.

„Ptüü!“ kirus Alek, kui ta oli maitsnud esimese suutäie ja süilitas. „See on ju lehkav solk, ega pole kellegi toit.“ Siis ulatas ta kruusi ühele neist, kes toiduta olid jäänud. Ahnelt tõstis see kruusi huulte ja jõi kuuma haisevat vedelikku. Kadestades jälgisid teda teiste meeste pilgud.

„Kas teile paremat sööki pole antudki?“ küsis Kaarel Juhanilt.

„Esimestel päevadel anti küll, siis algas viletsus. Nägin oma silmaga kui ühel päeval nülitati hobust, mis kuskil Laimjalas Siberi katku oli lõppenud. Toit, mis meile antakse, on valmistatud juba raisku läinud ainetest. Olen näinud paljusid, kes oma nälga püüdsid kustutada, närides räpast ja poolmädanenud aluspõhku. Näe, vaata, seal lamab jällegi üks kummuli ja sööb ahnelt põhku. Homme, ülehomme koristame ta laiba enda hulgast.“

Ühes nurgas tekkis jälle tüli ja rabelemine. Ühele Saaremaalt päritolevale vangile oli metsas töö juures sõduritest tähelepanematult suudetud anda pisut toitu — verivorst ja tükk leiba. Mees oli oma kalli varanduse peitnud põue ja katsus nüüd pimedas nurgas teistest tähelepanematult toitu maitsma hakata. Kuid niipea, kui ta vorsti põuest oli välja võtnud, sööstis keegi ta näljas-

test kaaslastest ta kallale. Tekkis äge võitlus, mille kestel verivorst rebiti täiesti pihuks, nõnda, et ainult tangud ringi lendasid. Mõni näljasist roomas kõhuli maas ringi ja otsis suuga põrandalt tange ühes määrinud õlgedega....

V.

Jälle vabad.

Juba kuu aega käisid vennad ühes teiste vangidega metsas ja raudteel tööl. Ka nende silmad olid auku vajunud ja jõud kahanenud, kuid siiski püüsid nad alles kindlasti jalul ja olid pääsenud seni haigeksjäämisest. Juhan Vaher oli muutunud nende ustavaks kaaslaseks.

Ka teiste kaasvangide väsimus oli pisut paranenud, sest vendade eestvõttel oli vangide hulgas maksma pandud kindel distsipliin. Toidule pääsesid nüüd esmalt kõige nõrgemad. See oli maksnud palju vaeva ning isegi mõnd verist lahingut.

Sama kollegiaalne olukord valitses laagris ka muudel aladel. Kui tuul vingudes lund värvate alt kiitmata reheruumi tuiskas, roniti ühte hunnikusse ja kaeti üksteist sellega, mis kellelgi soojemat käepärast oli. Ka ruumi puhastamise eest oli hakatud hoolt kandma.

Kõigi nende ümberkorralduste tagajärjel oli juba möödunud kaks nädalat, mil polnud ette tulnud ühtki surmajuhtumist.

Tänutundega südames ja aukartusega vaadati vendadele, eriti Kaarlile, kes oma kindla, rahuliku ülesastumisega oli võitnud kõigi armastuse.

*

„Alek!“ sosistas noormehe selja taga õrn naisehää.

Alek töötas ühes Juhaniga pisut teistest eemal, laasides mahasaetud puud. Päev hakkas õhtule minema, videvik maad katma.

Kiiresti käänis ta end ümber ja nägi ühe põõsa varjus üht naist kükitavat.

„Alek, see olen mina, Ingel,“ sosistas naine põõsa tagant. „Tööta rahulikult edasi, ära vaata siia. Hiljem astu siia põõsa juure, jätan siia ühe paki. Võta see pärast üles,“ sosistas neiu hää edasi. „Nägemiseni, tervita Kaarlit.“ Siis kuulis Aleki terav kõrv põõsa taga kerget sahinat ning jälle oli kõik vait.

Põksuva südamega rinnus laasis Alek puud edasi. Ta meel muutus kergeks ja rõõmsaks. Ingel oli leidnud tee nendega ühendusse astuda.

*

Hakkas pimenema, hõigati õhtule. Pikas reas sammusid vangid tagasi laagrisse. Kaarel, Alek ja Juhan sammusid kõrvuti.

Oskar Luik

Mänguasjade ja kirjutusmaterjalitöööstus ja kauplus

Tartus, Rüütli tän. 14, telef. 5-67.

Suur valik igas. lastemänguasju, mängu, iluasju, kirjutusmaterjali jne.

Müük suurel ja väikesel arvul. Hinnad võistlemata odavad!

„Ingel saadab sulle terviseid,“ sosistas Alek vennale, nagu tema poole pööramata.

„Ingel?! Kus ta on?“ sosistas Kaarel hämmastunult.

„Ta oli metsas. Ma sain talt ühe pakikese, laagris räägin pikemalt.“ Ning nad sammusid vaikides edasi.

Ka Kaarli silm löi sätendama.

Laagrisse jõudnud, eraldusid kolm sõpra rehe mahajäetumasse nurka ja avasid värisevail näpel pakikese. Selles leidsid ühed traadikäärid ja kirja.

Alek avas ettevaatlikult paberilehekese ning hakkas lugema; see oli peal- ja allkirjata:

„W. tagakiusamiste eest põgenedes asusin linna. Juba kolm nädalat olen otsinud võimalust teiega ühendusse astuda. Teil suletakse reheotsas asuvasse traataeda viiv värvav kell 8 õhtul. Põgenemine peab sündima enne seda. Lõigake homme õhtul kääridega traataed katki ja katsuge ära lipata. Ootan teid teie linnas elava tädi juures. Jumala käsi varjaku teid, mu kallid...“

Kirja läbi lugenud, tõusis Alek püsti ja kobis jälle pimedamasse rehenurka. Õige peagi olid ka juba teised seal. Alek tutvustas neid kirja sisuga ning siis hakkasid nad tasakesi isekeskis nõu pidama.

„Tasa, ettevaatust,“ sosistas Alek Kaarlile, kes rehe nurga taga kääridega traataeda lõi kas. „Siin rehe taga asub ju ka üks valvepost, kui see meid äkki kuuleb, siis on kõik mokas.“

Kaarel töötas vaikselt kuid kiiresti...

Kaarel töötas vaikselt, kuid kiiresti. Varsti oli ta juba küllalt laia tee vabaks löiganud. Ettevaatlikult ümberringi piiludes pugesis kolm kaastlast üksteise järele läbi traataia. Juba tahtsid nad jalgadele tuld andma hakata, kui äkki ühe Saksa sõduri kogu nende ette kerkis.

Kolm põgenejat seisid hetkeks kui kohale tardunud soolasambad paigal, siis aga kargas Alek vägeva sööstega sõduri kallale ja rebis ta, üht kätt ta suule surudes, pikali. Ent samal hetkel kargatas sakslase laskevalmis püssist terav pauk, ning vingudes lendas kuul püssist õnneks kedagi tabamata.

Feischner

Kondiitriäri

Harju tän. nr. 45.

Tartu Naisseltsi

kodukäsitöökoda

valmistab tellimise
peale igasuuguseid

l i p p e

ja kaitseliiflaste

käesidemeid ja embleeme.

Müügil kudumis- ja
-- käsitöid. --
Tellimisi võetakse
vastu suusõnal ja
-- kirjalikult. --
Töö kiire ja korralik.

Tugeva ruskahoobiga sõdurit uimastades, kargas Alek püsti ja hõiskas surutud häälele: „Ruttu, ruttu minema!“

Kolm noormeest söötsid ööpimedusse ja kadusid peagi. Nende selja taga aga kostsid ärritatud hääled ja Saksa vandesõnad, siis raksatasid püssid ja kuulid vingusid neile järele. Öö oli aga liig pime, et neid oleks suudetud tabada.

Pisut aja pärast hiljem olidki nad õnnelikult linna esimeste majadeni välja jõudnud.

Põllu tänavat mööda linna astudes sundisid põgenejad end rahulikuks sammuks ja hiilisid ettevaatlikult ümber.

Äkki kuuldusid nende ees rasked sammud. Lähema aiavärava avades lipsasid kolm noormeest sellest sisse ja kükitasid aias pöösaste varju maha.

Nende ehmatuses peatusid aga sammud sama värava ees. Kuuldusid kolme mehe hääled ja lõbus naer. Süüdati paberosse põlema ja jäeti üksiksega jumalaga. Viiksatava tikutule valgusel nägid nad, et need olid kolm Saksa ohvitseri. Üks neist avas värava, tõmbas taskust võtme ja avas sellega maja välisukse. Majja astudes sules ta ukse uuesti, kuna teised kaks ohvitseri ümber käänasid ja linna keskkoha poole tagasi hakkasid liikuma.

Kuid vaevalt olid nad mõne sammu saanud astuda, kui neile keegi vastu jooksis ja nendeni jõudes hingeldades seisma jäi ning sõjamehelikult teretas.

„Kuhu sa nõnda jooksed?“ küsis üks ohvitserest.

„Leitnant Grossschmidt juure. Praegu kõlitate staapi, et Suurmõisa vangilaagrist on põgenenud kolm vangit.“

„Mis sa räägid, kuidas see võimalik on?“

„Neile on väljaspoolt abi antud, nad on traadikäärdega traataia katki lõiganud, rehe taga seis-

va valveposti uimaseks löönud ja siis punuma pistnud. Jäljed lähevad esiteks linna poole, siis pööravad nad aga maanteele ning sinna nad kaovadki.“

Ohvitserid käänasid kannapealt ümber, astusid ühes sõduriga läbi aiavärava maja ukse juure ning hakkasid sellele koputama.

Ei kestnud kaua, kui uks avati ja praegu majja astunud ohvitser, lamp käes, uksele ilmus.

„Noh, mis teid siis tagasi tõi, seltsimehed? Kas jooime siiski koos klaasikese veini, nagu teile ette panin?“

„Seda just mitte, aga meil on vaja sinuga pisut nõu pidada teate üle, mille tõi see sõdur siin,“ vastas üks ohvitseridest.

„Noh, astuge aga siis sisse,“ ütles esimene, kes nüüd alles sõduri juuresolekut tähele pani.

Kõik neli astusid tuppa. Uks suleti uuesti nende järele.

Põksuval südamel olid meie kolm sõpra pöösaste taga varjul olles seda kõike pealt vaadanud.

„Nüüd vaja aga kiiresti jalga lasta,“ sõnas Alek niipea, kui uks oli suletud, ja kõik kolm hiilisid ettevaatlikult väravast välja tänavale ning jätkasid kiiresti liikumist Salude tädi maja poole, mis asus samas Põllu tänavas.

Peagi jõudsid nad vahejuhtumiseteta selleni ning koputasid tasakesti kõõgiaknale.

Kohe avati kõõgiuks ning trepile ilmus Ingeli sale kuju.

„Kes seal on?“ küsis ta sosinal.

„Meie, meie Kaarel ja Alek,“ sosistas Kaarel vastu ning üksikse järele kadusid nad kõik päästava ukse taha. Esiolgu olid nad jälle vabad...

Toas tutvustati Ingelile ja Salude tädi Mariele Juhani Vahe Ingeli sugulasena ning siis hakkati üheskoos plaane seppitsemata, kuidas põgenemist jätkata.

Res.-kpt. Konrad Rotschild †.

Surm on halastamatu. Ei jäta ta salvamata ei vana ega noort. Süda muutub kurvaks, kui lahkub meie hulgast mõni vanem kaasvõitleja,

eriti aga on valus ja lein tahab muutuda trööstimatuks, kui variseb maamulda noor, täies mehe-eas seisev kaasvend.

Konrad Rotschild, see alati tegutsev aateline võitleja, keda õppisime hindama juba vabariigi loomispäevil, kelle nime leiame pea igalpool, kus tegutsetakse Eesti rahva rahvuslikus vaimus kasvatamise, Eesti omapära ning omapärase kultuuri loomise kallal, Konrad Rotschildi ei ole enam. Pisarsilmil seisavad ta värskel hauakiunkal elatanud ema-isa ja leinavad oma ainukest poega, kes pidi enne neid alustama teed Manalasse. Valusa kurbusega südamese leiname ka meie, tundes lakkamatut kahetsust, et kogu see suur ja väärtuslik töö, mis tal oli teoksil, pidi jääma pooleli, lõpule viimata.

Selle suure alustatud töö hulgas polnud just tähtsusetuks osaks „Kaitseliidu ajalugu“, mis pidi lõpulikult valmima vabariigi 10. aastapäevaks. Hulk ettevalmistavaid kuid oma innuka tööga vastavate materjalide kogumise alal osutusid asjatuks — peaaegu oli „Kaitseliidu ajalugu“ juba kirjutatud valmis, ent — ta jäi suuremas osas paberile panemata. Vaim töötas viimastel haigusekuudel vahetpidamata selle voolimisel ja ümarguseks viilimisel, kuid käsi oli liig nõrk, et anda sellele väljendust paberil, hääli liig nõrk, et end kiirkirjutajale teha kuuldavaks.

Kurb, nii lõpmata kurb, kui peab lahkuma jättes pooleli alustatud töid.

Kaitseliit aga mälestab tänutundmusega meest, kes esimesena alustas ta elukäigu jälgimist, ta rõõmu- ja kurbuspäevade kirjapanemist.

Wana lõpul, enne uut.

Peame juba ette harjuma kirjutama aastanumbrit 1928. Ja eelkõige on juba lõputorral, warsti seisame aastate läwel.

Seepärast ei tohiks tunduda warasena mõnede tagasi ja edasiwaadete tegemine. Nüisugused asjad on ju nüisugusel ajal kombeks wõetud.

„Kaitse Kodu!“ wõib wähemalt konstateerida, et ta wõib oma kolmandast aastanumbrist lahtuda tergema südamega kui kummaski eelmisest. Mõõduw aasta on läinud edu tähe all ja seda suurema julgusega tahame minna wastu warsti algawale. Tahame weel hoosamalt pidada silmas meie lugejate soowe sisse huwitawuse mõttes, ühtlasi kindlalt hoides kinni senisest rahwuslikust ja Eesti asja esimesele kohale tõstawast põhijoonest. Tahame kindlalt hoiduda eemale igasugustest erafondlistest mõjudest, teha tööd ainult meie kõi tide üldises rahwuslikus ja kodukaitse sihis. Seda tahame.

Awaldame siin tänu kõigile kodanikele ja asutustele, kes aasta jooksul on meile kuidagi abiks olnud.

Eriti aga oleme tänulikud kõigile neile autoritele, kes lahtelt ja honorarita annud käesolewale numbrile oma huwitawat taastööd.

Samuti Tartu agarale, kõigile teistele eeskujuks olewale kodukaitseühingule, kes muutes käesolewale kodukaitse erinumbrile eelpool toodud artiklid meie tuntumatest nais-tegelastest ja ülewaated kodukaitseühingute tegewusest ning kõigiti oli abiks numbril kottuseadmisel, kandes isegi suurt rahalist riiskot. Tänu sellele agarusele wõisime 1927. a. aastakõngu lõpetada nüisuguse sifuka ja tüseda numbriga, nagu on seda käesolew, ja ühtlasi anda ülewaate meie patriotiliste naiste tegewusest üle maa.

Weel forid — tänu autoreile, agaratele Tartu naistele, lewitajatele, kelleks kõik kodukaitsele ülemaailiselt.

Tänu ka kõigile neile, kes mööduwa aasta jooksul kuidagi olnud kasulikud meie ajakirjale ja seeläbi kodu kaitsemise mõtte, rahwusliku waimu ja kohusetunde süwendamisele üldse. Nägemiseni tulewal aastal, mil kindlalt loodame teilt samasugust agarust ja ideelisust!

Ei wõi öelda, et praegusel ajal oleks ühel ajakirjal terge end materjaalselt ülal pidada ja lugejastonnas läbi lüüa. Seda tingib walitsew ajutine kriis meie majanduselusel.

Et aga ajakiri siiski suudaks endal jalad all hoida ja kõigi majanduslik-tude peesimistide kriiside otsa orsaga toffu ajada, selleks peab ta endale wõitma laialise lugejastonna. Seda aga suudab ta ainult siis, kui on sifult huwitaw, wälsifelt näguis, elawalt toimetatud.

Sinna poole püüab „Kaitse Kodu!“ Juba esimesest uue aasta numbrist alates ilmub ta alati isifuguse joonis-tusega ja wärwiga esifkaanel, mille ilu ja maitsekuse eest kõnlewad nende tuntud kunstnikkude nimed, kellest meil kaanejoonistused poole aasta peale juba käes.

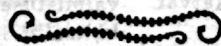
Aga ka sifult tahab „Kaitse Kodu!“ muutuda elawamaks ja mitmesifisemaks. Tahame tuua rohkem elawamaid artikleid, jutufesi, westeid. Oleme juba teinud esimesed sammud meie kaastööliste pere suurendamiseks ja oma kaastöid on meile lubanud paljud tuntud nime-dega ja lugupeetud kirjanikud ja tege-lased.

Aga ühtlasi ootame kaastööd kõigilt meie lugejailt ja senistest sõpradest — nii teadete, huwitawate pillide kui ta jutufeste, joonistuste, luuletuste jne. näol. Eriti meie kodukaitse naisühingulastest, kellele meie weerud awatud alati.

Isifeseiswuse päewaks, mil saab täis 10 aastat Eesti wabarügi algusest, ilmub „Kaitse Kodu!“ number kogu-teosena, mahutades eneses kõigi meie tähtsamate tegelaste mälestusi meie isifeseiswuse sünniajast, ül-waateid senistest saawutustest ja edasiwa teid. Samuti ilmub temas jutte ja luuletusi kõigilt meie kirjanikkudelt. Wõtke se le ostmise juba aegsasti oma eelarweisse.

Nägemiseni tulewal, edurikkal aastal!

„Kaitse K-odu!“
toimetuse.

Jõulueelsed nädalad.

Ei või öelda, et rahupühade-eelne aeg oleks olnud tänava kuigi rahulik — ja mitte ainult agaralt pühi ettevalmistamise pärast. Avalikku arvamist hoidsid alatasa põnevuses tähtsad sündmused, ikka uued ja uued tulid ja tõrjusid tahaplaanile vanad.

Nüüd, pühadeks, aga on saabunud vaikus, vähemalt meie ümbruskonnas, kuigi kaugemal maailmas ei saa telegrafistid ja sõnumesaatjad nähtavasti natukenegi hinge tagasi tõmmata ka jõululaupäeval.

Riigivanem Jaan Tõnisson.

Kõigepealt tuli kõigil meie poliitikaühilistel — õigem öelda, kodanikkudel, kes pole üksikõiksed oma riigi käekäigu ja juhtimise vastu — teha kaasa Jaan Tõemandi valitsuse lahkumise ja Jaan Tõnissoni valitsuse loomise ärevuse ja ootused. Mis ei õnnestunud A. Anderkopil, seda suutis J. Tõnisson. Ja kui ei juhtu tõesti midagi ootamatut, siis on kindel, et meie populaarsem ja teeneterikkam poliitik on see, kes 24-l veebruaril Eesti vabariigi 10-aastase juubeli pidustustel esitab meie kõrgeimat täidesaatvat võimu ja külaliste ees kogu Eesti riiki.

J. Tõnissoni loodud valitsus kinnitati riigikogu poolt reedel, 9. detsembril. Ta sai 53 häält poolt, 24 vastu. Vastu hääletasid sotsialistid.

Uude valitsusse läksid järgmised mehed: riigivanem — J. Tõnisson (rahvaer.), sõjaminister — kindral N. Reek (erap.), siseminister — J. Hünerson (põllum.), välisminister — H. Rebane (põllum.), kaub.-tööstusmin. — J. Holberg (põllum.), teedemin. — A. Kerem (rahvaerak.), põllutöömin. — O. Köster (asun.), töö-hoolekandemin. — K. Soonberg (asun.), haridusmin. — dr. Mõttus (tööerak.), kohtumin. — T. Kalbus (tööerak.), rahamin. — A. Teetsov (erap.).

Nagu sellest nimekirjast näha, on kristlik rahvaerakond seekord valitsusest välja jäänud, kuna muidu selle erakonna käes haridusministeeriumi juhtimine seisnud pikemat aega. Küll püüdis J. Tõnisson kristl. rahvaerakonda kaasa tõmmata, aga see ei tulnud sellele tahtmisele oma poolt vastu, nii et pidigi välja jääma.

Uut valitsust toetavad riigikogus 23 põllumeest, 2 majaomanikku, 13 asunikku, 13 tööerakondlast ja 8 rahvaerakondlast, kokku 59 riigikogu liiget.

Kaitseliit pole olnud loid iial, veel vähem oli ta seda enne jõulu. Juba läinud numbris mainisime lühidalt kaitseliidu juhtivate pealike ülemaalist koosolekut peastaabis, kus isekeskis arutati elulisemaid tegevusküsimusi ja rajati sihtjooni eeltuleva töö jaoks. Koosolek kestis kaks päeva, kandis täiesti asjalikku laadi ja töötulemused olid seetõttu väga head. — Noorte sõjalise ettevalmistuse alal on kaitseliit eriti viimase aasta jooksul suutnud ära teha tänuväär töö. Sadanded noormehed on saanud kuni 4 kuud soodustust kaitseväeteenistuse alal, mis neile kõigile tähendab suurt majanduslikku tulu. Ka riigile on seega kokku hoitud suured summad. Käesoleval talvel valmistatakse kaitseliidus sõjaliselt ette ja suvel lastakse laagrist läbi ainult neid noori, kes 1923. a. sügisel ja 1929. a. kevadel väeteenistusse peavad astuma. Kuid ka neid on malevatesse kogunud ümmarguselt 1500 meest, kes praegu kõik juba täie inunuga sõjalise ettevalmistuse tööst osa võtavad. Ent sõjalist ettevalmistust kaitseliidus ei saa mitte ainult ülalmainitud noored, vaid umbes sama palju on veel neid, kes alles hiljem, s. o. 1919. a. kevadel, sõjaväekohustuslikeks saavad, kuid nüüd juba on asunud enda sõjalisele ettevalmistusele. Seega siis ümmarguselt 3000 noort, missugune võrdlemisi suur arv näitab, kuidas meie noorus suudab õieti hinnata sõjalise ettevalmistuse tähtsust ja kui suure töö teeb siin ära kaitseliit.

Koguduste Pank ja Koguduste Kindlustuse Selts

Tartus, Suurturg nr. 3,
kõnetraat nr. 11-67.

lgasugused pangaoperatsioonid.
Tule-, elu-, kaasavara-, paiuki-,
rahe- ja muud kindlustused.
Agendid igal pool.

Kuid mitte ainult noortega ei piirdu kaitseliidu talvine õppetegevus. Ka vanemaid kutsutakse vahetevahel kokku nende teadmiste ja kogemuste värskendamiseks. Linnades on malevlased igal nädalal teatud tundidel koos, et instruktorite juhtimisel omandada sõjalisi teadmisi, kuna maal neid pikemate vaheaegade järele mõneks päevaks kokku kutsutakse, kus siis juba õppetegevus käib hommikust õhtuni. Erilist rõhku on hakatud panema malevlaste kontrollimisele. Korraldatakse kõigis malevais välja antud varustuse ülevaatust, õppetegevusest osavõtmise kontrollimist jne. ning tehakse saadud andmetest teatavad järeldused. Sest on tingimata tähtis maksa panna põhimõte: pigem kümme kindlat ja tublit kui sada loidu ja hooletut.

Pea igas malevkonnas korraldatakse talve jooksul vähemalt kolmepäevased pealikute kursused. Peale selle kavatsevad kõik malevad peastaabi eestvõttel väga heade tagajärgedega tegutseva pealikute lendkooli eeskujul porraldada ka oma lendkoole, nõnda, et kogu maa nende poolt n. n. päris tihedalt läbi sõelutakse. Huvitav on märkida asjaolu, et lendkooli seni ikka pea kaks korda nii palju pealikuid kokku on tulnud kui neid end selleks üles on annud.

Pühapäeval, 4. dets., olid Tallinnas malevkondade pealikute, nende abide, kompanii pea-

likute j. t. laskevõistlused, kus viibisid ka kaitseliidu ülem ja staabiülem. Võistlused algasid hommikul kell 9 ja kestsid peaaegu neli tundi. Ilm oli pimedavõitu ja maas olev lumi, mis segatud liivaga, raskendas ka omalt poolt laskmist.

Võistluste tulemused olid järgmised:

Püssilaskmine: 1. mal. instruktor n.-lt. Kask 76 p.; 2. mal. instr. lipn. Silber 73 p.; 3. mal. vanem instr. ltn. Ingerman 66 p.

Revolvrilaskmine: 1. Lõuna mal. pealik Raudsepp 64 p.; 2. Toompea mal. komp. pealik Tooms 34 p.; 3. Kalevi mal. komp. pealik Lugenberg 33 p.

Pärast võistlusi jagas kaitseliidu ülem kolonel Roska võitjatele auhinnad välja. Auhindu said kõik kohtadele tulnud pealikud. Nii sai võitja püssilaskmises n.-lt. Kask rändava auhinna — ilusarve, mille oli välja pannud Tallinna maleva juhatus. Samuti sai ka revolvrilaskmise võitja Raudsepp rändava auhinna — pronksist laskja kuju, mille oli annetanud kaitseliidu ülem. Peale nende rändavate auhindade said kõik võitjad jäädavaks mälestuseks mitmesuguseid praktilisi tarbeasju, nagu kristalltuhatoosi, suhkruatoosi, siis veel termospuudeleid, sumadane, kuld- ja hõbeasju.

Samal pühapäeval ja ka järgneval oli kaitseliitlastel veel mitmes kohas õppusi ja võistlusi. Nii näiteks Narvas, Viljandis j. m.

Läinud nädalal viibis kaitseliidu ülem kol. Roska ringreisil Lõuna-Eestis, peatus Viljandis ja Pärnus — sihiks tutvumine kaitseliidu sealtsete organisatsioonidega ja nende tegevuse ja muredega.

Uuest aastast pannakse Eestis uus rahaüksus arvepidamises ja tehingutes maksuma, kuiigi uusi kroone ja sente veel liikumas ei ole. Arusaadav, et niisugune vahetegemine või kahesugused rahaüksused rahvale raskusi sünnitavad ja soovimata sekeldusi esile toovad.

Vahepeal, kuni uute rahade ilmuniseni, kavatsetakse uut rahaüksust — krooni — rahvale tutvustada. Riigi trükikojas on praegu suurem kogu 100-margalisi paberrahhasid poognates, see on lahti lõikamata. Neile rahadele mõeldakse peale trükkida „1 kroon“. Nii näeb igaiüks ja saab aru, et 1 kroon on 100 marka suur.

Edasi tahetakse uuel aastal 25-sendilised metallrahad käima panna. Need uued rahad vastavad väärtusega 25-margalistele ja aitaksid rahvale selgitada marga ja sendi vahet.

Eesti valitsus saatis vastuse meie idanaabri protestmärgukirjale, millise see esitas veidi pärast endise ja praeguse siseministri Hünneroni jutuaajamist ajakirjanikkudele teatud Lukovski loo üle. Vastuses näidatakse, et Eesti siseminister pole sugugi kõnelenud nii, nagu väidab seda protest, ja et ta sammu on juhtinud ainult ta vastutavuse teadmine. Uut vastust Moskvast pole veel tulnud.

Joulukuu on Eestis peaaegu alati olnud kriisikuuks. Aga tänava oli ta seda ka meie mõlemale Balti naabrile — Lätile ja Soomele. Mõlemas langesid sotsialistlikud valitsused. Soomes tuli see ootamatult, mitte nii aga Lätis, kus ta langemist oodati juba mitu kuud ja igal seimikoosolekul. Lätis koondavad nüüd kodanlikud rahvasaadikud oma ridu ja tahavad tingimata luua kodanliku valitsuse, et „teha heaks seda, mille rikkus Skujeneeks-Cielensi“ valitsus, nagu ütlevad Läti lehed. Eriti lubavad kodanlased edasi arendada sõprust Eestiga. — Ka Soomes

usaldati uue valitsuse loomine kodanliku tegelase Sunila kätte.

Soome pühitses oma vabaduspäeva väga suure pidulikkuse ja südamlikkusega. Sel puhul saatsid Soome ametvendadele tervitusi sõjaminister kindral Reek ja kindralstaabi ülem kindral Tõrvand. — Muuseas ülendati Soome kaitseliidu ülem Malmberg iseseisvuse päeva puhul kindraliks.

Näib nii, et hakkab väsimane see must kass, mis ikka on sekeldanud Poola ja Leedu vahel. Rahvasteliidu nõukogu agaral tegevusel saavutati Genfis kokkulepe mõlema vastase vahel, kes mõlemad deklareerisid sõjaseisukorra lõpetamist. Pilsudski ja Voldemaras surusid üksteisel koguni kätt. Lepitust tahetakse jätkata Läti pinnal, kuhu mõlema riigi esindajad tulevad kokku eriliseks kongressiks. Neile oli detsember seega tõesti rahukuuks.

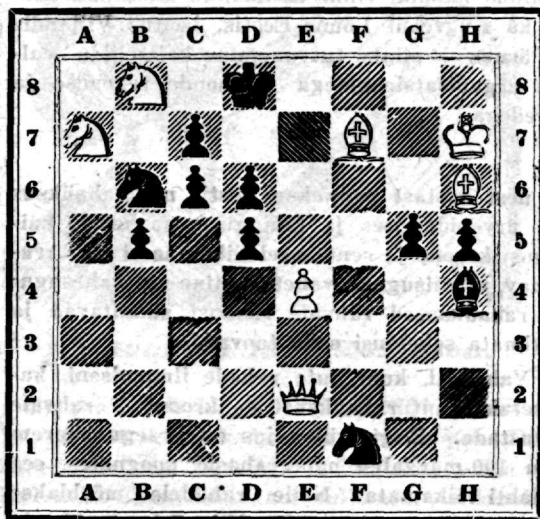
Male.

Toimetaja A. Burmeister.

Ülesanne nr. 46.

Kokku seadnud A. Burmeister.

Mustad.

Valged.

Valged: Kh7, Le2, Of7 ja h6, Ra7 ja b8, Ee4.

Mustad: Kd8, Oh4, Rb6 ja f1, Eb5, c6, c7, d5, d6, g5 ja h5.

Valged algavad ja annavad matt kahe sammuga.

L. Blumenoff'i ülesande nr. 43 lahendus.

1. Vg7 — g8, Kf6 — f7,
2. Vg8 — f8 annab matt.
1. (Vg7 — g8), Rg6 ükskõik kuhu,
2. Oh6 — g5 annab matt,
1. (Vg7 — g8, Rh8 — f7,
2. Vg8: g6 annab matt.

Õiged lahendused saatsid: B. Kärner, E. Riisk, G. Friedemann, Evald Karp ja stud. techn. V. Tep-paks (Tallinnast), Martin Villemson (Pärnast).

Ilu tipp.

„Missugune ilus väike jalg tal on. Ainult ühe korra saad peale sülitada — ja king on puhas!“

TARTU

KOGUTEOS

ilmus müügile.

Tartu linna väljaanne. Tartu linna uurimise toimkonna korraldatud ja toime'atud. Kaust 27×18 sm. Sisaldab 728+XII lk eestikeelset osa, 78 lk prantsuskeelset resümeed ja plaanide, kaartide ning tabelite erivihu; koosneb kolmest eri-raamatust.

SISU: Ajaloolises osas käsitavad O. Freymuth, dots. P. Treiberg ja mag. H. Kruus Tartu ajalugu orduajast kõige nuema ajani.

Geograafilises osas kirjeldab cand. A. Mieler Tartu aseme geomorfoloogiat ja mag. Edg. Kant linna kui ümbrust ja organismi.

Üldosas esinevad autoritena A. Tooms, ins. H. Seydenbach, E. Maddison, A. Mägi, prof. M. Kurtsinski, ins. J. Podsolov, A. Tammann. Dr. med P. Pödder, Dr. med. Madison, prof. A. Rammul, prof. P. Pöld, mag. F. Leinbock j. t., kes annavad ülevaate linna rahvastikust, ehitusajandusest, õiguslikust seisukorrast, omavalitsuse organisatsioonist, linna ettevõtetest, rahandusest, tööstus-kaubanduslikust tegevusest, pangaasjandusest, tervishoiu oludest, kooli tervishoiust, korterioludest, haridusoludest, teaduslikkudest asutustest jne.

Koguteose eriosade kohta kirjutatakse:

Dots. H. Sepp „Postim.“ nr. 313 s. a. „Tartu ajalooline ülevaade koguteoses on teostatud hästi ja kavakindlat. — See ülevaade on igale haritud eestlasele vajalik.“

Prof. J. G. Grand geograafilise osa (Edg. Kant) kohta: „See töö on täieline ja põhjalik geograafiline monograafia. — mitmes suhtes koguni eeskujulik uurimus... Säherduse saavutuse üle võib Eesri noor geograafia põhjusega uhke olla.“

A. J. (ürgenstein) „Postim.“ nr. 307 s. a.: „See kolmas, üldosa, on just tähts linna praeguse käekäigu korraldamise ja tuleviku kavatsuste suhtes ja omandab sellelabi kõige suurema tegeliku tahtsuse.“

Pealadu: Tartu linna statistika büroo juures Tartus, Gildi tän. 8. Koguteos on müügil kõigis kodumaa suuremais raamatukaupluses ja kirjandusladudes.

Hind: Nahk-kalingurköites — 1.650 mk., kalingurköites — 1.600 mk., broscheeritult — 1.400 mk. Hind on arvatud koguteose, resümeed ja plaanidevihu eest kokku.

Maaraamatukogudele ja õpetajatele pealaost tellides 10%-line hinnaalandus.

ESIMENE TALLINNA VILDITÖÖSTUS
Heeringa tän. 4 —- Kõnetr. 20-75.

Viltsaapaid

tuntud headuses võistlemata odavate hindadega suures valikus saadaval. Tellijatel võivad villad olla oma poolt. Müük üksikult ja hulga viisi.

Praegu on viimane aeg

uuendada „Kaitse Kodu!“ tellimise tulevaks aastaks. Muidu jääte õhijaks ja ei saa võtta osa „Kaitse Kodu!“ hinnata **loferiisi**.

EESTI RAHVAPANGA

AKTIVA arvete seis 30. novembril 1927. a. PASSIVA

Kassa ja jooksvad arved		Osa- ja muud kapitalid . . .	15.941.573.—
teistes pankades . . .	10.295.830.—	Hoisummad	132.671.934.—
Väärtpaberid ja välisraha . . .	496.189.—	Vekslite rediskont ja muud	
Laenud	106.804.731.—	laenud Eesti Pangas . . .	11.533.532.—
Korrespondendid	56.747.122.—	Korrespondendid	17.940.076.—
Osamaksud teist. asutustes	546.050.—	Garantiid	34.120.379.—
Garantiide deebitorid	34.120.379.—	Riigikassa, tagasimakstud	
Riiklikud laenud	108.520.848.—	riiklikud laenud ja kalam.	
Kinnis- ja vallasvarad	14.536.159.—	riiklik laenufond	112.852.415.—
Mitmesugused aktivad	11.038.456.—	Mitmesugused passivad . . .	9.472.727.—
Ärikulud, makstud 0/0/0 ja		Saadud 0/0/0 ja komisjon . .	18.404.715.—
komisjon	9.831.587.—	Liikmete lisavastutus	25.450.000.—
Liikmete kohustused	25.450.000.—		
	<u>378.387.351.—</u>		<u>378.387.351.—</u>

JUHATUS.

J. Puhk & Pojad

Tallinnas,

Tartus, Narvas, Valgas, Petseris, Pärnus, Viljandis,
Rakveres ja Jõgeval.

Oma suurveski
püülid ja jahud,

suhkur, ~ sool, ~ heeringad, ~ riis, ~ herned,
tangud, ~ rukis, ~ nisu, ~ kliid ~ jne. jne.

RIIGI SADAMATEHASED

Tallinnas, Merepuiestee 13. Telegr. aadress: „Riidokk“. Telefon 67 ja 11-76.

Ujuvad dokid kuni 5000 tonni tõstejõuga.

Tõstekraanid kuni 110 tonni tõstejõuga.

Tehased töötavad laevaparandus- ja laevaehitustööde alal. Igasugune aurukatelde ja masinate ehitus ja parandus. Tehaste ja vabrikute sissesead ehitus, korstnad, retordid, transmissioonid, turbapressid, baggerid, transportöörid jne. Malm- ja pronksvalu kuni 1000 puudani. Tehased valmistavad ka igasugu puutöid. On olemas suuremad masinate ja materjalide tagavarad. Töö valmistamise viis uuemate tehniliste nõuete kohaselt. Eeskujulik konstruktsiooni- ja eelarvebüroo.

Tehased võtavad enda peale igasuguste eelarvete ja projektide tegemise.

Koha peal on olemas järgmised töökojad:

Valumaja	Vasesepa-	} töökojad	Purje-	} töökojad
Sepapada auruaamritega	Luksepa-		Maalri-	
Masina- ja mootoritöökoda	Saeveski-		Elektrotehnika-	
Trealitöökoda	Tisleri-		Elektri- ja atsetüleenschveissimine	
Laevakatelsepätöökoda	Takleri-		4 ujuvat dokki.	

Igasuguste põllutööriistade terasosade valmistamine.

Üle riigi tuntud suurükiterasest valmistatud sahaterad (adraninad) suuremal ja vähemal arvul igal ajal saadaval.

Töö kiire.

Käsitöö pildiajakiri koolile ja kodule

„Töö-õppus“

käesoleval ajal Eestis ainuke sel alal, ilmub (Virumaa koolinõuniku J. Karelli toimetusel ja väljaandel ning Eesti Õpetajate Liidu heakskiitmisel) omas III aastakäigus, 1928. a. alates, kuukirjana (s. o. 12 korda aastas seniste 4 ja 6 numbril asemel).

„Töö-õppus“ tahab ka edaspidi jätkata enamasti lühemate artiklite avaldamist mitmesuguste käsitööde alal kooli ja kodu jaoks, kuid nende kõrval on kavatsus lähemal ajal ka suuremate teoste ilmutamisele asuda, eeskätt hõvli- ja põllutööde õpetamise üle.

seni ilmunud artikleid oleks tähtsamad: Koorimata puu- ehk keeptööd. Paberi voltimine. Traadist „pätklad“ peamurdmiseks. Savivoolimine algastmel. „Klaver“ igale lauluõpilasele! Oma valmistatud jõulupuuehted. Õpilaste puutööde ilustamise viisid. Paberi punumine. Tütarlaste käsitöö õppekavu Sakamaal. Vineeri tarvitamine kooli käsitöös. Nõõritöid: sölmimine. Käsitöö ja joonistamise ühendamisest koolis. Pussnoa tööd ja võtted. Aiatööd algkoolis. Mänge sepitsemiseks ja mängimiseks. K. Hintzeri „Päppitööde meetodika“ arvustus. Punumistööd õlgedest. Tööd luust ja sarvest.

Liikuv mall-vinkel. Keedukasti kodune valmistamine. Uutmoodi panipaik harjadele. Kokkupandav väikepesu kuivataja. Puusandaalide valmistamine. Elektriga kärbseputuis. Uut seltsi klassitahvli pühis. Dünaamiline printsipi paberi lõiketöös. Kombineeritud klassitahvli nurk-, mall-, mõõt- ja joonlaud. Veidi rakendusgeomeetriat. Haspel. Nõõrkaal. Puust „mõistatusi“. Hektograafi valmistamine ja tarvitamine. Nõu-nurk. Kasulikke pisiasju jne.

„Töö-õppuse“ tellimise hind on 350 mrk. aastas (300 mrk. neile, kes ühes ka E. O. L. kuukirja „Kasvatust“ tellivad), 175 marka 1/2 aastas ja 100 marka veerandaasta eest; üksiknumber 35 marka.

„Töö-õppuse“ seni ilmunud aastakäike on veel saada: 1926. a. — 125 m. ja 1927. a. — 200 marga eest, (hinnata kaasanne: käsitöö kursuste pildistatud aruanne).

Proovinumber (talitusest) 25 mrk. (ka postmarkide vastu).

Toimetuse ja talituse aadress: Rakvere, Vaksali tän. 30, krt. 1, kõnetr. 2-40 (sealsamas võetakse vastu ka „Kasvatuse“ tellimisi, 500 marka aastas).

**Keelpillid, puškpillid, grammofonid,
raadioaparaadid, pianinod jne.**

ostavad sõjaväe- ja kaitseliiduosad
ainukesest pušteesi muusikaärist.

Kõrge väärtus, vastutus, soodus osamaks.

O.-ü. Esto-Muusika

Tallinnas, Viru 1. 2.

TARTU TELEFONI VABRIK A/S.

TARTUS, PUIESTEE TÄN. 9-11.

TELEFON 2-34.

Pange tähele ja kuulake, mis sünnib laias maailmas!

See on Teil võimalik, kui olete omandanud Tartu

::: Telefoni Vabriku raadiovastuvõtteaparaadi. :::

PÜHADEMÜÜK ON ALANUD

Kui soovite teha kodu mugavaks — rutake tellimise sisseandmisega.

Viimane uudis raadio alal on meie kapseldatud pooli-

::: dega Neutrodyne-aparaadid. :::

Soodsad ostutingimused.

Järelmaks kuni 1 aastani.

Pildistustega hinnakirjad saadetakse maksuta kätte.

Eesti Piimatööstuse Ühing

„EPTÜ“

Tallinn, Lai tän. 41 (ETK majas),

telef. 20-91 ja 26-07.

Ühistegelise piimasaaduste väljaveo keskkorraldus.

Eksporteerib võid ja muid piimasaadusi, makstes kõrgemaid päevahindu.

Varustab piimatolitusi paremate piimatolitusmasinate ja igasuguste meiereitarveteega soodsatel maksutingimustel ja mõõdukate hindadega. Soovib ka karjapidajatele paremaid piimaveokanne, kurne j. n. e.

Annab piimatolitustele oma eriteadlaste läbi nõu ja juhatusi ja toetab neid laenudega.

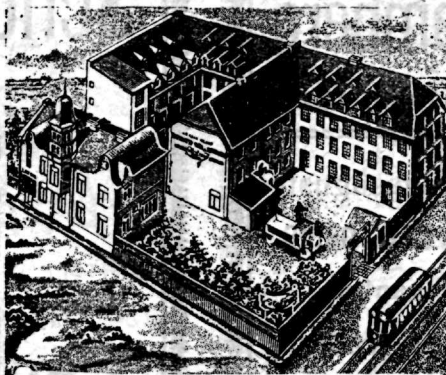
EPTÜ paneb suuri rõhku või kvaliteedi tõstmisele ja tema teenistuses seisavad paremad piimaasjanduse instruktorigid.

EPTÜ töötab täiesti ühistegelisel alusel ja seisab igapidi piimaühisuste huvide teenistuses, seepärast saadavad piimaühisused oma või EPTÜ-le ja astuvad ka tema liikmeks.

Ühendatud Saapa- ja Nahavabrikud, A. S.

Tallinn.

Nahavabrik «Sakala» Rakveres.

Saapavabrik «Estoking» Tallinnas.

Nahavabrik «Eestimaa» Tallinnas.

Kaitse- märk

Soovib ama saapavabr. «Estoking» jalanõusid, missugused on väljaspool võisilust oma nägususe, vastupidavuse kui hinnagi poolest.

INGLISE KALEVI ÄRI

S. PALEY,

LONDON.

TALLINNA OSAKOND
— VIRU TÄN. 23, —

**SOOVITAB SUURES
VALIKUS**

ÜLIKONNA,
PALITU,
MANTLI JA
KLEIDIRIIDEID.

**SUURES VALIKUS
PÜHADEKS**

ILUSAID KULD-
HOBE, UUSHOBE-
JA KRISTALLASJU
KÕIGIS HINDADES

LEIATE

Joseph Kopfi,

KULLASEPAÄRIST.

TALLINN, PIKAL TÄN. 27.
KÖNETR. 22-21.

I järgu rätsepaäri

K. Paju & Tamberg

Tallinn, Rüütli t. 13. Telef. 15-66.

Võtan tellimisi vastu igasuguste
meesterahva erariiete peale.

Töö korralik ja elegantne.

Laos saadaval suures valikus
kõige paremate

Inglise vabrikute riideid.

Hinnad mõõdukad!

Austusega

K. PAJU.

**Schokolaadi-
ja**

**biskviidi-
vabrik**

J. Ginowker & Ko.

Tallinn.

X aastakäik

„Sõdur“ 1928. aastal.

1928. aastaga algab „Sõdur“ oma 10. aastakäiku. „Sõduril“ kaastöölise perre kuulub meie paremaid sõjaasjatundjaid, mis võimaldab „Sõduril“ oma lugejaskonnale pakkuda asjatundlikku ülevaadet sõjaasjandusest ja selgitada kaitseväge ellu puutuvaid küsimusi. „Sõduril“ on välisriikides kirjasaatjad, mille tõttu „Sõdur“ võib tuua erapooletut informatsiooni välismaade sõjandusest ja sõjalisest mõttest.

„Sõdur“ ilmub 1928. aastal endiselt üks kord nädalas, 24- kuni 32-leheküljelisena, piltidega ilustatult. Kaasandeks annab „Sõdur“ aastatellijatele hinnata väärtuslikke sõjateadusliku sisuga raamatuid. Vabariigi 10. aastapäevaks ilmub „Sõdur“ suurekaustalise albumina.

„Sõduri“ tellimise hind on 1928. aastal. aastas 600 marka, poolaastas 300 mk. ja veerandaastas 150 mk.

ROMAN TAVAST

Graveerimis-, emailimis-,
pressimis- ja kullasepatööstus

valmistab

kaitseliidu tunnuseid,

trafarette,

nööpe,

märke j. m.

võistlematus headuses

Tallinn, V. Roosikrantsi t. 3,

kõnetr. 25-79.

Jõulunäitus

algab 11. detsembril.

Suures valikus uusi ja moodsaid martsipani- ja šokolaadivigureid, täidetud korvikesi ja kõiksugu teisi asju

W. ja H. Werner

Wiini kondiitriäri Tartu, Jaani tän. 7.

LEIVAVABRIK

„CERES“

Asutatud 1912. a. Riia tän. 133 Telef. 1-07, 4-29

Valmistab: { rukkileiba
peenleiba
sepikut
kõige paremast, oma veskil jahvatatud viljast.

E. V. Jürgens

Tartus, Vana t. 17. Telef. 7-88.

Asutat. 1901. a.

Lahkeks tähelepanuks soovitan oma järgmisi

== spetsiaalosakondi: ==

Väikeste kinkide osak.
Luksuskaupade ja kinkimisasjade osak.
Kunstportselani- ja iluasjade osak.
Hõbet. alpaka kaubad, kristalliosak.
Portselaani-, kivi- ja klaaskaup. osak.
Maja- ja köögitarvete osak.
Väärtusl. nugade ja tera-kaup. osak.
Konserveerimisaparaat. ja klaaside osak.
Luterma mööbl. ja vineerkaupade osak.
Kalapüügiriistade ja -võrkude osak.
Friseer- ja tualett-tarvete osak.
Spordi- ja turistitarvete osak.
Minguasjade osak.
Lastevankrite osak.

Üürinõud igasugus-
teks pidustusteks.
Spetsiaalosakond.

Kohaseid kinke kõiks.
pidul kksudeks juhust.
Spetsiaalosakond.

Tunnust. solidid kaup.

Möödukad, kindlad ja õiglased hinnad.

Kohased jõulukingid!

Elektri- { triikraud,
pliidid,
kastrulid,
lokikääri-
soojendajad

Foto- { aparaadid,
plated,
paberid
albumid

Raadio- { aparaadid,
lambid,
valjuhääldajad,
osad isehitajatele

„Gillette“ habemeajamise
aparaadid. Taskunoad

Jalgrattad — Õmblusmasinad

Rootsi vabrikust „Husqvarna“

Soovitab

G. F. Liblik

Tartus, Suurturg 10. Telef. 6-30.

Kõige paremad

jalanõud

ostate ja tellite

J. Vengerfeldt'i

saapaarist

Rüütli tän. 5

Tartus.

Pole suitsu ega vingu,

kui tarvitate majapidamises
elektriga köetavaid
triikraudu, kastruleid, kohvi-
ja teemasinaid, pliite, vee-
soojendajaid, soojenduspatju

j. n. e.

Kõiki neid on saadaval
suures väljavalikus

K. SERSANT'I

TEHNIKAÄRIS

TARTUS, Rüütli tän. nr. 11.

Telef. 4-48.

A/s H. Tõnisson & Ko.

Tartus

Vabrik, kontor ja ladu: Kalamehe uul. 32—40,
telefon nr. 200.

Valmistab:

Vihke	Koolile:	Joonistusvihke
Kaustikuid		Jooni-tusblokke
Noodivihke		Taskuraamatuid
Noodimappe		Taskublokke
Penaleid		Taskukalendreid
Joonelaudu		Salmialbume jne.

Kontorile:

Kontoriraamatuid	Kirjaümbrikke
Kopeerimisraamatuid	Lauakirjakaste
Registraatoreid	Kontorikalendreid
Arvelaudu	Tshekiraamatuid
Paberikorve	Veksliraamatuid
Kirjablokke	jne.

Perekonnale:

Päevapildialbume	Päevaraamatuid
Postkaardialbume	Võõrasteraamatuid
Amatööralbume	Lauapeegleid
Postpaberit	Käsipeegleid
Pildiraame	Taskupeegleid jne.

En-gros & en-détail.

Hea kaup! Hinnad odavad!

Kasulik jalanõude ostukoht

Tartus, Peterburi tän. 4

Henningi platsil

A. Lass.

Soovitan suures valikus oma töös-
tuses valmistatud hästi vastupida-
vaid naiste-, meeste- ja lastesaa-
paid, kingi, säärsaapaid, toa-, ja
spordikingi. Kuulsaid Rootsi
„Malmö“ botikuid ja kalosse;
viltbotikuid ja meeste viltsaapaid.

**Hinnad soodsad,
töö eest vastutus.**

Alati leiata suures valikus igasuguseid

jalanõusid, kalosse:

Rootsi Malmö, Quadrat ja teisi.

Ludvig Oja juurest

Tartus, Kaubahoov 5.

Suurematel näitustel kroonitud 38 l-se auhinnaga.

Sadulsepa- ja polstermööblitööstus

Asut. 1894. a. **J. Busch** Asut. 1894. a.

Tartus, Elisabeti tän. 17.

Kauplus: Aleksandri tän. 12.

Laos saadaval: Inglise ja Vene hobuse-
riistu ja sadulaid, kõiksugu reisitarbe-
asju, rahataskuid, aktimappe, naiste-
rahva käekotte, koolilaste raamatute
hoidjaid, trakse, vöösid j. n. e.

**Tellimistel valmistatakse korralikult
kõiksugu polster-, nahk- ja
dekoratsioonitöid.**

Ed. Graeff & P. Raja

Tartus

Raafuse tän. nr. 13. - - - - Tel. 7-65.

Odavam ostukoht

== kõiksugu ==

terase- ja rauakaupa,
ehitusmaterjali, töö-
riistu, põllutööriistu

— ja -masinaid —

kodu- ja välismaa vabrikutest,

automobiile j.n.e.

Kaupmeestele ja seltsidele

eraldi %/0 %/0.

Tartu Eesti Majanduse Ühisus

Tartus, Holmi tän. 12/18.
Telefon 10.

Suurem ühistegeline ostu-müügiühisus Eestis.

Täielik ladu koha peal
**põllumajandus-
likke masinaid
ja tarbeid.**

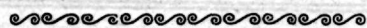

Käsi- ja aurujõulisi
**piimatööstuste
sisseseadeid**
tuntud kodu- ja välis-
maa tehastest.

Ostab linu, lina- ja heinaseemneid.

ESIMENE TARTU VÄRNITSAVABRIK

Tartus, Vaksali t. 17, telef. 681.

O s t a b
suurel ja väikesel arvul
linaseemneid.

M ü ü b kõrges headuses
**v ä r n i t s a t,
linaseemne-
õli ja õlikooke.**

K E S

veel ei tea,

see tehku proovi
ja ta ütleb ise,
et suuremat va-
likut ja odava-
maid hindu ei
ole, kui

riidekaubalaos

**Tschernov, Luksep
& Ko.**

Tartus, Kaubahoovis nr. 6-7.
Telefon 156.

Suures ja maitserikkas
valikus

kuld-, hõbe- ja kristallkaupu

ning

tasku- ja käekelli

kullast ja hõbedast
parematest Schweitsi vabrikutest

soovitab võistlemata
odavate hindadega

KULLASEPP

H. PABO

Aleksandri tän. nr. 6 ja
Suurturg 9.

H. Tillemann

enne Ed. Kivastik

Tartu, Promenaadi tän. nr. 11,
telef. 9-90.

Alaline suur väljavalik
kõiksuugu ajanäitajaid,
kuld-, hõbe- ja kristall-
asju.

Limonaaditööstus

A. Reinkordt.

Tartus, Vana tän. 1. Tel. 7-90.

Soovitan pühadeks

**Limonadi, Sidroni-Sodat ja
Seltersi tuntud headuses.**

Kolmas Tartu Laenu- ja Hoiu-Ühisus

Tartus, Suurturg nr. 8. Juhatuse telefon 11-13. Üldine telefon 99.

Äriseis 1. oktoobril 1927. a.

AKTIVA

PASSIVA

Kassa ja jooksvad arved		Osamaksud	13.441.479.—
teistes pankades	17.109.232.—	Tagavarakapitalid	1.658.081.—
Väärtpaberid	436.840.—	Hoiusummad	137.832.832.—
Laenud	164.233.728.—	Asunikude ja erikrediidid	16.030.203.—
Korrespondendid „Loro“	1.352.460.—	Kontokorrent	3.346.073.—
Vallasvara	1.076.930.—	Korrespondendid: „Loro“	79.893.—
Garantiid	8.533.195.—	„Nostro“	736.925.—
Muud aktivad	1.685.094.—	Garantiid	8.533.195.—
Makstud prots. ja komisjon	1.520.776.—	Muud passivad	1.926.612.—
Kulud	5.151.549.—	Saadud prots. ja komisjon	17.514.511.—
	<u>201.099.804.—</u>		<u>201.099.804.—</u>

Ühisus võtab raha hoiule, annab laene välja ja toimetab kõiki pangaoperatsioone.

Ühisusel on 2802 liiget vastastikkuse vastutussummaga **Mrk. 67.207.395.—**

Rahaline läbikäik **Mrk. 1.307.118.774.—**

JUHATUS.